

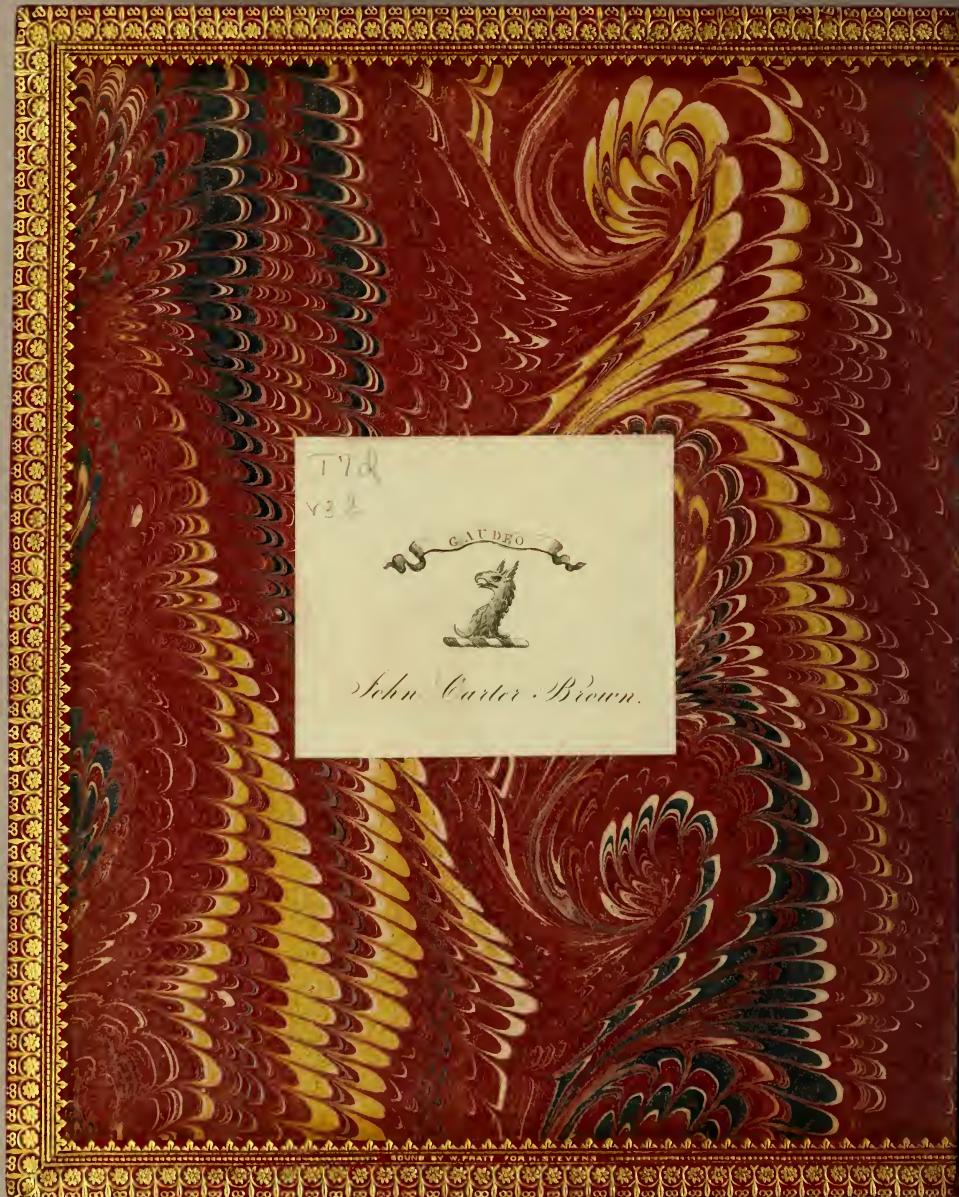

W
P
G
B

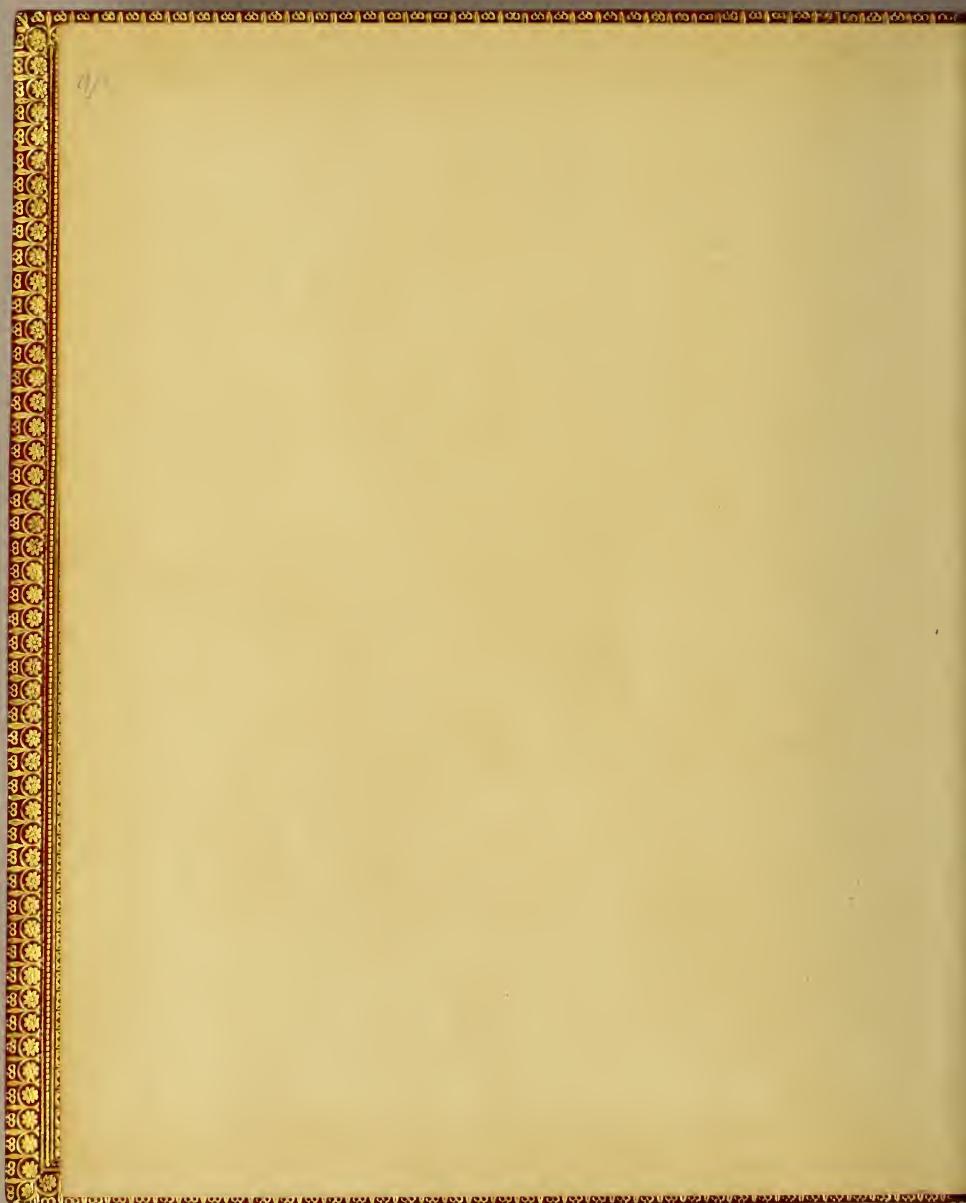
T7d
Y3

John Carter Brown.

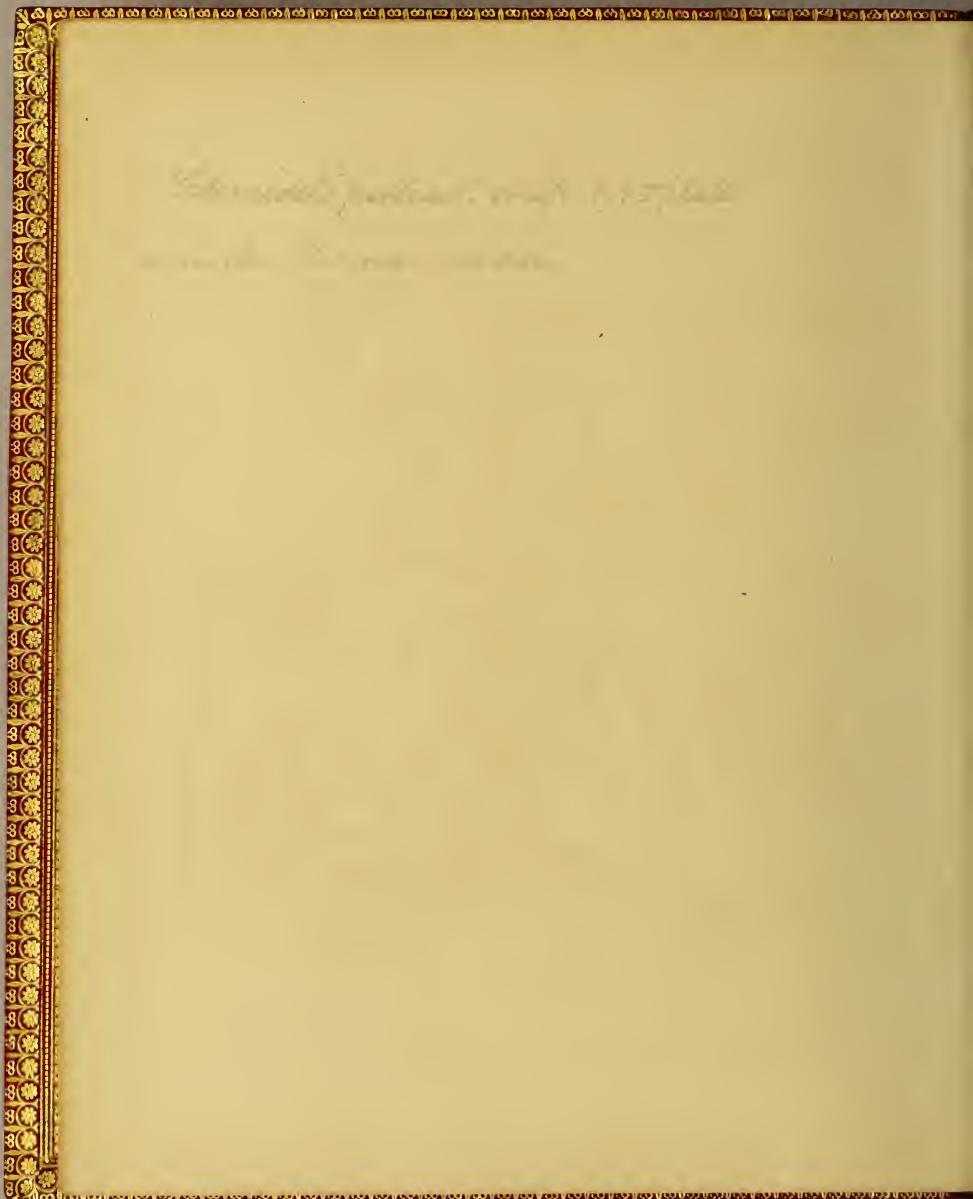

କୁଳାଳ କୁଳାଳ କୁଳାଳ କୁଳାଳ କୁଳାଳ କୁଳାଳ କୁଳାଳ କୁଳାଳ କୁଳାଳ

୧୨

Verahistoria,

ADMIRANDÆ CVIVS- dam nauigationis, quam Hul-

dericus Schmidel, Straubingensis, ab Anno 1534.
usque ad annum 1554. in Americam vel nouum
Mundum, iuxta Brasiliam & Rio della Plata, confecit. Quid
per hosce annos 19. sustinuerit, quam varias & quam mirandas

regiones ac homines videtit. Ab ipso Schmidelio Germanice,

descripta: Nunc vero, emendatis & correctis Vrbium, Regio-

num & Fluminum nominibus, Adiecta etiam tabula

Geographica, figuris & alijs notationi-

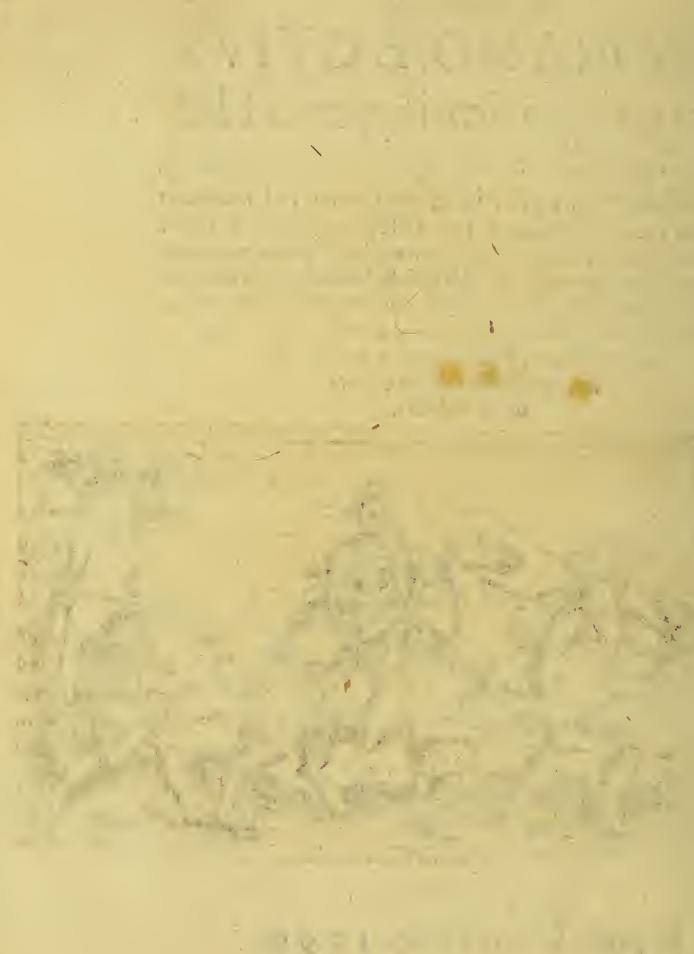
bus quibusdam in hanc for-

mam reducta.

NORIBERGA.

Impensis Levini Hulsi. 1599.

23
22

REVERENDISSIMO ET ILLV-
STRISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, DOMINO IO-
HANNI PHILIPPO, Episcopo Bambergensi, &c.
Principi ac Domino suo clementissimo.

JOHN CARTER BROWN

Narrationes historicæ de novis Regionibus & populis, meo
predicto, non tantum iucundæ, sed etiam christianis lectu-
necessariæ sunt. Si enim immensa, & miranda Dei opera
eiusq; ineffabilem misericordiam considerabimus, quam in nos
miseros indignosq; Christianos declaravit, quod non tantum
sui noticia nos illustravit, sed etiam Adami culpa exitio declinat.

tos precioso lytro redemit: Contra vero, quā infinita penē milia hominum sint, qui ut feræ bestiæ, destituti omni veri Dei, & eius mandatorum cognitione, sine vita honestate, Coniugio, disciplina, legibus, in horribili Idolatria, sordibus, turpibus li- bidinibus, ebrietate, & catnūm humanarum plusquam barba- rica voracitate educati vixerint, & adhuc vivant: Quis christia- nus non per se estimare poterit, quantas & quā multiplices ha- beamus causas, toto vitæ nostræ tempore, Deo pro his benefi- cijs gratias agendi.

Hæ & aliae quædam causæ, Reverendiss. & clementiss: Prin- ceps, me sèpius incitarunt, ut peregrinarum nationum histo- rias, studiosius investigarem, & nonnullo etiam meo labore in lucem ederem: Quemadmodum etiam huius mirandæ & me- morabilis historiæ Hulderici Schmidely Straubingensis scri- ptum exemplat ad manus meas pervenit, quam & dignam iu- dicavi, licet antea quoque editam, ut iterum forma meliore, & ordine concinniore publicè promulgaretur. Cumq; de Patro- no, cui ea dicatur, cogitarem, Volui eam tuæ Reverenda & Clementiss: celistudini, ad cuius obsequia me multis modis de- vinclum esse agnosco, postquam & ante mea opera in quibus- dam professionis meæ partibus uti dignata est, humili cum sub- iectione tamquam propriam inscribere & dedicare: submissè & certa cum fiducia sperans, Vestram Reverendiss: clementi- si non laborem hunc meum, at certe ipsius Autoris, historicam relationem, clementer approbaturam, V. R. & Clemen: celis- tudini humilima cum subiectione se commendat.

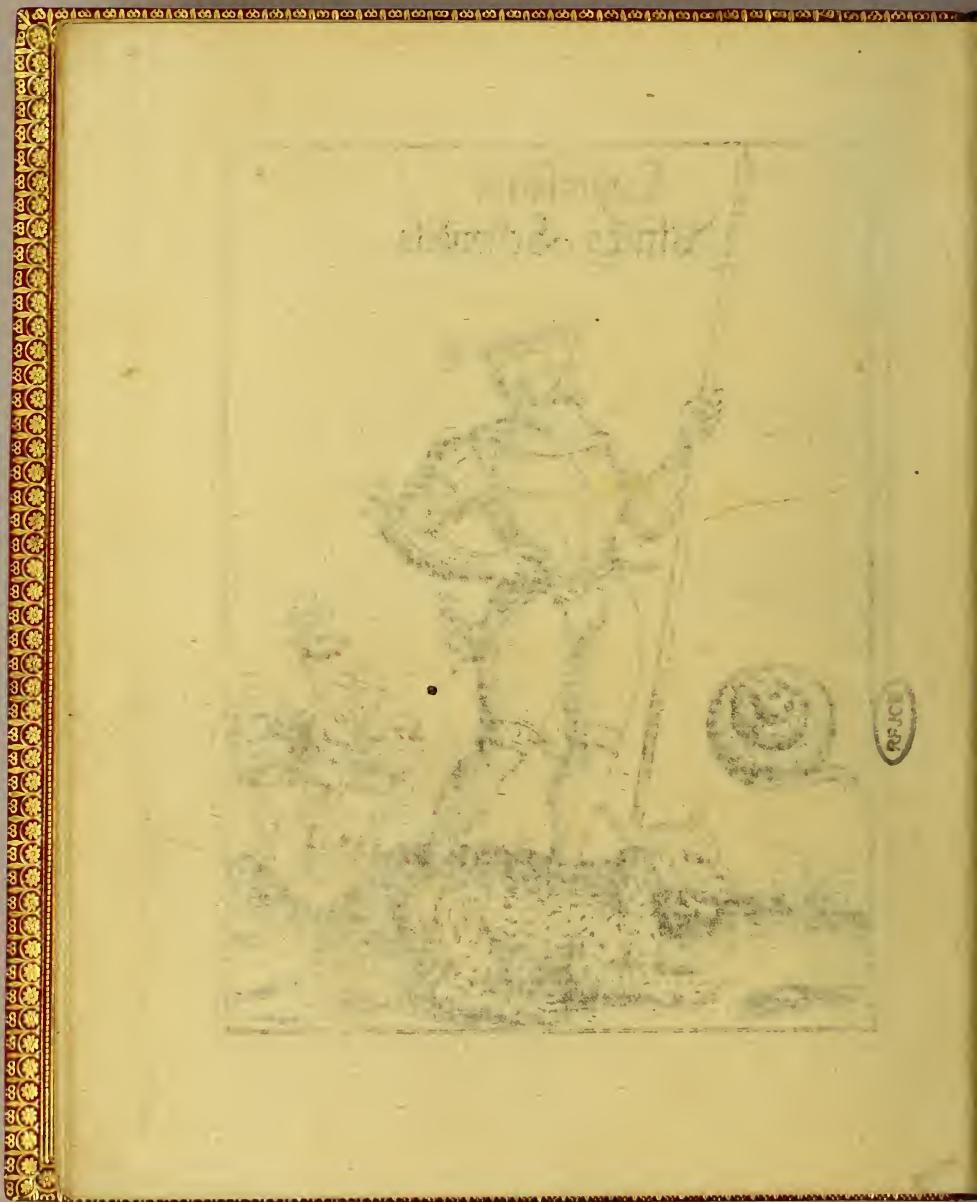
V. C.

Additiss:

Levinus Hulsius,

Contrafactur
Ulrichs Schmidels.

LEVINI HVL SII necessaria admonitio
ad Benevolum Lectorem.

 *T*isi Navigatio Hulderici Schmidelij ante quoque lingua germanica, Francfurti typis edita fuit, tamē exemplar scriptum, quod non ita pridem natus sum, quod & pro ipso Originali habeo: cum in ipso Schmidelij imago, & alia quadam figurā delineata & expressa sint: non solum magna cum voluptate & admiratione legi, & cum impresso exemplari diligenter contulī, sed etiam omnia loca, quorum nominatim mentionem fecit, in multis Geographicis tabulis studiose inquisivi, & partim in hoc, partim in alijs autoribus reperi: Multa autem loca in hac historia citantur, quorum a nullo Geographo ullo in loco mentio fit, nec à quoquam observata sunt: Idq; ut quidem ego opinor, hac de causa, quod hac admiranda Navigatio, quam tum ego scio, tantum lingua Germanica, ut dictum, atq; negligenter, & incorrecte, in lucem edita est, ita ut difficulter aliquis ex ea manuductionem habere posset, ea loca in Geographicis tabulis inquirendi: Nam exempli causa, pro Teneriffa, Gomera & Palma, quatuorsunt ex Insulis Canariis; legit illud impressum exemplar, Demerieffo, Rumero & Palman, pro S. Tiago, qua una est ex Insulis viridibus, habet illud, sancte Ago, pro Mexico, Mechleckheim: Pro Don Pietro di Mendoza supremo Capitaneo Armadae, ponit Petrum Machosam, & plura similia. Consultum igitur mihi visum fuit, ad avertenda ista errata, hanc descriptionem redigere in hanc formam, cum deprehendam, alioquin hanc historiam cum Hispanicis, Italicis & Gallicis historiographis probè consentire. Nam huius navigationis meminie Thevetius in sua Cosmographia, Francisco Lopez di Gomara, nella sua historia delle nuove Indie. parte 2. cap. 89. significat, Anno Domini 1534.

4

Dominum Petrum Nendozam, qui huius Huldrici summus
Prefectus fuit, duodecim navibus, Praesidio duorum milium
militum munita, ad hunc locum Rio della Plata appulisse, item
Anno 1541. Alvarum Nuguez Cabezam de vaca, tang
Capitanum cum 400 militibus, & 46 equis, ab Imperatoria
Majestate, eodem missum esse: quodque Hispani in ea terra civitatem
(Assumptionem ut ego opinor) duobus milibus Domicilijs,
pene 400 à mari distantem milliaribus, extruxerint, & in
fumine quodam navigij tam procul ascenderint, ut ad ipsos
argentini montes Potosi, & penitus in Peru, penetraverint.

Predictus vero Lopez non indicat, quomodo vel quando
ab Assumptione Potosim versus hac peregrinatio suscepta sit:
Quod noster hic Autor, ut Comes & socius huius professionis,
satis luculenter describit, diligenter etiam undique annotata
locorum distantia, & itineribus diurnis, & adiectis flumi-
num, & locorum nominibus. Ex quibus, adiuvantibus me a-
liorum quoque Autorum Cosmographicarum tabulis, ad historie de-
clarationem, hanc presentem Chartam, in gratiam Amato-
rum huius Professionis, delineare & proponere volui, cum
constat, absq; dubio, tales tabulas Cosmographicas lumen atq;
oculum historiarum esse. Nomina etiam locorum, oppido-
rum, & fluminum, quorum in hac historia mentio sit, pro-
viriliter correxi ac restitui, totam historiam in certa capita di-
sributam, disposui, additis etiam paucis, necessariis tamen, de-
clarationibus, una cum Autoris effigie, quā una cum alijs ima-
ginibus, in manu scripto illo exemplari inveni, ad ornandam
hanc eius admirandam historiam: quo honore ī mihi omnino
dignus videtur, qui tam periculosest, & memorabilester con-
ficerit, & tam rara, & auditu penē incredibilia exhauserit.
Altoquin invenio, hunc fluvium Rio della Plata Anno 1501.
ab Americo Vespertino pro Rege Portugalia primum inventum,
qui & septem Gemmarum Insulis nomina dedit, & longinqu
sat.

Satis itinere, ratus sese optatum ad Moluccas Insulas transitum
invenisse, irrito tamen penè conatu, flumen illud navigando
ascenderit. Anno 1512, Iohannes Solis, hoc flumen, quod
ipse Argyreum vocat, navigavit, Anno 1516, iterum èo pro-
fectus, ab Indiis iuxta Cap. S. Maria, & cume 050. Christiani,
intersectus est. Anno 1525, etiam sebastianus Gabato in
hoc fluvio navigavit, sed nullare, memorabili, atq; multum
comoda expedita in Hispaniam rediit.

Benevolum atq; huius laudata Artis Amatorem, aman-
ter rogatum volo, ut tenuem hunc laborem nostrum, atq; huic
operi impensas suo favore approbet, & prosequatur. Vale.

Prefatio Hulderici Schmidelij.

Anno ab incarnatione Domini & Salvatoris
Iesu Christi Millesimo, Quingentesimo, Trice-
simo quarto, Ego Ulricus Schmidel, Straubin-
gensis has nationes & Regiones ex Antuerpia
per Mare, Hispaniam, Indiam, & varias Insulas,
Militiae causa peragravi non sine singularibus pe-
riculis. Hoc igitur itinere vniuerso (quod à dicto
anno 1534. usq; ad annum 1554, quo Dei o-
mnipotentis auxilio in patriam rediit, duravit,)
quid mihi & meis commilitonibus, contigerit,
quæ perpessi simus, hic, quam potui brevissimè
descripsi.

Navi-

Navigatio ex Antuerpia in Hispaniam.

Cap. I.

Anno Christi 1534, cum primò Antuerpia in Hispaniam iter suscepisse, appuli elapsis diebus 14. Caliciam in Hispania, quo per mare numerantur millaria 480. ubi Balenam 35. passus longam, in litora iacentem vidi, ex cuius adipe 30. Thonnas (quales halacum esse dolia solent) repleverunt. Ad dictam civitatem 14. maiora navigia, omni apparatu armorum & altarum rerum copia abunde instructa steterunt, in Rio della Plata Indiam ad Rio della Plata abitura. Fuerunt eo tempore isthic 2500. Hispani, & 150. Teutones ex superiori Germania, Belgae & Saxones, unì cum eorum supremo Capitaneo, D. Petro Mendoza Mendoza. Ex his 14. navigis unum Sebastiani Neydbar prefectus Clas. ti, & Domini Iacobi Vuelseri Noribergensis fuit, qui Proximus Henricus Pei. netam suum (Factorem vocant) Henricum Peine mercibus ne Capitanus ad Rio della Plata miserari: Huic igitur me, una cum quibusdam Germanis, & Belgis plus minus 80. bombardis & armis egregie instructis, adiunxi, Rio della Plata navigaturus. Egressi igitur portum unum cum 14. navibus, D. Capitanet Hispanensis, in festo S. Bartholomei Anno 1534. ad quandam Hispaniae civitatem appulimus, cui à S. Luca nomen, & 20. Milliarib, ab Hispani distat, ad quam ob mari & ventorum seviam aliquandiu nos consistere oportuit.

Hispani.

S. Lucas.

Navigatio ex Hispania ad Insulas Canarias.

Cap. II.

Prima die Septemb. ex Luca solventes, ad tres Insulas Teneriffa, Go. non procul à se invicem distas pervenimus, quarum prima mensa, & alma Teneriffa, alteri Gomera, & tertia Palma non men fuit. Harum Insulæ Canarie postrema, circiter 200. millaria à civitate Luca distat. In hac Insula

ପ୍ରକାଶକ ପାତାଙ୍କ ପାତାଙ୍କ ପାତାଙ୍କ ପାତାଙ୍କ ପାତାଙ୍କ ପାତାଙ୍କ ପାତାଙ୍କ ପାତାଙ୍କ ପାତାଙ୍କ

NOVA ET EXACTA DELINEATIO AMERICÆ PARTIS AVSTRIÆ
DEL ORO, NICARAGVA, Insula ANTILLAS et PERU. Et sub Tropico
Noribergæ. per Leuinum Hulsium.

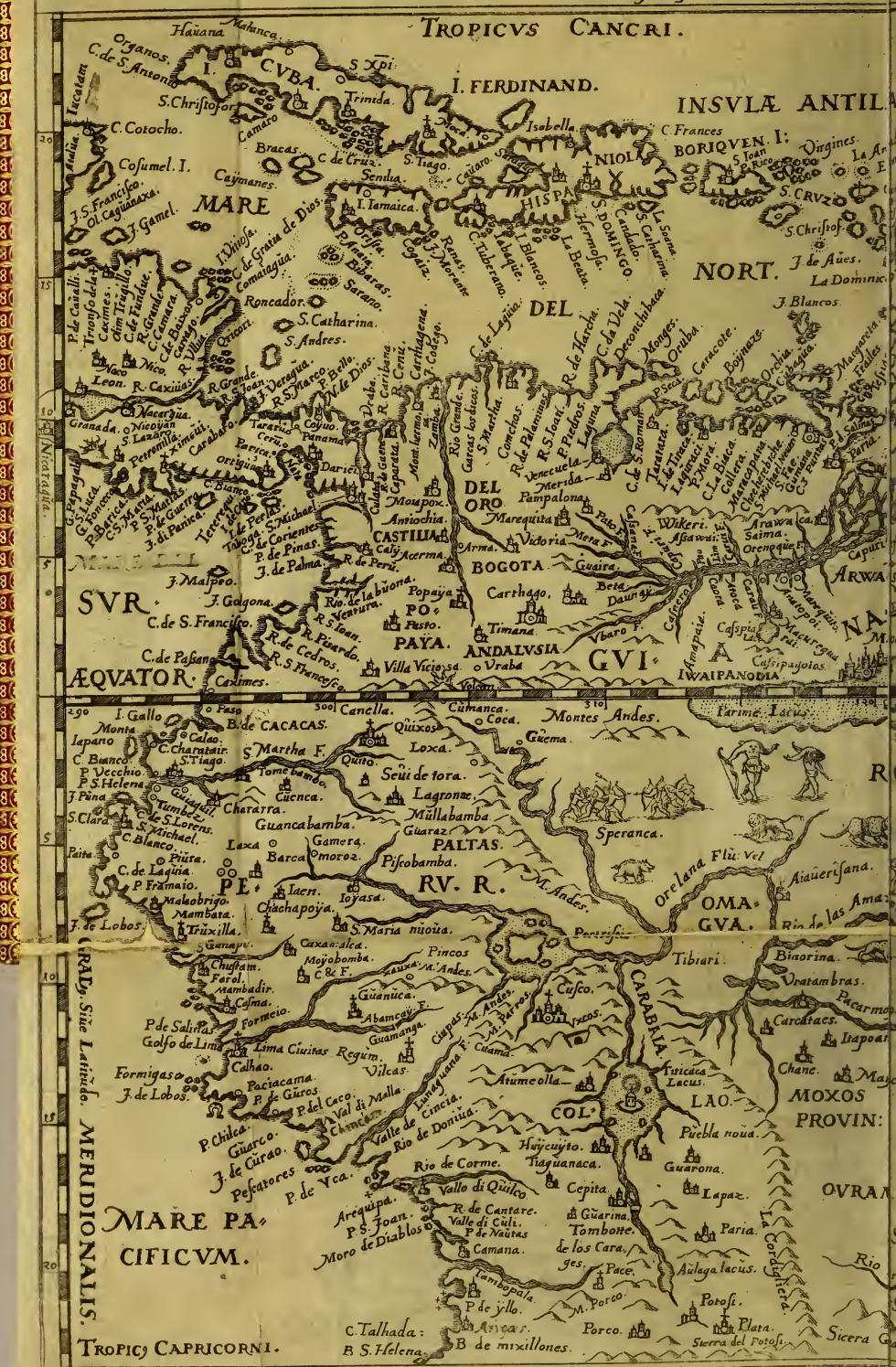
TROPICVS CANCRI.

ALIS. QVE EST: BRASILIA, CARIBANA, GVIANA regnum Noium, CASTILIA
 Capricorni, CHILE, RIO DELLA PLATA, PATAGONV, & FRETVM MAGELLANICV.
 no. 1599.

NOVA ET EXACTA DELINEATIO AMERICÆ PARTIS AVSTRIÆ
DEL ORO, NICARAGVÆ, Insula ANTILLAS et PERU. Et sùb Tropicis
Noribergæ. per Leuinum Hulsium.

RPJCB

In Chica regione, ad litora S. Juliani, Magellano (an' 1520 quando Fretum hoc perlustrauit) homines apparere proceræ magnitudinis, 10 pedes longi. Qui demissæ, absque naujea sequi, cubitalæ sagittas per guttur ad stomachi usque fundum.

Philippopolis, an: 1582. ad tuendum Fretum hoc Magellani, cum, ab Hispanis constructa: ab Anglis vero, P. Famin dicta, eo quod ibi 500 Hispanos, fame peremptos, inuenerunt.

Per Leuin. Hulsium. A: 1602.

J.

Clavis divisa est, & parent ha Insula Cesarea Maiestat: quae
tantum Hispani, cum suis Vxorib. & liberis incolunt, & mul-
tum hic saccari conficitur. Nos tribus Navibus Palmam ad-
vecti quatuor septimanas illic morati, navem iterum viētu-
alibus instruximus. Postmodum Capitaneus noster Petrus
Mendoza, qui 8. vel 9. militariib. à nobis aberat, mandat no-
bis, iterut arripiamus. Habebamus autem in nostra navi Pe-
tri Mendoza agnatum, Georgium Mendozam: Is filiam cuius-
dam Civitatis Palmensis amabat. Cum igitur postero die sublatis
anchoris iter ingressuri essemus, prædictus D. Georgius Men-
doza e nocte circa horam duodecimam, comitatus 12. sodali-
bus suis ad terram appulerat. Hiridentes ex Insula Palma
clam adducunt secum prædicti Civis filia una cum eius ancil-
la, vestib; clinodis & pecunia, & latenter nostram navem
concedunt, ita ut nec præfetus navis Henricus Peine, nec
quisquam in navis huius rei conscius esset, præter excubitorem,
qui hac (erat enim circa medium noctis) viderat. Manè igitur
cum descensurie essemus, & iam circiter duo vel tria millia
ria à terra abessemus, tanta vis porcella subito cooritur, ut
necessario nobis in portum, unde egredi eramus, redeundum
esset. Ancoris igitur navem figimus. Sed & præfetus navis
Heinricus Peine scapha ad littus appellere & in terram egre-
di volebat. Iam igitur descensurus videt ad littus stare viros
circiter 30. bombardis & bipennibus armatos, qui eum cape-
re volebāt. Præmonitus igitur à suis nautis ne in terram egre-
deretur, conversa scapha, ad navem redire festinabat, tam
cito verò ad eam reverti non poterat, sed & illi è terra, navi-
culis ad hoc preparatis, ipsi imminebant, insequendo: Evasit
tamen in aliam quandam terre vicinam navim: Cum igitur
vident, eum tam cito capi non posse, dato in oppido Palma si-
gno classico, duas maiores bombardas adduci curant, & qua-
ter in nostram navim, quæ quam non procul à terra aberat;

Periculum:
Heinrici reine:

Tumultus:
palma.

B:

ejacu:

ejectantur, & primo jactu ollam testaceam stantem in puppi,
standes boni, 4. vel 5. urnas capientem, que recenti aqua repleta erat, in fru-
bardicas iacu- sta comminuant. Altero jactu malum in navim posteriore, m
lantur in na- conterunt & confingunt. Tertio jactu navim medium con-
ves. tingunt, facta ingenti foramine, sed & homine simul interfe-
cto. Quartus jactus aberraverat. Aderat autem & alius, cu-
jusdam navis, non procul nobis à latere stantis Praefectus, qui
Mexico, in novam Hispaniam navigare volebat: Istantis in
terra, unā cum 150. viris, cum cognovisset quid causa esset,
multum conabatur inter civitatis incolas, & nos pacem con-
ciliare, hac tamē conditione, ut Dominus Georgius Mendoza,
unā cum filia civis & eius ancilla ipsis in manus traderetur.
Interea urbū Praefectus, & Index, noster etiam Praefectus,
& etiam dictus alter Praefectus consensā nostra navi Domi-
num Georgium Mendozam, unā cum sua Amasia in captivita-
tem abducere volunt, quib. ille respondet, coniugem esse suam,
& cum nec illa aliud praeseferret, statim inter se mutuo de-
sponsati sunt, non sine magno Parentis luctu, & mærore. Sed
& navis nostra, bombardarum ictib. male tractata erat.

Navigatio à Palma versus Insulas virides vel Hesperides quas alioquin Capo de verde vocant. Cap. III.

Post hac igitur, relicto Domino Georgio Mendoza, quem
Praefectus noster amplius in navim recipere solebat, unā cum
conjuge in terra, & navi utcumque refecta, contendimus ad
quandam Insulam, vel terram qua S. Iacob, vel Hispaniè S.
Tiago vocabatur. Civitas Regi Portugalie subjecta est. Ipsi au-
tem AEthiopes nigrita parent, & distat hec civitas, à Palma,
pia insulam, à qua recens discesseramus 200. Millaria. Hic per quinq. dies,
ter virides. cammorati, nostram navim recenti commeata victinalibus,
pane,

pane, carne, aqua, & alijs rebus, navi gantibus in marine necessarijs, denudò instruximus.

Navigatio ab Insulis viridibus Brasiliam versus. Cap. III.

Tota igitur classu 14. Navium collecta iterum se mari comit, 14. Naves con-
misit, & continua dorum mensum navigatione tandem ad in-
sulam quandam appulit, in qua prae ares nihil sicut, & earum
tanta multitudo, ut eas fustibus casas interficere possemus. Hic
tres dies commoratus sumus. Hac insula habitatoribus vacua in-
longitudinem & latitudinem sex millaria complectitur, distat ^{Hanc oportet ex} ^{se unam ex in-} ^{sula Brasilia}
^{ab insula S. Tiago, unde discesseramus millaria 500. In hoc ma-}
^{ri inveniuntur pisces volantes, item alijs grandes & mirifici pisces volantes}
^{pisces quos Balenas & grandia cetere vocant, item alterius gene-}
^{ris quidam, quos Schaubhute, dicunt à grandi orbe, quem cir, Schaubhut pio-}
^{ca caput habent, quo multum nocent alijs pisibus, cum quibus scū.}
^{dimenticant, Est enim pisces magnus, ingentis roboris, & malus}
^{atq. irritabilis. Inveniuntur etiam in hoc mari pisces qui in pesche de spade}
^{dorso habent os instar cultri, quos Hispani sua lingua pesche de pisces habentes}
^{spade vocant. Item alijs quidam magni pisces, qui in dorso os ha-}
^{bent instar serra, Hispanica lingua pesche de serre dicti. Item in dorso,}
^{alijs varij generis magnitudine & forma ingentes, quos hoc lo-^{psiche de serre.}}
co omnes describere non possum.

De Fluvio Rio Ianiero dicto. Cap. V.

Deinde proiecti, ad insulam quamdam pervenimus, nomine Rio Ienea (procul dubio Rio Ianiero est, ubi postea Galli anno 1555. adiicia extruxerunt, Tumenim, sicut hoc etiam tempore iterū, Lusitanis subjecta sicut) distat hac a priori 200. millia-^{Rio Ianiero.}
ria & Regi Portugalie paret. Hos Indos nominant Toupin. Hie Toupin, vel Te,
comoratus sumus 14. dies, & mādata tum dabat Petrus Mendo-
za, noster summus Praefectus, Iohā; Ossorio jurato suo fratri, ut
suo loco, nobis Imperio pesset, quod ipse mēbris cōtractus ac de-

Johannes Ossorius. lis assiduis penè conflictaretur morbis. Cum autem paulo post acceptam gubernationem Johannes Ossorius, apud Mendozam vius Legatus. juratum fratrem suum falsi & per calumniam delatus. esset, quasi contra ipsum populum seditione concitare vellet, manda bat dictus Mendoza alijs quatuor Capitanis, videlicet Iohanni Eydolas, Iohanni Salleisen, Georgio Luchsam, & Lazaro Salvascho, ut pugione interficētum in medianam planiciem tanquam Prodigorem omnibus spectandum exponerent. Seriò etiam publice edicijs sit, sub pena capitū, ne Ossorij causa quisquam se commoveret, alioqui non meliore loco habitum iri, quicunq; aut cuiuscunq; conditionis ē effet. Sed omnino ipsi injuria facta est. Fuit enim probus integer, & fortis bellator, & erga commilitiones, officiosus, liberalis, & multum beneficus.

Mors Ossorij.

De Rio della Plata, qui & Parana, de S. Gabriele & Zethurvas.

Cap. VI.

Parana fluvius Hinc navibus discedentes, & Rie della Plata petentes, per-
est Rio della venimus in dulcem Fluvium, quem Parana Vrasa nominant.
Plata. Sunt Hispani. Procul ē est ab ostio, ubi mare relinquitur, & latus 42. millia-
ca milliaria. Suntg; à Rio Janiero usq; ad hoc flumen 215. milliaria. Hic
circiter 1000. pervenimus ad Portum, cui nomen S. Gabriel, & ancoras 14.
vel germani- navium in Fluvium Parana eieccimus. Quia verò adiactum
ca 50. S. Gabriel. glandis bombardicæ majoribus navigij in aquis à terranobis
herendum erat, mandavit Prefectus noster Petrus Mendo-
Za, ut scaphis minorib. quas Potten, velpotellas nominat, iam
tum ad hoc preparatis, Populus atq; Miles in terram expone-
retur. Ita per Dei gratiam atq; benedictionem Anno Chri-
sti 1535 feliciter ad Rio de l'Plata appulimus, ibiq; vicum seu
Annis 1534. Pagum invenimus, Indicum, in quo ad duo millia virorum
fuerunt

11

fuerunt, quos Zechurva nominant, qui nulla alia re, exceptis Zechurva,
piscibus & carnibus vescuntur. & omnes nudi incedunt, nisi
quod Mulieres linteo gossypino tenui, quod ipsis ab umbilico,
usq; ad genua pertinet, verenda contegunt. Hi igitur, ad no-
strum adventum vicore relicto, cum uxorib. & liberis ausuge-
runt. Tum igitur mandabat noster Praefectus Mendoza, ut
populus iterum navibus impositus ad alterum latus fluminis
Parana transveheretur, ubi latitudo Fluvij non amplius octo
milliaribus patebat.

De oppido Bonos Aëres & Carendies.

Cap. VII.

Hoc loco civitatem edificavimus, quam à salubritate a. Bonos aëres.
eris Buenas aëres appellavimus. Ad vexeramus etiam nobis-
cum ex Hispania 72. duos equos & equas, in nostris 14. navi-
bus. Alium quoq; vicum in Regione hac invenimus, quem 72. Equi.
Indi inhabitant, quos Carendies vocant, quorum circiter tria
millia virorum fuerunt, una cum uxoribus & liberis. Hi quo-
que, ut Zechurva ab umbilico tantum usq; ad genua teguntur,
et ad nos pisces & carnes quibus vescerentur, attulerūt. Hi Ca-
rendies nulla propria, & fixa domicilia habent, sed in regione
hinc inde vagantur, propemodū ut nostri Cingari sive Ztgeu-
neri. Quando aestate iter faciunt, sepe ad triginta & amplius
millaria conficiunt in terra, ut ne guttam aquæ quamvisbere
possent inveniant. Si in cervum, aut aliam feram incident,
eius macula sanguinem posant: Interdum radicem inveni-
unt, quam Cardes vocant, & hanc mandentes sitim pellant.
Quod autem sanguinem bibunt, tantum hac de causa fit, quod
alio potu careant, & fortasse absque hoc ijs sit mortendum
esset. Hi Carendies per dies quatuordecim liberaliter de sua
tenuitate imperiverunt, & quotidie pisces, & carnes in no-

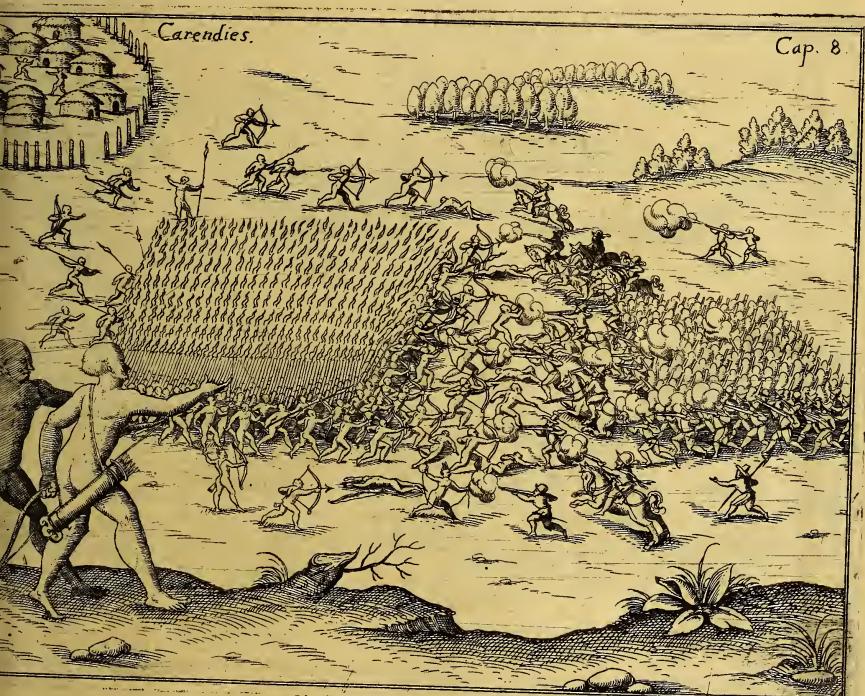
Commentum ¹²
in castra ad
adserunt.
Carendies ira,
ii.
D. Diego Men-
doza edicit
militem con-
tra Carendies.

stra castra attulerunt, uno die excepto quo prorsus non ven-
runt ad nos. Ideo noster Praefectus Dominus Petrus Mendoza,
Iudicem Ian. Baban nomine, & duos milites adeos misit (qua-
tuor enim milliarsibus hi populi Carendies à nostris castris mo-
rabantur) verum hos, cum ad eos venissent, ita tractarunt,
ut omnes tres plagi bene dedolatos domum remitterent. Cum
autem hac, noster Praefectus Petrus Mendoza per iudicium
Iudicis, qui hoc nomine tumultum in castris nostris excitabat,
cognovisset, mittit contra eos germanum fratrem suum Do-
minum Diego Mendozam, cum 300. militibus, 30. optimè
expeditis equitibus, inter quos & ego eram, serio mandans, ut
dictos Indicos Carendies omnes occupato eorum Pago in-
terficeret & caperet. Cum vero ad illos veniremus, jam ad
4000. virorum confuxerant, Omnes enim amicos & famili-
ares sibi advocaverant.

Prælium cum Indis Carendies.

Cap. VIII.

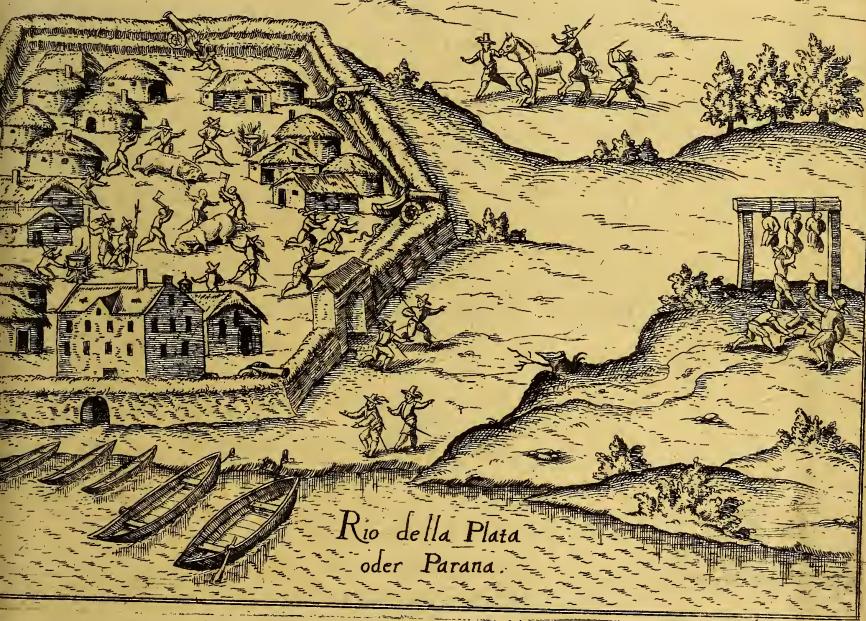
Cum in eos impetum facere vellemus, ita pugnando no-
Primum pra-
bis resisterunt, ut eo die sat is negocij nobis face ferent. In-
lum.
terficerunt enim nostrum Capitaneum D. Diego Mendozam,
D. Diego, &
& sex cum eo nobiles, & ex equitibus & peditibus circiter
nobiles, cum
20. militibus
20. Ex eorum autem parte circiter mille viri conciderunt. A-
cas. nimose igitur & fortiter contra nos pugnarunt, quod & ex-
1000 Indi in perti sensimus. Arma horum Carendies sunt arcus, & Tur-
tefedti.
Arma Indorum cuius cuspidem silice pyrite, in formam trisulti fulminis acu-
minata, armant. Habent & globos saxeos, de longa reſti-
pendentes, propemodum ut nostra plumbatae sunt: hos glo-
bos pedibus equorum aut cervorum ita circumjiciunt.

RPJCB

Buenas Aeres.

Cap. 9.

Rio della Plata
oder Parana.

RPJCB

uslabi cogantur. Adhunc modum nostrum Capitaneum, & nobiles, quod ipse vidi, hū globis interfecerunt, Pedites vero suis Turdes occiderunt. Per Deitatem gratiam cui laus sit, carenties de eos debellando superavimus, & eorum Pagum occupavimus bellati. Horum vero Indorum nullum capere potuimus, uxores quoque & liberos suos, antequam armis eos aggredieremur, fuga in aliud vicum transfluerunt. In hoc autem illorum pago nihil invenimus prater pelles Lutrarum, pisium copiam, & sari-nam, atque adipem ex piscibus. Commorati igitur triduum presidio mur hoc in loco, postea in nostra castra reversi sumus, relictis ibi niunt. centum viris, qui interea Indorum sagenu ad aleandum largi- us nostrum militem pescarentur: sunt enim aquæ ibi mirabili- ter piscose. Distribuebantur enim in diurnum victum sin- gulis tantum tres unciae farinæ ad orce, & post tertium diem unicus pisces. Duravit autem hac pescatio duos menses, si- quis alioqui pisces vesci vellet, necesse erat, ut eos per quatuor miliaria, pedes quereret.

De ædificatione Civitatis Bouno Aëres, & de fame, quam ibi perpessi sunt.

Cap. IX.

Cum reversi essemus in nostra castra, separati sunt in populo, hi qui faciendo operi idonei, ab his, qui bello apti erant, ut quicunque muneri sibi convenienti adhiberetur. Cœpit ergo ibi edificari civitas, & excitari circum eam murus ex terra, ad altitudinem hastæ, & in ipsa civitate domus fir-mata atq; munita pro nostro prefecto. Murus Civitatis latus erau tres pedes. Sed quod hodie edificabatur, altero die iterum

cor-

corruerat, Populus enim alimonia destitutus in magna egestate vivebat, ita ut multi fame morerentur. Neque equi sufficerent. Non parvum etiam augebat, hanc egestatem, atque famem, quod nec glirium, nec murium, nec serpentum, aut aliarum vilium bestiarum copia suppeteret, ad sedandam hanc tristissimam in diem, & ineffabilem paupertatem. Ne calcei quidem & alia coria, hanc rabiem, quo minus edendo absumerentur, evitare potuerant. Accidit etiam tum ut

Tres Hispani tres Hispani equum surto sublatum clam comedenter. Quod equum fuit, ut palam factum est, gravi subiecti tortura, delior facto interrogati, & cum id faterentur, ad crucem damnati sunt.

Suspenduntur. Cum ergo suspendio puniti essent, coniunxerunt se alij tres Hispani, qui eadem nocte patibulum adeuntes suspensis crura amputarunt, & ingentia carnium frusta ex corporibus eorum exciseverunt, ut intuguris suis coturn pastu intoletabilem facientes darent. Quidam etiam Hispanus fratrem suum, qui in civitate Buenas aeras mortuus erat, ob famem immodicam comedito.

Quomodo aliqui in fluvio Parana vel Rio della Plata sursum navigaverint.

Cap. X.

Cum ergo Praefectus noster, Dominus Petrus Mendoza septem nave videlicet, Populum hoc loco diutius sustentari & conservari instruunt, non posse, mandat ocyus, quatuor navigia parva, quas Bregantinas, seu predatorialis, vocant, & remis impelluntur, instrui, quarum singula 40. virorum capaces, erant. Item alia tria minora, pot, seu potella dicta, confectis ergo, atque expeditis his septem naviculis fuit Praefectus noster convocari populum, & Georgium Luchsam, cum 350. viris expeditis, fluvium sursum navigando ascendere, atque Indos investigare, ut
com:

Georg: Luchsam Capita-
news.

Buenas Aéres.

Cap: II.

13

commeatum atq; alimoniam consequi possemus. Indi verò nostram præsentiam præsentes, non melius nos ludificari potuerunt, quam ut commeatum, & quicquid eis aptum erat, unà cum suis pagis, incendio absumerent, & ipsi postea fugad-
laberentur. Interim verò nos nihil alimentorum conseque-
bamur, & in demensum diurnum singulis tres tantum semi-
uncie panis distribuebantur, quòd factum est, ut in hoc itinere fame mortuus
^{Dimidia pars fame mortuus ideo.}
Milium dimidia pars fame periret. Necessario igitur ad di-
ctum Pagum, ubi Praefectus noster erat, reversi sumus, qui,
quod tam exiguis populi numerus rediret, valde mirabatur,
cum tantum quinque menses absfissimus, & à nostro Capita-
neo Georgio Luchsam postulabat ut quid in hoc itinere effecis-
set, ipsi narrando exponeret, qui significabat, eos, qui deside-
rarentur, fame mortuos esse, propter ea quod Indi omnem ali-
moniam, incendio absumsissent, scg; in fugam postea conjecti-
serunt.

Quomodo oppidum Buenas Aeres obsellum,
oppugnatum atque exustum fuerit.

Cap. XI.

His omnibus ita ut dixi sese habentibus, tamen in oppido
Buenas Aeres, unum adhuc mensēm unā perseveravimus, in
summa egestate expectantes donec navium apparatus absolve-
retur. Interim anno 1535, Inde nos nostramq; Civitatem
Buenas Aeres summis viribus viginti scilicet, trium millium 23000. Indi
virorum robore invadunt, fueruntq; in eorum exercitu qua-
adveniunt op-
tuor distincte nationes, Carendies scilicet, Bartennis, Zechur-
pugnatum cù-
vas, & Tiembus. Horum omnium propositum, atq; summa in-
tentio erat, ut nos omnes oppressos usq; ad internectionem ce-
derent. Sed Deo sit laus & gloria, qui majorem ex nobis par-
tem ab interitu servavit incolumem. Nam unā cum Capitali-
neis

neis signiferis, & reliquo milite, nostrorum supra triginta vi-
rinon sunt interfecti.

Cum igitur initio ad nostram Civitatem Buēnas Ae-
res, pervenissent, irruerant aliqui eorum, hanc oppugnaturi,
alij ignita tela in nostra edificia coniūciebant, qua omnia (ex-
cepta Præfecti nostri domo, quæ sola tegulis lapideis contecta
erat) stramine tantum operta fuerunt; atque ita tota civitas
nostra, unā cum omnibus domicilijs ē fundamento flammis
absunta est. Horum Indorum tela ex arundine facta sunt,
qua cum emittuntur, in cuspidē exaradescunt. Lignum etiam,
Tela ardentia. habent ex quo spicula conficiunt, que si accensa emittuntur,
non extinguntur, sed domos stramine contectas incendunt,
atque ita qua contingunt, similexurunt.

Civitas Buē-
nas Aeres exu-
sta.

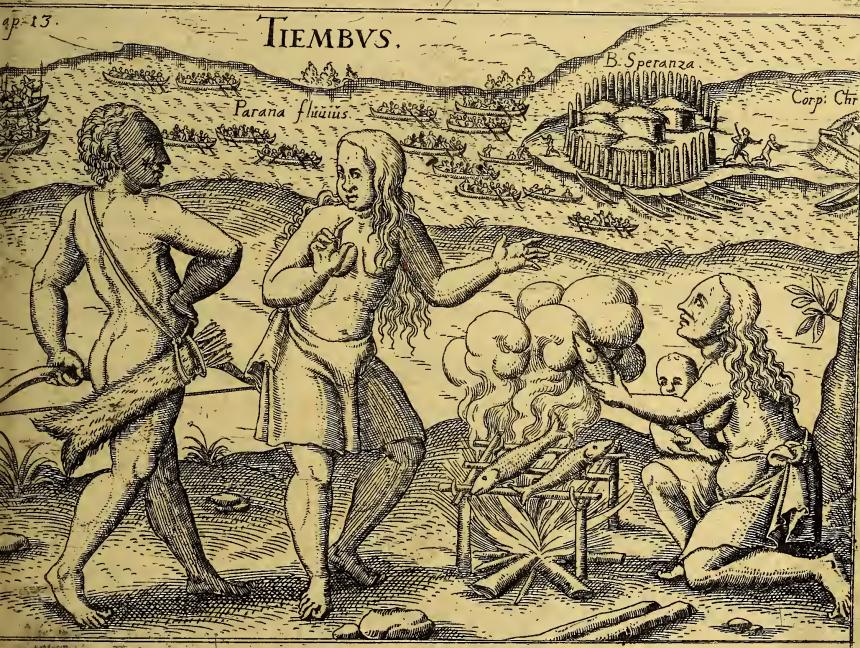
Tela ardentia. 4. naves Maio, jora navigia, qua ad dimidium milliare à nobis in aquis sta-
res exusta. bant, Milites verò qui in his navibus erant, cum viderunt
illum ingentem Indorum tumultum, ex his quatuor navib-
us in alias tres, non procul ab his consistentes & bombardis
instructa erant, fuga se recipiebant. Hi igitur, cum 4. na-
ves jam ardere viderent, defendere sese atq; Indos acriter
oppugnare incipiunt, machinarum glandes in Indos ejacu-
lantes. Hoc cum viderent Indi, & Bombardarum violen-
tiam pertimescerent ab oppugnatione desistunt & Christia-
nis quietem concedentes discedunt. Hac omnia in festo Io-
annis Evangelista gesta sunt. Anno 1535.

1535.

Habent Militum delectus, ædificant Na-
ves ut ulterius profici-
scantur.

Cap. XII,

Hū

RPNCB

17

Hū omnibus ita clapsis atque confectis totus populus
naves ingrediebatur, & nōst̄r summus Praefectus Dominus
Petrus Mendoza, Legabat sibi Iohannem Eyollas, creans Iohan: Eyollas
eum Generalem Capitaneum tradita ei simul cum populi uni-creat⁹r Lega-
versa gubernatione. Is delectus habens, ex 2500. Virū, qui tū generalis,
ex Hispania navibus similegret erant, reperit tantum 560.
superstitites: reliqui omnes mortui erant, quos maxima ex par-
te famis intolerabilis absumperat.

Post haec nōst̄r Capitaneus Iohannes Eyollas, octo na-
vicas quas Brigantinas & Port vocant, ocyus fabricari Fabricas na-
mandat, Et ex 560. superstitionibus assūmit sibi viros 400. Re-
liquis 160. custodiam quatuor maiorum navigiorum mandans,
quibus præficit Iohannem Romero, addito commeatu in an- Iohan: Romer
num, ita ut singulis militibus in diurnum demensum octo ro cum 160. vi
semiuncia panis distribuerentur. Si quie vero hū contentus es rū manet Boue-
se nollet, videret unde plus sibi compararet. nes Aeres.

Quomodo cum 400. Militibus fluvium Pa-
rana vel Rio della Plata sursum
navigando ascendant.

Cap. XIII.

Post haec nōst̄r Legatus Iohannes Eyollas suis cum 400.
Militibus, quos secum habebat, inter quos, & Petrus Men-
doza summus nōst̄r Praefectus erat, Brigantini & Port ad
hoc instructis fluvium Paranam sursum navigat, donec ad
Indos venimus, quod spacio duorum mensium, ab exitu nostro ex
civitate Buenas Aeres factum est, ita ut à dicta nostra jam 8. milliaria.
exusta civitate, 84. milliaria abessemus. Cum igitur ab his Tiembas Bonas
populis, (quos Tiembas vocant, nos verò bosq; Speranza speranza.
nominabamus) ultra quatuor milliaria non abessemus, & ipsi

nostrum adventum praeconoviissent, circiter quadragecenties eis viri, Cymbis, quas Canas vocant (quod insulam quandam inhabitarent) in quorum singulis sedecim persone sedebant pacifice ad nos veniunt. Cum igitur in fluvio congrederemur, donabat noster Praefectus, Capitaneum horum Indorum Tchera VVassu embus, quem ipsi Tchera VVassu vocant, interula, rubro pileo, su Capitanus securi, & alijs quibusdam rebus. Quibus munusculis acceptus, Tiembus. duxit nos dictus Tchera VVassu, in eorum pagum, apponens de piscibus, & carnis copiose sufficientem cibum & optimè contenti eramus. Nam si hoc ister nostrum adhuc decem dies du-
rasset, omnibus nobis fame moriendum fuisset, sicut iam tum, in hac profectione, ex quadragecentis, qui simul navibus pro-
vecti fuerunt, 50. mortui erant.

Hic populi Tiembus gestant ex utraque nasi parte parvam stellam ex albo & ceruleo lapillo fabrefactam, sunt homines Eorum femi- magni, & proceræ statuta, fæmina vero tam juvencula, quam na. vetulae, multum deformes, facieb. dilaniatis, arg. semper cruentatis, ab umbilico usque ad genua linteo gossipino tecta, ca- teranude. Hic populus nihil habet eduliorum prater pisces & carnes, nec ullare alia unquam victitavit. Robur huius na- Tiembu robur zionis censerit ad 15000. virorum, aut amplius. Scapha vel 15000. virorum Scapha eorum Cymbæ, quibus utuntur, ex arbore 80. pedes longa, 3. lata fa- seu Canas. scuta sunt, que, sicut Piscatorum navicula in Germania, re- mis aguntur, nisi quod illorum remi nullo ferro munitæ sint.

Dominus Petrus Mendoza in Hispaniam re-
versurus moritur in itinere.

Cap. XIII.

Ergo usq. ad In predicto pago totos quatuor annos commorati sumus,
annum 1539. verum noster summus Praefectus seu Architalissimus Petrus Men-
doza,

19

doza, ob undique afflictam valetudinem, quod nec manum
nec pedem movere posset, & in hoc itinere de suo proprio, ad
40. milia ducatorum praesentis & parata pecunia consumisset,
amplius in hoc pago nobiscum manere non voluit, sed duabus
Brigantiniis Buenos Aëres, ad quatuor majora navigia rever- P. Mendoza
titur, illicq[ue] assumptis duob[us], navigijs majorib[us], & 50. Militibus reddit in Hispania.
in Hispaniam redire contendit, verum medio vix itinere con-niam.
fecto ita invadit eum manus Dei omnipotens, ut miserè mo-
ratur. Ante abitum verò certò nobis receperat, se, quam pri- Mendoza mo-
rum velipse vel naves in Hispaniam redirent, operam datu, ritur.
rum ut aliae duas naves ad Rio della Plata remitterentur, quod
& testamento sua ordinaverat, & fideliter etiam prestatum
fuit. Nam cum haec duas naves in Hispania ad terram appulisse-
sent, & hoc Casa. Maiest. consiliarij per indicium accepissent,
statim nomine Cas. Ma. alias duas naves, Milite, commea-
tu, meribus, alijsq[ue] rebus ad talem navigationem necessarys
instructam ad Rio della Plata remiserunt.

Alfonso Gabrero ex Hispania versus Rio della Plata alegatur.

Cap. XV.

Praefecto harum duarum navium nomen fuit Alfonso Anno 1539. vero
Gabrero, & qui secum 200. Hispanos, & commeatum in bien- niunt dua na-
nium attulit. Appulit hic ad oppidum Buonas Aëres (ubi reli- ves.
qua duo navigia una cum 160. viris discendentes reliquas
mus) Anno 1539. Postquam verò hic Capitanus Alfonso
Gabrero, ad insulam Tiembus navibus appulisset, & ad no-
strum Praefectum Iohannem Eyollas venisset, statim navim emittunt na-
ad hoc instructam in Hispaniam remiserunt (sic enim Consilii vni in Hispania
liarij Casa. Maiestatis mandaverant) & dictis Consiliarijs niam.

ordine & copiosè, conditionem harum regionum, & populo-
rum, aliasque rerum circumstantias exposuerunt. Post hac
noster summus Praefectus Iohannes Eyollas, habito consilio
cum Alfonso Gabrero, Martino Dominico Eyollas, & reli-
quis Capitaneis, decernit, consultissimum esse, ut Militum
delectus habeatur. Quo facto, inventebantur, una cum no-
stris, & his qui ex Hispania primum ad venerant 550. viri, Ex
Iembus muni his 400. sibi deliguunt, 150. in Iembus relictis (nam ut omnes
unt praefidio secum abducerent, paucitate navicularum prohibebantur)
quibus Capitaneum, & Gubernatorem, qui illis interea domi-
naretur Carolum Dobora preficiunt, qui aliquando unus è
numero nobilium adolescentium in aula Casæ. Maiestatis fue-
rat.

Fluvium Parana amplius navigando ascendunt Curenda versus.

Cap. X VI.

*Ex hoc Capitaneorum decreto, cum his 400. viris, octo
Fluvium ascē, Brigantiniū impositū, Fluvium Parana sursum navigamus,
dunt. aliud flumen, de quo nobis dictum erat, Parabol nomine, qua-
rentes, ad quod Carios habitant. Nam bisarre Turcico Po-
mis, & radicibus, ex quibus vinum conficiant, Item piscibus
carne, ovibus, mulos magnitudine equantes, Cervis etiam,
porcis, Struthionibus, gallinis & anseribus abundare dices-
bantur. De quo cap. 20. plura leges. Egressi ergo octo dictis
Brigantiniis, portu Bona Speranza, primo die 4. milliaria navi-
gantes ad nationem, Curenda nomine pervenimus, quia pisci-
bus & carne vicitat. Habet hac Insularobur 12000. viros
rum, bello idoneorum, & magnam copiam, Scapharum, quas
Canoas vocant. Hac natio priori Tiembus similis est, lapillis
iuxta*

iuxta nasum. Viri etiam proceri statura sunt, fæmina autem, tam verula quam juvencula de formes constrictis & cruentis faciebus; Nec aliter etiam, quam Tiembus vestiuntur, contet & scilicet Linteo gossipino ab umbilico usq; ad genua, ut supra dictum. Habent hi Indi pelles lutarum in magna copia. Communicabant nobis hi homines liberaliter de sua egestate, seu copiola, pisces, carnes, pelles, quibus contranos, vitra, precum globulos seu Pater noster, specula, pectines, cultros, & hamos dabamus, & apud eos biduum habemus. Adjunxerunt autem Carii horum, sem nobis duos Carlos, qui ipsorum captivi fuerant, ut viam curendam hoministrarunt & interpres nostri essent.

Venimus ad Gulgaissi & Macverendas, Cap. XVII.

Hinc ulterius progressi perveniebamus ad aliam nationem Galgaissi, nomine, que 40. millia virorum bello aptorum 40000. in aciem producere potest. Habet etiam duos lapillos juxta nason; distabat 30. millaria ab insula Curenda, & cum hac, & 30 millaria. incolis Tiembus; eadem est lingua: Habitat ad lacum sex millaria longum, quatuor latum, situm à sinistra parte fluvij Parana. Morati sumus hic quatrividum, & imper- tiverunt hi homines nobis de sua tenuitate, quod & nos vicis- sim fecimus. Inde progressi, totos octodecim dies in nullos hos- mines incidimus, postea vero ad fluvium appulimus, in ipsam regionem influentem. In illa regione magnum numerum ho- minum, qui conuenierant in venimus, quos Macverendas di- cunt, His nihil esulentorum est, prater pisces, & parum carnis, & robur habent 18. millium virorum bellicorum, Populi Macve- rendas robur 18000. & Scaphorum magnum numerum. Excepimus nos hi homi- nes pro ipsorum more satis benignè, deg; sua tenuitate nobis li- beraliter imper- tiverunt: Habitantes autem ad alteram partem flumi-

fluminis Paranae, versus dextram, utuntur diversa lingua,
sunt homines proceri, & justa proportionis, fæmina vero illorum
etiam multum deformes. Distant ab his quos Gulgasi di-
64. millaria. cunt circiter 64. millaria. Apud hos cum quadratum ma-
neremus otiosi, invenimus in terra non procul à littore jacen-
Serpens longus tem, immanem & monstrosum serpentem, 25. pedes longum,
25. pedes. atq; ea crassitie, que viri est, colore nigro, fulvo intersperso.
Hunc nos bombarda occidimus, quem & Indicum viderent,
cum stupore mirabantur, nam hi ipsi tam ingentem antea non
viderant.

Iste serpens Indis ut quidem ipsi indicabant, multum dam-
ni dederat. Nam cum inquis laverunt serpentes hominibus
illis deprehensis caudas circum voluerunt & sub aquas detra-
ctos devoraverunt, ita ut Indi sape ignorarent quo eorum plu-
sculipervenissent. Huius serpentis longitudinem & crassiti-
em diligenter dimensus sum quem Indi in frusta concisum do-
mum quisque suam portarunt, atq; elixi & assatum postea
comederunt.

Venimus ad Zennais, Salvaisco, & Mepenes.

Cap. XVIII.

Hinc fluvium Parana ulterius navibus ascenderes per-
venimus quator dierum itinere ad nationem Zemias Salvai-
ses dictam. Huius homines sunt brevis statura corpore crasso.
Nulla alia revivunt, quam carne, piske. & melle. Nudi ince-
dunt, viri pariter & fæmina, sicut in mundum nascendo pro-
dierunt, ita ut ne filo, aut alia quacunq; re corpus, ac ne verens
cervi Apri. da quidem operiant. Belli gerunt contra Macuarendas. Car-
struthiones tunculi gli-
rium similes. Carnes quibus vescuntur, sunt Cervorum, aprorum struthionum,
cuniculorum, qui cunda excepta, glirum non multum disimi-
les.

Indi audi.

23

les sunt. Distant à Macvarendas 15. millaria, quod spaciū¹⁶ millaria: quadridiui itinere consercimur, & unicum tantum diem apud eos mansimus cum nec ipse cibo multum abundarent. Sunt hī homines instar nostrorum pradonum, & habitant alias circiter 20. millaria remoti à flumine, ut eō minus ab hostibus ex improviso obrui possint. Hoc vero tempore quinq^z dies ante nospicandi gratia hoc flumen accesserant, simulq^z contra Macvarendas ad bellum gerendum instructi. Habent robur 2000. robur. virorum.

Hinc discendentes pervenimus ad aliam nationem Mepenes nomine, 10. millium virorum robur habentem. His p^z Mepenes 10. sim atque undiq^z habitant in illa regione ad 40. millaria in longitudinem & latitudinem patente, sed intra biduum aqua terraq^z convenire omnes possunt. Multitudo Cymbarum quas habent, ipsorum numerum superat, sicut apud eos vidi- mus: & eiusmodi Cymbā, seu Canoas ad viginti persona ve- huntur. Hic populus hostiliter & bellum ore nos in flumine 500 scaphis exceptit, sed parvo suo cum emolumento, nam multos ex ijs nostris bombardis interfecimus, Ipsi vero nec bombardas, nec Christianos ante viderant. Ad eorum verò domicilia ve- nientes, nihil contra eos obtinere potuimus, cum illa prope in- bardas, nec integrum milliare, à fluvio Parana, ubi naves nostra erant, dista- rent. Erant etiam circa eorum Pagum aqua valde profunda, viderant. quæ ex lacu restagnabant, ita ut aduersus hos, nihil quod ope- Mepenes mil- rā preicum esset, efficere possemus, nisi quod 250. scaphas de- liare à Parana: prehensas exussimus atque destruximus. Nec etiam nobis, Exiunt 250. tam procul à navibus discedere, commodum videbatur, cum metuendum esset, ne ab altero latere in has impetum facerent. Itaque ad nostras naves reversi sumus: Hic populus Mepenes: tantum aqua bellum gerit, & distat à priore, à qua discesserat 95. millarijs: mus, natione Zemaw Salvaisco 95. millaria.

D

De:

De Flumine Parabol & populis Cuere- magbas & Aygais.

Cap. XIX.

Parabol flu-
vius.

Cueremagbas

Inde ascendentis, & spacio octidui ad quendam fluvi-
um appellentes, incidimus in populum valde numerosum, Cue-
remagbas remagbas dictum, qui & ipse tantum carne & piscibus vi-
vit, Sed & ceratia habet (quaenostri Iohanns brot, vel Bock-
hörnlein dicunt) unde vinum conficiunt. Hic populus omnia
nobis sua studia deferebat, & ea, qua nobis opus erant, beni-
gnè nobiscum communicabat. Homines sunt ingentis & pro-
cere stature, viri pariter, & mulieres. Viri in naso exiguum
foramen habent, cui ornatus gratia pectori pennam inferunt.
Mulieres longis cæruleis lineis facies pingunt, que toto vita
tempore non abolentur. Verenda Linteo goßipino ab umbilico
usque genua tegunt. A prædictis populis Mepenes usque ad hos
40. milliaria. Cueremagbas sunt 40. milliaria; commorati sumus hoc loco
tres dies.

Pralium.

15 Christiani
occisi.
Aeris bellato-
res.

Inde profecti ad aliam nationem pervenimus, Aygais
nomine, qua etiam carne & piscib. vivit: Viri fæminaq[ue]
proceræ statura, Mulieres, instar præcedentium, facies pin-
gunt, eodemque modo verenda tegunt. Ad hos igitur cum
appelleremus, arma accipientes, se nobis hostiliter opponebant,
& iter intercludere volebant. Quod cum animadvertere-
mus, nec aliud medium, quam pugnam restare, rem Deo com-
mandantes, aqua terraq[ue] aciem instruximus, & cum illis con-
fligentes, plurimos occidimus, Ex nostris etiam 15. cassi occu-
buerunt. Sunt hi Aygais acerrimi bellatores aqua, Terra ve-
rò non item. Praliaturi contra nos, uxores & liberos jam an-
te fugâ alio translulerant, & quicquid esculentorum aliarum-
que similium rerum habuerant, occultaverant, ita ut nihil ab
illis

CARIOS.

Cap. 20

28

illis impetrare vel obtinere potuerimus. Quid vero tandem illis contigerit, paulo post accipietis. Pagus illorum situs est juxta flumen lepidus nomine, habens ab altero latere fluvium Parabol, descendente ex montanis Peru, juxta civitatem Fuech Kamyn. Distant hi Aygais à predictis Cucremagbas 35. milliaribus.

De populis Carios. Cap.X X.

Cum igitur necessario ab his populis descendendum esset, Carios 50. pervenimus ad nationem Carios nomine 50. milliaribus ab milliaria. Aygais distantem, apud quam, De gratia, invenimus, ut dictum nobis fuerat. farris Turcici vel Maisij copiam, item radicem Padades, speciem pomi, eundemq; cum hoc saporem habentem. Item Mandiochphobitor, castanea saporem habentem. Ex Mandeboëre conficiunt Indi suum vinum. Habent etiam pisces, carnes, apros, struthiones, oves Indicas, magnitudine nostris mulos aquantes. Item cuniculos, gallinas, capras, & eius generis: mel ex quo vinum coquunt, in sufficiente copia. Abundat etiam hec regio goßygio.

Inhabitant hi Carios amplissimam regionem, ad 300. mil. Regio Carios
liaria, in longitudinem, & latitudinem sese extendentem. longa lateque
Sunt homines brevis statura, & crassi, præg. ceteris laborum, 300. milliaris.
atque operum patientes. Masculini labijs exiguum foramen
habent & in eo sulvum crystallum, quem sua lingua Parabol. Parabol gem.
dicunt, duarum fibhamarum longum, & penna seu calami ma.
eratitudine. Viri saemineq; in hac natione omnes nudi, sicut
à Deo conditi sunt ingrediuntur. Vendit apud hos Indos Pater vendunt se
filiam, Maritus uxorem. Interdum etiam frater sororem, vel mutuo.
vendit, vel pmutat, Fæminā estimant, vel interula, vel cul. Voratores his-
tro, vel securicula, vel aliare huius generis. Vescuntur hi Carios manarum
etiam carne humana, si huius ipfis copia fieri posset. Quædo enim carnium.

Saginant ho-
mines ad ma-
tationem.

Carios longa
suscepunt uii-

in bello, aliquos capiunt, sive virisint, sive fæmine, juvenes aut senes, eos, non aliter, atq; nos porcos, saginant. Fæminam vero etate & forma commendabilem aliquot annos retinent, si verò interim non omnibus eorum cupiditatibus sece accomodat, macchata mavorant, solenni epulo instituto, ut apud nos nuptia celebrari solent. Vetus lam vero servant, donec ipsa Plata. Sunt bello acres, & illorum pagi atque oppida ad Flu- vium Parana terrâ editiore, atque sublimiore sita sunt.

De Civitate Lampere, quomodo obsessa & expugnata fuerit.

Cap. XXI.

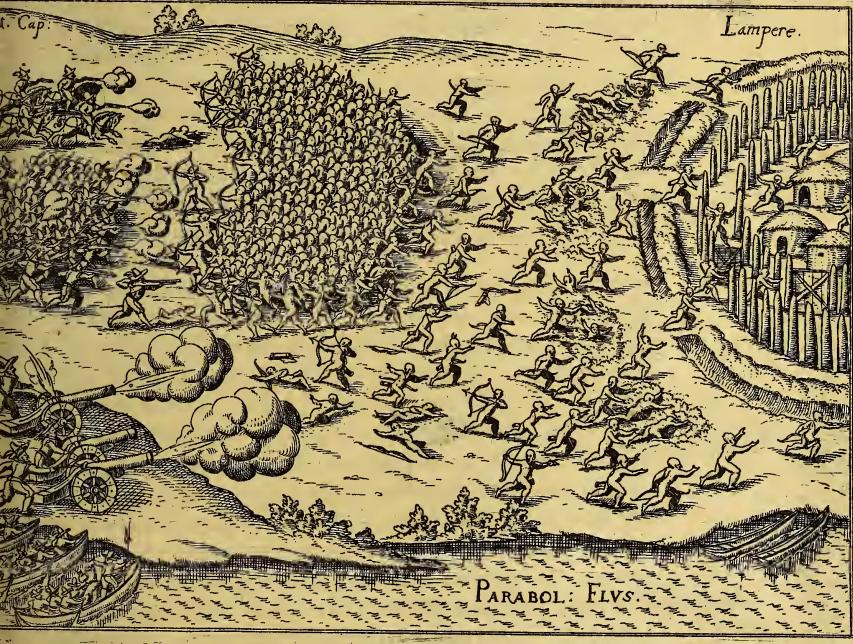
Civitas Lam-
pere.

Fossa.

Fovea.

Calliditas In-
dorum.

Horum Civitas, quam incola Lampere vocant, duplice propugnaculo ex lignis fabrefacto, tanquam sepimento circumdata fuit, singulis wallis viri densitatem seu crassitatem et quantibus, distat q; unum vallum seu propugnaculum ab altero 12. passus. Valli ad orgya quantitatem in terram defossi, tanta altitudine supra terram extiterunt, quantum quis gladio extenso pertingere potest. Fossas etiam habuerunt, & fo- veas 15. passus à manibus distantes, & ad altitudinem trium virorum statura egestae, in quarum medio infixa suis hasta non tamen supra terram eminens, instar acicule acuta. Haec foveas stramine contextas, impositis sarmentis, & terra modice interspersa, ideo ita fecerant, ut nos Christiani eos inse- quentes, veleorum oppidum oppugnaturi, in eas laboremur. Sed has foveas sibi ipsis egesserunt, & tandem in eas delapsi sunt. Noster enim summus Gubernator Iohan. Eyollas, cum collecto omni milite, qui ultra 300. non erant (nam 60. ad cu-
stodiām

RPJCB

stodium Bregantinarum reliquerat) instructis atque expeditis acie: instru-
ordinib. aduersus eorum urbem Lampere proficeretur, ipsi tur.
nostrum adventum adjactum glandis bombardica una cum
suo exercitu, quatuor millium virorum, arcu atque sagittis, Quatuor mil-
pro more in structorum, presentientes, nunciari nobis iubent, lia Carois aro-
petentes us conversi ad nostras naves redeamus, se nobis de
commeatu. & alijs rebus necessarijs prospecturos, ut bona cum
pace quam primum discedentes ad nostros redire possemus. Sed Legatio Carou
ut corum petitioni assentiremur, neque Praefecto nostro, neq; ad christianos
nobis integrum erat. Nam hac regio atque gens ob copiam
comeatus etiam nobis per quam idonea & commoda erat, pre-
sertim cum elapsis anni quatuor continua ne buccellam panis
vidissimus, tantum piscibus & carne, & sepe etiam in summa
penuria, harum rerum viventes.

Carios ergo isti acceptis arcubus & sagittis, his nos exci-
piebant, & salutabant. Nos verò eos laedere nondum volui-
mus, sed significari mandavimus, ut quieti essent, nos ipsorum
amicos futuros. Sed his acquiescere non voluerunt, nondum en-
tim bombardas, & gladios nostros expertierant. Igitur cum
paulo proprius adeos accessissimus, tormenta & ea in eos emissa prallium com-
misus, Quod cum audirent, & viderent, tot homines mortuos mittitur.
concidere, cùm nec globi nec sagittæ apparerent, sed tantum
foramina in eorum corporibus conspicerentur, cum stupore mis-
rabantur, & paventes summo cum terrore se turmatim in su-
gam coniiciebant, se se mutuo tanquā canes obruentes: dumq;
summa cum festinatione se in pagum suum recipere properant, 300 Carios
plures 300, in illa trepidatione in foveas predictas, quas eges cadunt in pro-
serant, cadunt.

Postea nos ad eorum Civitatem accedentes, eam oppu-
gnavimus, ipsi sese acriter, in tertium usq; diem defendantibus. Cum autem amplius sese tutari non possent, uxoribus tur & oppu-
etiam et liberis suis, quos secum in oppido habebat sollicitè me gnatur.

Carios dediti, tuerent, gratiam atq; misericordiam nostram implorabant,
onem faciunt, promittentes, se nobis & in nostram gratiam pro arbitrio no-
stro omnia facturos, modo eorum vita parceremus. In hoc tu-
multu ex nostris 16. occubuerunt. Adduxerunt etiam ad no-
strum Capitanum Eyollas, sex foeminas, inter quas gran-
dior tantum 18. annos nata erat, Afferebant etiam sex cer-
vos, & aliam serinam, rogantes ut apud eos maneremus.
16.Christiani Insuper Milites binis mulierculis donabant, que lotionibus
occisi. & alijs ministerijs ipsis servirent. Vicit etiam & alijs ad ali-
menta necessarijs, nobis prospiciebant. Atq; ita inter eos &
nos pax constituta fuit.

In Lampere castellum extruitur & Assumptio-
vocatur Christiani Carios ipsis auxilia
subministrantibus arma in

Aygais convertunt.

Cap. XXII.

**Castellum ex
lapide & ligno
extructum.**

**Lampere af-
sumtio voca-
tur.**

**Carios ab Ay-
ga*is* 50 mill.
& Bona Speran-
za seu Tiem-
bus 334. mill.
absunt.**

**Fœdus cum
Carios.
300.Christia-
ni cum 5000..**

*His ita confectis Carios coacti sunt nobis ex lapidi, terra
& ligno magnam domum extruere, ut Christiani, si in poster-
rum contra eos seditionem moturi essent, receptum haberent,
in quo tuti essent, seq; contra injuriam defendere possent.
Lampere af-
sumtio voca-
tur. Hunc eorum pagum seu civitatem Anno Christi 1539. in se-
cuto Assumptionis Mariae expugnando occupavimus, eiq; hoc
nomen attribuimus, ut in hunc diem ita vocetur. Atq; hic
morati sumus duos menses. Distant hi Carios ab Ayga*is* 50.
millaria, atque Insula Bona Speranza quam Tiembus inhabi-
tant, millaria circiter 334.*

*Facto igitur fædere cum his Carios, promiserunt hi, se-
bella gerentib; nobis auxilia laturos, & si expeditionem con-
tra Ayga*is* suscepti simus 18000. virorum nobiscum misse-
ros. Cum igitur noster Praefectus hac ita decrevisset, assump-
tum 300.*

300-Hispanis, cum his Carios secundo flumine Parabol descendentes, 30. milliaria terra consecimus, donec ad locum peruenimus, ubi dicti Aygaïs habitabant. Hos igitur, vetere loco, ut reliqueramus, ex improviso in suis domicilijs, cum adhuc dormirent, (Carios enim omnia exploraverant) manè intra terram & quarum horam oppressos ad internacionem, senes patriter & juvenes, cecidimus. Carios enim hunc morem habent, ut victores in bello, absq[ue] ulla commiseratione, omnes homines interficiant.

Post haec circiter 500. Canoas seu cymbas auferentes, omnes 500. naves ca-
vicos, ad quos peruenimus incendio delevimus, insuper multū punit exusis
damni dantes. Mensē clapo, veniebant ad nos aliqui ex Ay- omnibus pugis
gaïs, qui tum peregrē absentes, huic pugna non interfuerant, sejg, in nostram potestatem dedentes gratiam veniamq[ue] pete- Aygaïs in gra-
bant. Hos Capitaneum nostrum in fidem deditioinemq[ue] recipi- tiam recipiuntur.
re oportebat, idq[ue] ex Cesa. Matesatis, mandato, rai-
cipiens, ut Indos vel tertium veniam petentes in gratiam recipi-
remus. Si verò quis tertio fidem falleret, is ut Mancipium per-
petuae captivitati addiceretur.

Manent Asumptione, explorant situm & condi-
tionem regionis, & amplius Fluvium na-
vib. ascendunt. Cap. XXIII.

In hac igitur civitate Assumptionis D. Maria 6. Mensē 6. mensē ma-
perseverantes quiete nos refecimus. Inquisivit interim noster nent assump-
Capitanus D. Eyllas apud hos nostros Carios, de natione Piem- one.
bos dicta, à quib. responsum accepit, distare illā à Civitate Af- Docentur de
sumptionis centum prope millaria, fluviumq[ue] Parabol sursum natione Piem-
accolare. Interrogati amplius, an alimētorum copiā haberent,
unde & quibus rebus viverent, qui ipsorum mores & conditio
esset? respondēt denuo, Hos Piembos, nullum alium cibum atq[ue] comis-

commeatum habere, prater carnem & pisces, cerasia etiam, ab ipsis Algorobo dicta ex quibus farinam conficerent, quam piscibus adjungentes comedenter. Quin & vinum indecon-
ficiunt, quod dulcedine cum nostro mulso certat.

Instruunt se
ad iter.

De his rebus D. Eyollas noster Praefectus ita edoctus, da-
bat mandata, ut s. Navigia Turcio farre seu Maiso onera-
rentur, atque alijs rebus necessarijs instruerentur, ita ut intra
spacium duorum mensium omnino ad iter faciendum expediti-
ta essent: Se interim sibi quoque cum suis omni necessario ap-
paratu provisurum, ac primò Piembos, postea etiam nationem
Carachkarae dictam bello aggressurum. Ad hec omnia Ca-
rios semper omnem studium & obedientiam prolixe defere-
bant, seq̄ mandatis Capitanci nostri in omnib. punctis fideli-
ter obtemperaturos promittebant. Nautas, etiam jubet Ca-
pitaneus omnium rerum copia necessaria naves instruete, quo-
hec expeditio maiore cum successu perfici posset.

His igitur omnibus ita dispositis atque expeditis, cum
jam naves commeatu & alijs rebus necessarijs, oneratae essent,
Fuerunt circi- convocat milites Capitaneus, & ex quadrigenitis viris 300.
ter 400, viri, quos pra ceteris armis & alijs rebus bene instructos videbat
centum prasi diligis, reliquos centum in civitate Assumptionis apud di-
diarij Assum- etos Carios relinques, Sursum igitur flumen navigando a-
tione relin- scendebamus, & semper spacio 5. milliariorū ad vicum aliquem,
quuntur. ad fluvium Parabolitum appellabamus, quorum incola omni-
necessario commeatus, piscibus videlicet, carnis, gallinis,
anseribus; Indicis ovibus, & struthionibus nobis obviam ve-
niebant. Ad ultimum igitur Pagum, Carios subjectum qui
VVeibingo dicebatur, à Civitate Assumptionis Mariae 80 mil-
liaria distante pervenientes, accepimus ab eis commeatum;
argyes alias, quas ad sublevandam nostram egestatem ab ipsis
consequi poteramus.

D. Mon-

D. Monte S. Fernandi & de Paiembos.
Cap. XXIII.

Illinc descendentes pervenimus ad montem nomine Fernando, similem illi, quem Bogenberg vocant. Iste incidimus in dictos Paiembos à VVeibingo 12. milliaria distantes. Mons fernande. Hi nos amicè, & pacificè excipiebant, sed animo infido & doloroso, ut postea intelligetur. Hi igitur nos deducebant in sua domicilia, & subministrabant pisces, carnes, ceratia, seu panem Iohannis, ut ipsis vesceremur, atque ita totos novem dies apud illos habemus. Interim noster Praefectus ab eis inquire mandabat, num nota ipsis natio esset, Carcariso dicta? Respondent illi, de hac amplius sibi nihil constare, quam quod audiendo accepissent, illam scilicet procul hinc habitare in regione, auro & argento abundante, verum horum se nullum unquam vidisse. Amplius etiam addebat, hos Carcariso homines esse sapientes, quemadmodum nos Christiani simus, & abundas re cibarijs farre videlicet Turcico, Mandeoch, Mandujs, Potades, Mandeoch VVachkeku, Mandeoch Purpy, Mandeoch Adè, Mandeparea, & alijs radicibus, carne item ovium Indicarum, Ante dictarum, que animalia sunt, asini similia, pedes instar vaccarum habentia, cute spissa atq[ue] crassa: Cunicolorum etiam, cervorum, anserum, atq[ue] gallinarum copiam habere: verum nullum ex Paiembos, se quemadmodum commemorassent vidisse, sed tantum ex aliorum relatu haberere. Nos vero postea, quomodo omnia se haberent certo experti sumus.

Hac edictus postulabat noster Supremus Praefectus à P[ro]iembis aliquot, qui nobiscum in illam regionem profici serentur, ad quod promisæ offerebant, ordinabatq[ue] illico ipsorum supremus Capitaneus. 300. Paiembos, qui nobiscum eunt, circum Christi baria, atq[ue] alia nobis necessaria gestarent. Mandat igitur no[n] stianus.

ster Praefectus his hominibus, ut rebus ad hanc expeditionem necessariis se instruant, nam se intra quatriduum iter ingressum naves de surum esse. Deinde ex quinq; navibus tres destruicurabat; ad struunt. reliquas duas ordinabat ex nobis Christianis 50. viros, qui 2. naves praeibus pricipiebat, ut se absente, illic, 4. menses morarentur; dio 50. viro, cum expectantes, quod si tempore definito ad nos non rever- rum muniunt, teretur, ut his duabus scaphis civitatem Assumptionis Be- 50. viri 6. Mariae repeterent. Aceidit vero ut totos sex menses a- menses apud pudhos Paiembos maneremus, nec quicquam interim de no- Paiembos ma- nent.

2. naves Af- sumptionem re- deunt.

Praefectus Johanne Eyollas experiremur: desciebat etiam nos commeatus Necessario ergo cum Dominico Eyollas, qui interim nobis Capitanus datus erat, navigijs nostris ad pre- dictam civitatem Assumptionis Mariae, quemadmodum nobis summus noster Praefectus injunxerat redendum fuit.

Summus Praefectus Dom. Iohannes Eyollas
terra ad Naperus, & Peisennos conten-
dit, sed in reditu cum omnibus Chri-
stianis interficitur.

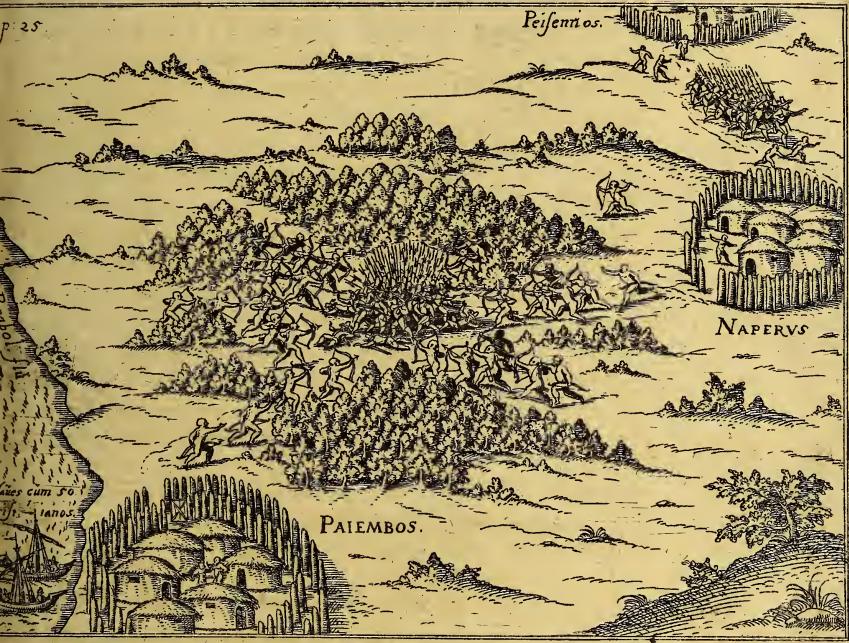
Cap. XXV.

Quo vero eventu noster supremus Capitanus Dominus Iohannes Eyollas hanc expeditionem suscepit, quidque in ea ipsi contigerit ex sequentib. breviter patebit.

Naperus.

Digesus à dictis Paiembos peruenit ad nationem Nape- rius dictam, sedere & amicitia Paiembos juncitam, cui preter carnes & pisces nihil erat. Est autem natio populosa, de istis Naperus noster Supremus Praefectus etiam quosdam sibi ad- jungebat, qui ipsi viam monstrarent, Nam per varias natio- nes magno labore, & summa omnium rerum penuria ipsis pro- ficiendum erat. Experiebantur enim vim multorum ho- siliter

P 25.

RPJCB

33

filizer ipsis resistentium, Christianis propemodum dimidia Christianorum
parte morientibus. Delatus igitur ad quandam nationem, dimidia pars
cui Peisennos nomen fuit, ulterius pergere non potuit, sed o- moritur.
mnicum populo regredi coactus est, exceptis tribus Hispanis,
quos ob adversam valetudinem apud Peisennos reliquit.

Peisennos.

Igitur noster Capitanus Iohannes Eyollas per se quidem
satis commode valens, una cum populo, & suo milite regressus
est, & ad tertium usque diem apud hos Naperus quiete se cum Regreduntur.
suis refecit, populus enim ex itinere lassus languebat; Et mu-
nitio etiam, cum instrumento nos deficiebat. Quod intelligen- Defectus mu-
tes Naperus & Paiembos, inter se conspirant, ut Praefectum nationis seu in-
Dominum Eyollas, cum omnibus suis occidant, quod & perse- strumenti
cerunt: Nam cum predictus noster Praefectus à Naperus, ver- bombardici.
sus Paiembos cum suis Christianis proficeretur, & iam pro- Piembos &
pemodum medium iter consecisset, dicta haec duas nationes, in Naperus con-
vepreto, & sylvula per quam Christianus eundum erat, (quem
locum infideli delegerant) ex improviso in eos impressione se- spira.
cerunt, Estq; ab illis Praefectus, una cum suis Militibus egris Eyollas cum o-
& languentibus, tanquam à rabiiosis canibus ad internecio- mni suo popu-
rem casus, ita ut ne unus quidem evaderet. lo occisus.

Experti ipsorum Praefectum occisum, Marti-
num Dominicum Eyollas sumimum
Gubernatorem creant.

Cap. XXVI.

Interim dum nos 50. viri, Assumptionem reversi, nostrum
Praefectum expectamus, per indicium cuiusdam Indi, qui D. Ios-
hannis Eyollas defuncti mancipium fuerat, à Peisennos ipsi
traditum, qui, ut lingua gnarus hostiū manus effugerat, quid
accidisset experimur. Is ab initio usq; ad finem, omnem rem,
ut gesta erat, exponebat, verum nos illi fidem penitus adhibe-
re non voluimus.

Vig. ad an.
num 1541.

Cum igitur annum integrum in dicta Civitate Assumpti-
onis confiseremus, nec quicquam explorati, de nostris homi-
nib. percipere possemus, præterquam, quod Carios nostro Capi-
taneo Martino Dominico Eyollas indicabant, publica fama ja-
ctari, omnes Christianos à Naperus, & Paiembos interfectos
esse, tamen his etiam assentiri nollebamus, nisi aliquem ex Pi-
embos haec narrare audiremus.

Elapsis igitur propemodum dnobus mensibus, accidit, ut
Carios aliqui duos Paiembos, quos ceperant, ad nostrum Capi-
taneum adducerent. Hoc cum interrogaret noster Capitaneus
an ipsi in perpetranda nostrorum cede adjutores fuissent? ne-
Per torturam gabant omnino, ac dicebant, nostrum Praefectum cum suis
examinantur, nondum has regiones egressum esse. Mandat igitur noster Prae-
fectus Iudici, atque latrunculatori, ut questione adhibita, ve-
ritatem ex eis exprimerent. Indicant ergo hi, nostrum Capi-
taneum (ut supra commemoravimus) cum omni populo, à Nas-
perus, & Paiembos in sylva per insidias ex improviso oppres-
sum, atque interfectum esse: Hos igitur duos Paiembos, ar-
bori alligari, & ingenti igne procul circumposito noster Capi-
taneus exuri jubet.

Fatentur ca-
dem.

2. Paiembos
exurunt.

Interim nobū Christianis consultum videtur, ut sepi-
us nominatum Martinum Dominicum Eyollas supremum
Martinus Do. Praefectum crearemus, præsertim cum erga milites semper e-
minicu Eyol- quum, atque benevolum fese præstisset, donec ab Imperato-
las summus ria Maiestate aliud mandaretur.

Praefectus crea-
tur.

Praefectus præsidio Assumptionem munit, venit
ad Tiembus, ubi multa confusè cum homi-
minibus feris siebant, imponit præ-
sidiu Corpori Christi, navi-
gat ad Buanas Aeres.

Cap.

Cap. XXVII.

Dabat igitur mandata dictus noster Praefectus ut quatuor Brigantina instruerentur, assumensque de populo 150. viros, ceteris in urbe Assumptio. Mariarelictus, praeferebat, quod 150. viros apud Tiembus relictos (ut supra diximus) item illos 160 Hispanos, qui in civitate Buenas Aeres apud naves manserant, in jam dicta Civitatem Assumptionis congregate vellet. His igitur quatuor Brigantinis fluvios Parabol, & Parana secundo flumine descendebat, veniebatque ad Tiembus (quem locum primum appellantcs: Bona Speranza, castellum, vero in quo nostri praesidiarij milites erant, Corpus Christi nominaveramus

Nota. Corpus Christi idem ille locus esse putatur, quem plantius de ludeo, Hondius & alijs in suis tabulis Geographicis S. Salvatorem vocant. Nam Situs & distantia a Bonas Aeres convenient.

Prius vero, quam Assumptione ad Tiembus veniremus, quidam ex Christianis, scilicet Capitaneus Franco Ruis, Sacerdos Iohan Baban nomine, & quidam Secretarius Iohannes Ernandus, tanquam subordinati gubernatores Christianorum, infida atque scelerata consilia inierant, de interficiendo Indorum Tiembus Capitaneo, & alijs quibusdam Indis cum eo: quod sceleratum facinus & opere compleverunt, ut non sine scelere ante nostrum & nostri Praefecti Martini Dominici E-yollas adventum, (ut dictum) tollerent è medio eos Indos, à Christianorū Tyrannie. quibus jam longo tempore non exigua acceperant beneficia. Illic ergo appellenates cum facinus tam triste experiremur, supra modum perterfacti sumus, praesertim cum Tiembus omnes a fugient, sed post factum huic malo mederi non poteramus. Mandabat igitur noster Praefectus Antonio Men- doza, quem tanquam Capitaneum cum 120. è nostris, in castello Corporis Christi, praesidio, reliquerat, addito etiam com-

meatu si chara ipsi salus sua & vita esset, ut ab Indi omnibus modis sibi caveret, atque nocte dieq, diligenter excubias haberetur curaret. Sig. Indi amicissim præse ferentes adeos venient, ipsos ut viscissim bene volè tractarent, omnia humanitatis officia præstantes, interim tamen diligenter sibi propficien-tes, & per omnia carentes, ne vel ipsis, vel alijs Christianis damnum detur. His ita dispositis, instruitis, ad continuandum susceptum iter, assumitis tribus his personis, qui cadius sa-cti autores fuerant, Francum scil: de Ryo, Iohannem Babon, & Ernandum. Cum jam iter ingressuri essent, adveniebat quideme proceribus Tiembus Zuche Liemi nomine, Is quam

Zuche Liemi
Capitanus
apud Tiembus
Amicus Chri-
stianorum.

præmonitio.

praefectus con-
tendit Buenas
Aeres.

summus Christianorum Amicus esset, tamen propter uxorem & liberos aliosque suos cognatos & familiares, in eo-rum consilia consentire, cogebatur. Is igitur nostrum Praefectum Eyollas monebat, ut omnes Christianos secum de vehib: flumen curaret, jam enim totam regionem omnem robur ar-morum expedivisse, ut eos omnes vel penitus excederent, vel universa regione pellerent. Huc respondet noster summus Praefectus Martinus Dominicus Eyollas, se brevi, redditum: suumque populum satis virium ad sustinendam Indorum im-pressionem habere, Addebat deinde, petere se ut Zuche Liemi, cum uxore, liberis: & omnibus familiarib: omni etiam suo po-pulo ad Christianos transire, se cum illis conjungens, quod & facturum se promittebat. Post haec noster summus Praefectus fluvium devehitur, & nos Corpore Christi relinquit.

Tiembus 50. Christianos insidiosè & per pro-
ditionem interficiunt. Christiani re-
licto Corp. Christi navibus
Buenas Aeres descen-dunt.

Cap:

Cap. 28.

Flu Parana siue Rio della Plata.

Corpo Christi.

(RPJCB)

Cap. XXVIII.

Post octiduum vel circiter mittis predictus Indus Zuche
 Liem unum ex suis fratribus Suelapan nomine, verum insidiose
 & proditorie, & petebat à nostro Capitaneo Mendoza, ut ei
 & Christianos bombardis & alijs armis instructos concederet,
 se enim omnem suam substantiam, cum tota familia, ad nos
 translaturum, atque in posterum inter nos habitaturum; si-
 gnificabat enim, quod sibi à Tiembus valde metueret, nec alio
 modo rem suam familiarem tuto & salvam ad nos transferre
 posset, & in summa talem se exhibebat, ut qui noster amicus
 esset, & vehementer nostris commodis studeret: promitterebat
 etiam, se commicatus, & aliarum rerum necessariarum ma-
 ximam copiam secum ad nos allaturum. Hū persuasus noster
 Capitanus, non sed quinquaginta Hispanos, armis, & bom-
 bardis cum ornati instrumento, optimè expeditos atque muni-
 tos adjungit, simul tamen diligentissime monens ut caudat-
 que solicite ubique suis rebus attenderent, ne damno aliquo
 ab Indis afficerentur. Averant autem à nobis hi Tiembus
 non multum supra dimidium milliare. Cum igitur noster
 viri venissent in planiciem ante ipsorum domicilia, accedunt
 eos Tiembus, & osculo Iudea excipiunt, carnem & pisces affer-
 rentes, quibus vescerentur: Dum itaque cibus Christiani in-
 cipiunt frui, irruunt in illos so. viros amici, atque alijs Tiem-
 bus apud illos collecti, cum ijs quoq; quin in domicilijs & cam-
 po se occulte averant, atque his ita consecrant epulas, ut pra-
 ter unicumpuerum Caldero nomine, qui eorum manus elapsus intersecti
 erat, nemo salvus evaderet. Deinde 10000. robore nos
 aggrediebantur, & continuos quatuordecim dies, vicum, Castellum
 quem nos occupaveramus obsidebant, omnino in hoc intenti,
 ut nos oppressos penitus delerent: Deus tamen hoc clementer
 avertit, & eorum conatus impeditivit.

Fecit-

Fecerant sibi longa hastilia, ex gladiis, quos à Christianis imperfectus consecuti fuerant, quibus punctim & cæsim contra nos dimicabant, nocte dieque nostrum vicum oppugnantes. Nihil tamen efficere, & contra nos obtinere potuerunt. Post diem decimum quartum accidit, ut hi Indi acerrimo nos impetu oppugnarent, summisque viribus in nos impressionem facerent incensis etiam domicilijs nostris: Interim noster Capitanus Antonius Mendoza romphaa armatus, portam egrediebatur, juxta quam Indi aliquot in insidijs latebant, ita ut non conficerentur. Egressum ergo porta Indi suis hastilibus, transfigunt, ut statim mortuus in terram concidat. Quia vero Indis cibaria deficiebant, hic diutius se sustinere non poterant, sed intermissa obſidione discedere cogebantur. Post hac

Anton. Men-
doza in ter-
citur.

Tiembus obſi-
dionem fol-
runt.
Duo navicula
veniunt a Buo-
nes Aéres
corp. chri.

Redeunt B.
Aéres.

Christiani
quid agendum
nesciunt.

duae Brigantine, commeatu atque alijs rebus necessarijs onus sua ad nos appellebant, quas noster summus Praefectus ex oppisito Buonas Aéres ad nos misérat, ut his nos usque ad eis adventum sustinaremus. Quemadmodum igitur harum adventu nos exhilarabamur, ita hi, qui cum Brigantinis ad nos appulerant, propter cædem Christianorum incredibili mærore afficiebantur. Communis igitur consilio statuebamus, id quod & consalissimum nobis videbatur ne diutius in hoc vice Corporis Christi hereremus, apud hos Tiembus morantes, sed ut flumen devecti, collectis omnibus copijs nostris Buonas Aéres ad nostrum summum Prafectum Martinum Dominicum Eyzollas reverteremur. Qui nostro adventu conteritus, vehementer se angebat propter cladem populi, incertus consilij, quid porro incipiendum, cum etiam vicius & aliae res necessariae nos desicerent.

Navis cum recenti milite ex Hispania adveniens,
S. Katharinam appellit, ad quam nostri
Bireme contendunt.

Cap.

Cap. XXIX.

Cum igitur in diem quintum Buenas Aëres perseveraremus, venit ad nos navicula, quam caravellam vocant, ex Hispania, adserens nova, appulisse nimirum navem ad S. Katharinam, cuius Capitanus Allunzo Gabrero, secum ex Hispania advehheret 200. Milites. Quod cum noster Capitanus comperisset, ex minoribus navigis unam, quam Galeam vocant, instrui mandabat, ut eam quam primum in Brasiliam, S. Katharinam mitteret, quæ 300. milliaria à Buenas Aëres distabat; dato etiam huic Capitaneo, qui navem gubernaret, Gonzallo Mendoza: additis etiam mandatis, si S. Katharinam appellens in illam navem incideret, ut alieram ex navibus, oryza, Mandeoch, & alijs esculentis pro ut ipsi commodum videretur onerarent. Gonzallus igitur Mendoza, acceptis his mandatis petebat à supremo Praefecto Martino Dominico Eyollas, ad iter hoc sibi adjungi septem ex militibus quibus confidere posset, quod ipsi promittebat, Metitur, & vigat. 6, Hispanos, cum alijs 20. Militibus sibi delegit.

Solventes igitur bonos Aëres, spacio unius mensis ad S. bireme & sca-
Katharinam appulimus, ibique inventa navi, quæ ex Hispania S. Katha-
nia advenerat, unâ cum Capitaneo Allunzo Gabrero, omni, rinam ten-
que milite, gaudio affecti sumus magno. Commorati ergo dunt.
cum his duos menses postea nostram navem oryza, Mandeoch,
& farre Turcico, quantum capere poterat, oneravimus, ita
ut ambabus navibus nihil amplius, quod nobiscum advehiere-
tur imponiposset. Cum igitur ambabus navibus, unâ cum Ca-
pitaneo Allunzo Gabrero, & omni ipsius milite, S. Kathari- B. Aëres navis
na solventes, bonos Aëres navigaremus, & pridie omnium gant.
Sanctorum ad Paranan fluvium, 20. milliaria adhuc à Bonos
Aëres distantem appulissimus, conveniebat ea nocte ambo na-
vicia, quorum Naviculari ysemutuo interrogabant, Vtrum
F jam

jam in fluvio Parana essemus. Id cum affirmaret noster, alter contra, nos prope 20. adhuc abesse contendebat. Nam quoties 20. vel plures naves una iter faciunt, vespere sole occidente convenient, & ex Gubernatoribus alter alterum interrogat, quantum itineris eo die consecisset, quo vento per no-

Mos nautarū.

Descriptio Flu-
viī Parana.

Nautarum
diffensio.
Naves sepa-
rantur.

tem navigaturus esset, ne a se in vicem divellerentur. Fluvius Parana vnuassu, ad sinum vel ostium, 30. milliarium latitudinem habet, durantem 50. millaria continua, usq; ad portum S. Gabrielis, ubi Parana fluvius 18. millaria latus est. Post hac noster navicularius alterius navis gubernatore ministerrogat, an se navigando sequi velit, cui alter, jam noctem imminere respondit, ideo se in mari, usque ad solis ortum perseveraturum, nec nocte intempesta ad terram appellere velle. Eratque his Navicularius in sua navis gubernatione sanè nostro circumspectior, quod eventus postea declaravit. Continuabat ergo noster suscepsum iter, altero relicto.

Naufragium faciunt, aliqui in terram evadunt ad S. Gabrielem, inde Bonos Aeres contendent, & Assumptionem navigant.

Cap. XXX.

Navigantibus igitur nobis nocte, ingens procella mare turbabat, ita ut circa horam 12. vel primam ante solis ortum, antequam nostras ancoras in mare emitteremus, terram aspiceremus. Navis igitur nostra vadē allisa est, cum quidem adhuc milliare, vel amplius à terra abessemus. Nullum ergo huic malo remedium invenire poteramus aliud, quam ut ad Deum vota facientes, eius misericordiam imploraremus. Eadem hora navis nostrā in plures mille partes resoluta, confrastra est, eque nostrū 15. & ex Indiā 6. in aquis suffocati perierūt. Aliqui magnū trabibus adharentes evatarunt. Ego cum quinque

Naufragium.

RPJCB

41

que socijs mali adminiculo evasimus. Quindecim autem per Schmidel cum sonarum cadaver nullum invenire potuimus. Deus ipsis, nos socijs in malo bisque omnibus propitius sit. Postea 50, millaria, pedestri se servat. rrinere, nobis conficienda erant, cum quidem vestimenta nostra, una cum universa alimonia in nave amissimus, ita ut facimus ad tantum radiculis, alijsq; fructibus, quos per campos hinc inde, portum S. Gabrielis, invenire poteramus, nos sustentare cogeremur, donec ad Portum S. Gabrielis perveniremus, in quo navim prædictam cum suo Capitaneo invenimus, qui 30. dies ante nos appulerat.

Noster vero summus Capitaneus Mar. Dom. Eyollas, hoc nostrum infortunium, quidq; nobis factum, jam ante per indicium acceperat, qui una cum suis, mærore summo afficiebatur, non aliter sibi persuadens, quā nos omnes extintos esse. Mandabat igitur, ut pro nostrorum animarum salute aliquot missæ legerentur.

Buonos Aeres cum delati essimus, noster supremus Praefectus, Capitaneum nostrum navis, & eius Gubernatorem ut se cognitioni sistant, citari mandat, qui & Gubernatorem, sive Pillotam, si non tante tamque graves intercessiones intercessione servenissent, procul dubio suspedio punivisset. Damnatus fuit iur. tamen in quadriennium ad Brigantinam.

Collecta ergo omni nostra multitudine in Bonas Aëres, mandat noster supremus Praefectus, Brigantinas expedit, & in eas omnem militem congregari, reliqua vero navigia, conservatis tamen ferreis vasis atq; instrumentis, incendio deleri jubet. Rursum igitur fluvium Paranam sursum navigabamus, adq; prædictam nostram civitatem Assumptionis Mariae appellentes biennium ibi commorati, ampliora Casa, Mater redunt, suis mandata expectabamus.

Alvarus Nugvez ex Hispania abiens, primo San. Katharinam, deinde Assumptionem cum 300 Hispanis appellens summus Gubernator creatur.

Cap. XXXI.

Interim hec dum ita geruntur, adventat ex Hispania Capitancus quidam Alvarus Nugvèz Cabeza de Vacha, quem Casa, Mæstas, Praefectum creaverat, & cum 400 viris, & 30. Equis in quatuor naves distribuerat, è quibus duas maiores, reliqua due Caravella fuerunt.

Nota. Franciscus Lopez Cap. 89. scribit de hoc Alvaro Nugvez, quod anno 1541 una cum 400. militib. & 46. equis à Casa: Mæstate Rio della Plata missus fuerit. Fuit autem 8. totos menses in itinere. Ergo primum 1542. Assumptionem appulit.

Ha quatuor naves, in Brasilia ad portum VViesay, vel Sa: Katharinam appulerunt, commeatum inquisitura. Cumque Capitancus duas Caravellas octo milliaria à portu ad commeatum quarendum ablegasset, talis eas procella obruit, ut in mari confacte perierint, hominibus tamen qui in ipsis fuerant,

Terra iter servatis. Hoc Alvarus Capitaneus summus cum comperisset, ciunt:

maioribus navigijs, se amplius aquis committere non ausus fuit. Prorsus igitur illa destrui curabat, atque per terram facto itinere versus Rio della Plata, tandem Assumptionem 300. viri Ad nos pervenit, adducens de 400. viris trecentos, reliquis sumptionem velinedia, vel morborum sevicia extinctis.

Hinc Capitaneus octo totos menses in itinere fuerat, suntque in Civitate Assumptionis, usque ad portum S. Katharinae 300. milliaria. Hoc de itinere direclissimo atq; proximo intelligendum est. Nam ab Assumptione secundo flumine usq; ad mare, sunt 334. millaria, & usq; ad S. Katharinam 300. Adserebat etiam Alvarus

Alvarus Nugvez titulum sua gubernationis ex Hispania, sibi à Casa. Nugvez supremus Mæstestate concessum, atq; ideo postulabat, ut nosci Praefectus Gubernator. Martinus Dominicus Eyollas, totam administrationem ipsi cederet, populusque ipsius jussis pareret. Id quod & Dominicus Eyollas, & populus universus, summa cum voluntate facere paratierant, hac tamen conditione, ut hanc sibi & à Casa.

Cesa. Maiestate concessam potestatem aliquo evidenti documento probaret. Hoc autem tota congregatio extorquere non potuit. tantum Sacrifici, atque unus & alter, ex Capitaneis hoc asserebant. Verum quid huic Praefecto contigerit, ex sequentib. cognoscetur.

Hic Gubernator Delectum militum habet, mittit
navigia, ut flumen sursum navingent, atq;
ad Surucusis atq; Achkeris tendant,
quorum Praefectum suspen-
derunt.

Cap. XXXII.

Dicitus igitur Alvarus Nugvez lustrato milite, depre-
hendit universi exercitus numerum esse octo millium, viros
rum, Initia etiam amicitia cum Martino Dominico Eyollas,
alter alterius fraternal fidem atque coniunctionem jurabat, ita
ut Eyollas non minus quam ante a potestatem populo mandata
dandi haberet. Gubernator igitur cumq; Brigantinas instrui
mandat, in flumen, quantum possibile sit, navinganda ascen-
dat. Antequam vero navium apparatus absolvebatur, pra-
mittit 3. Brigantinas cum 115. Militibus, precipiens ut quam 3. naviculae
procul possint, contendenter, ac Indos far Turicum seu Mai-
um habentes inquirerent.

Adjungebat etiam eis duos Capitanos Antonium Ga-
berronem atque Diegum Tabellinum. Hi igitur initio ad na-
tionem Surucusis nomine veniunt, Far Turicum seu Mai-
um, Mandoch, & alias eius generis radiculas, Mandues etiam,
que instar nostrarum avellanarum sunt, pisces, atque carnes
habentem. Viri in labijs gerunt ceruleum lapidem alea calcu-
li instar. Fœmina vero verenda contingunt.

Lustratio mi-
litum.

Anton. Gab.
et dieg. Tabell.
capitanei.
Suruculis.

Apud hanc nationem nostra navigia relinquebamus,
 & cum his quosdam ex sociis nostris, quibus horum custodiad
 mandabamus, nos vero quatuor dierum itinere, in ipsam re-
 gionem ingressi, perveniebamus ad Pagum, ad Carios 300.
 virorum robur habentes, pertinenteis, ibi tgitur statim at-
 que conditionem totius regionis explorantes, accipiebamus ab
 eis, aqua & placida responsa. Inde ad nostras naves reversi,
 & fluvium Parabol descendentes ad nationem Achkeres per-
 veniebamus, ibi inveniebamus literas, ab Alearo Gubernato-
 re missas, quibz pricipiebatur, ut summum Capitaneum ho-
 rum Indorum Achkerem nomine, suspenda tolleremus. Cui
 mandato noster Capitaneus absq; mora obtemperavit, verum
 hoc factum postea tristissimo bello causam dedit, ut poste a co-
 gnoscetur.

His ita confectis, & pradicto Indo hoc genere mortis sub-
 lato, secundo flumine descendentes ad nostram civitatem As-
 sumptionis iterum appellimus, nostroque Gubernatori, quid in
 hac pfectione vidissimus effecissemusq; narrando exponimus.

Dabero & Carios armant se contra Christia-
 nos, Dabero expugnatur.

Cap. XXIII.

Post hac petebat noster Gubernator à Principe Indorum,
 in nostra civitate Assumptionis Maria habitante, ut nobis 2000
 suorum concederet, quiccum nostris Christianis fluvium sur-
 sum navigando ascenderent. Huic petitioni premi assentie-
 bantur Indi, ad omnia que cuperemus, sua studia arg. obsequia
 deferentes. Interim tamen & hoc addentes monebant, ut nos
 ster summus Gubernator totam rem diligenter secum expen-
 deret atque examinaret, antequam in illam regionem profici-
 ceretur. Nam totam regionem Dabero & Carios in armis esse,
 ut

Revertuntur
Achkeres.

Achkeres sum-
mus Indorum
suspenſus.

Indi premo-
ment nostros.

ut conjunctis viribus Christianos invadant. Nam Regulum Dabero, fratrem esse illius Achkeres, quem Christiani suspendissent, cuius mortis vindictam severissime à Christianis expetitus esset. Huic consilio obtemperans noster Gubernator, omissa hac profectio se interea contra hostes suos armat, ut in eos expeditionem suscipiat. Statuit igitur consentiente suo jurato fratre M. Dominico Eyollas, ut is Eyollas cum 400. Christianis & 2000. Indi contra dictum Dabero & Carios proficiatur, & eos vel tota regione pellat, vel funditus extirpatos debeat. Hoc mandatum dictus Eyollas fideliter secutus & exercitum ex civitate Assumptione educit, atque proficietur. hosti occurrentis initio ex mandato Cesare, Maiesatis Daberonem ad pacem, & quieta consilia hortatur, verum hac ille vili pendens nullam pacis tractatione admittere voluit, numerosum enim coegerat exercitum, suos pagos vallū in terrā defixis munierat, & quasi triplici palorum lorica circundaverat, egestū etiam ingentibus & profundis foris, de quibus supra etiam cap. 21. diximus, que omnia nos ante accurata in-dagine exploraveramus.

In quartum autem diem usq; cum nostro exercitu quiete constitimus, antequam bellum ipsis denunciaremus, sed quanto die mane tribus horis ante ortum solis, facto impetu in urbe irruimus, eaq; expugnata, quicquid in ea deprehendimus, occidimus, plurib; tamen feminis captis, & à cæde servatis, quod nobis postea magno emolumento fuit. In hac oppugnatione 16. 16. Christiani ex Christianis occubuerunt, multis ex populo vulneratis & l. e. 3000. Indorū sis. Indorum etiam ex nostra parte non pauci intererant: ex cas. Canibalis vero 3000. casas fuere. Non multo tempore intercedente, venit ad nos Dabero cum suis. & petit admissoriū venia & gratiam, rogans sibi suisq; uxores & liberos restitui, pollices Dabero in graturg; pro se suo q; populo obedientia, & debitam subjectionem. Hoc petenti Capitanum nostrum jussul imperat. Maiesatis concedere, atque promittere oportuit.

Eyollas cum 400. Christiani
ni & 2000.
Indi contra
Daber onem
Daberoni
pax offertur.

Dabero in gra-tiam recipitur
Assume-

Asumptio præsidio munitur, fluvium Parabol
sursum navigant, veniunt ad Montem
Fernandi, Item ad Paiembos, Ba-
scheropos & Surucusis.

Cap. XXXIII.

Hac pace ita confirmata, fluvium Parabol devecti, ad
nostrum Summum Prefectum Alvarum Nugvez. Cabeza de
Vacha, revertimur, eique quid egerimus, quidq; paſſim
exponimus. Qui his rebus cogniti, omnino expeditionem
quam antea meditatus fuerat, suscipere constituit. Peti igi-
2000 Indo- tur à Dabero: cum quo jampax conciliata erat, ut auxilia duo-
rum cum chri- rum millium Indorū nobiscum mittant, ad quod. Indi promi-
ſtiani profici, ptierant perpetua nobis obsequia deferentes. A Carios etiam
ſcuntur.
9. Brigantina. novem Brigantinas instrui postulat, quibus rebus omnibus
300. Christia, confectis, de octingentis Christianis, 500, assumit, 300. Af-
norum pſidiū ſumitione relictis, quibus Capitanum labannem Saleuſſer or-
Aſſumptione re dinabat.
linguit quoru. Hoc igitur exercitu quingentorum Christianorum, &
Capitane 10. duorum millium Indorum, fluvium Parabol ascendimus: Ha-
han Saleuſſer. Fluvium Para bebantque Carios ſecum 83. Scaphias, nos vero Christiani no-
bolascendunt, vem Brigantinas in quarum singuli duo equiterant. Sed equi
83. Scapha 9. per centum milliaria terrā traducebantur, nos vero flumine
Brigantinae veclis ſumus uſque ad Montem S. Fernandi: Ibi igitur, equis
18. Equi. rurſus in naues auſſumtiſ, inde porro proiecti ſumus, donec per
Mons S. Fer- venimus ad noſtros hostes, Paiembos, verum hi non expe-
nandi, etato noſtro adventu, adificijs prius incenſi, una cum uxori-
paiembos. bus & liberis ſefuga subduxerant Postea iter centum mil-
liarium unā profecti, ita ut in nullum populum incideremus,
Bascherepos. peruenimus tandem ad nationem, cuius populi Bascherepos
100. milliaria nominantur, & carne ac pifcibus vivunt, Ratio est populo-
ſa,

sa, centum milliarum regionem amplam inhabitant. Sca-
pharum tantum numerum possidet, ut non scribi possit. Fa-
mina horum verenda tegunt. Hic colloquia nostra detectan-
tes aufugiebant. Ab his digressi, ad aliam nationem perve-
nimus Surucusis nomine, à Bascherepos 90. millaria distan-
tem; huius homines benignè & amicè nos excipiebant. Ex his
Surucusis quilibet Paterfamilias, cum uxore & liberis peculia-
re, & proprium domicilium inhabitat. Viri habent orbicu-
lum ligneum, instar alce Calcuti, de auricula pendente. Mul-
teribus chrystillus casto colore, crassitudine digitii, de la-
bijs pendet. Speciosa sunt, prorsus nudè incedentes. Hi homi-
nes farre Turcico, Mandeoch, Manduia, palades, pisticibus
& carne abundant. Est ergo natio valde populosa.

Ex his noster Capitanus queri mandabat de natione Car-
chacaris nomine, Item de Carios. Verum hi de Carchararis ni-
hil indicare poterant; de Carios vero dicebant, eos secum do-
misua esse. Sed hoc non erat verum. His cognitiis, mandabat
noster Praefectus, ut nos itineri accingeremus, sc̄ enim porro
in regionem ingressurum esse. Ordinabat igitur, ut 150. Mili-
ties apud naues manerent, quibus commeatum in biennium
addebat. Reliquos 350. una cum 18. equis, & 2000. Indorum Ferriter sa-
fciunt. seu Carios, qui Assumptione nobiscum discesserunt, assumens.
in ipsam regionem porro ingressus est, verum parvo nostro cum
commodo. Nam Praefectus noster is vir non erat, qui tan-
tarei gerenda par esset, & oderant eum omnes Capitanei &
milites, sicut etiam satis morosum & immitem se erga mili-
tem præbebat. Octodecim ergo dierum iter emensis neq; Cas-
rios, neque quisquam aliorum hominum in conspectum vene-
rat, alimonis etiam deficiente, ita ut nostro Praefecto necessarij 10. viri ulte-
rior ad naues redeundum esset. Noster tamen Praefectus quen-
dam Hispanum Franciscum Rieffere, cum 10. alijs Hispanis, ul-
terius progredi jubet, præcipiens, ut si post 10. dierum iter

nullam invenirent nationem, ut ad naves ubi eos expectatur essent reverenter. Ita que accidit ut bi in populo sam inciderent nationem, que farris Turcici, Mandeoche, & aliarum radicularum copiam habebat. Verum Hispani in eorum conspectum prodire non audebant, sed reversi ad nos hoc supremo regrediantur. nostro Gubernatori significabant, qui omnino in hanc regionem iterum ingredi volebat, sed aquis quo minus procederet, impeditiebatur.

Ernandus Rieffere fluvium sursum navigat,
ad Guebuecisis & Achkeres.

Cap. XXXV.

Ernandus Rief Is igitur iterum navim instrui mandat, cui 80. milites sive 80. viris imponit, & addito Capitanco Ernando Rieffere injungit, ut flumen sursum fluvium Parabol ascendat, nationem Scherves nomine qua- navigat. rens, ibique bidui itinere, amplius non, in penitiora terra lo- catingrediatur, & postea ad eum de regione, & eius habitato- ribus Indis referat. Navibus igitur a nostro Capitanco summo digressi, primo die ex altera regionis parte, pervenimus ad

Guebuecisis quandam nationem Guebuecisis nomine, cuius homines in- absunt 4. mil- colunt insulam quandam 30. milliarium spaciū complecten- laria.

Facunda insu- Maisie, Manduis, padades, Mandepore, Porpe Bachkeku, & la. alijs radicibus, Item carne & pisce. Mares & femina specie prioribus Surucisis similes sunt. Istum diem apud eos morati sumus, Postero die cum discederemus, comitabantur nos hi Indi decem Canaeis seu Cymbis: bis etiam de die serinam, & pisces venabantur, quibus nos honoris, & reverentie causa do- nabant.

Achkeres di- In hoc itinere novem dies consumentes, appulimus postea stant 36. mil- ad nationem Achkeres, ubi magna horum multitudine col- laria.

lecta erat; Mares & fæmina, sunt magna & proceræ statu-
ra, quorum similes in tota regione Rio della Plata non vidi;
distantq; hi Achkeres à predictâ Surucusis 30 milliaris; nul-
la alia re quam pescibus & carne vivunt; fæmina verenda
conteguntur. Apud hos Achkeres unam diem mansimus, at-
que hinc dicti Surucusis, suis decem cymbiis seu Canæs ad su-
um Pagum reversi sunt. Postea petebat noster Ernandus Ries-
fere, ab Achkeres, ut qua via ad Scherves iretur monstra-
rent, ad quod prompti erant mittebantque ex suo pago nobis-
cum octo Canas seu Cymbas, venabanturque singulis diebus
bis pisces & carnes, ut ita cibariorum sufficientem copiam ha-
beremus.

Quod autem natio hac Achkeres vocetur, hac causa est:
Achkeres pescis est, dura atque aspera cutis, ita ut nullis ar-
mis sauciari, aut telis Indorum configi possit, Ingens pescis est,
multum reliquias pescib; damni dans. Ovaeius, que circiter
2. aut tres passus à flumine in terram ponit, Moschi odorem ha-
bent, & gratum cibum præbent. Cauda eius delicatissima est,
quanquam per omnia nibil noxij habeat, semper habitat in a-
quis, & existimatur apud nos in Germania esse animal vene-
natum, atq; exitiale, vocatura Crocodylus. Dicunt, si quis
hunc pescem intueatur, aut is alicui suum halitum afflet, eum
statim mori. Sed hoc veritati consentaneum non est. Nam
& absque hoc homini moriendum, & ipsa morte nihil certius
habet. Dicunt præterea, si pescis hic in aliquo fonte nasca-
tur, non esse aliud medium eius interficiendi, quam si in oblatum.
to speculo, suam speciem ipse contempletur, sic enim fieri, ut
sui ipsius obtutu enecetur. Verum quæ de hoc pesci hoc modo
commemorantur, mera figura sunt. Si enim vera esset, plus
centies mihi moriendum fuisset, qui horum plures tribus mil-
libus ceperim, atque aspercerim: nec de hoc pesci tam verbosè
scripsisse, si de veritate mihi non constaret.

Descripⁿ
Crocodyl^s

Fabula

Veniunt ad Scherves à quibus magnificè
excipiuntur & tractantur.

Cap. XXXVI.

Ab hi distendentes, nono die post nostrum ab his abitum,
Scherves 36. pervenimus ad Scherves, ad quos à dictis Achkares 36. milii-
miliaria. liaria numerantur. Hec natio est valde populosa, nondum ta-
Scherves a- men sunt illi veri atque genuini, inter quos Rex ipse domici-
lunt mystaces. lium habet. Hi vero Scherves, ad quos appuleramus mystacem
alant, habentque ligneum circulum de auricula pendentem.
Etiam hi viri gerunt ceruleum chrystillum in labijs, formae
Indi picti. magnitudine ut alearum calculi sunt, picti sunt colore ceruleo,
à collo usque ad gennu, non aliter atq; caligas pinguntur. Fæ-
mina & alia ratione & forma pinguntur, ceruleo tamen colore,
à mamilliis usque ad verenda, cù elegantiâ, ut non existimem
in Germania pictorem inveniri, qui hoc tameleganter, tam-
que artificiosè prestare posset. Incedunt nuda, & formosa
sunt pro ipsorum more, in tenebris fortasse satis commendabiles.

Rex Scherves per 14. millia-
tridui itinere progressi 14. millaria, tandem pervenimus ad
cum locum, ubi Rex ipsorum habitabat, à quo incola Scherves
vocantur. Eius regio tantum 4. milliarium spaciū comple-
titur. Habet tamen etiam Pagum ad fluvium Parabolitum.

Hic igitur relinquentes nostras naves, earum custodiam
12. Hispanina 12. Hispanis commendabamus, ut reversijs ad nostram nati-
ves custodiunt possemus defensionem: A Scherves etiam ibi habitantibus, pe-
rebatamus, ut interim cum Christianis amicè viverent, eosque
humaniter tractarent quod etiam fecerunt.

Cum igitur biduum in isto pago mansissimus, comparatis
atque assumtis rebus itinere necessarijs, trajecto fluvio Para-
bol,

SCHERVES.

Cap. 36

REPROD.

36

bol, appulimus ad eum locum, ubi ipius Regis sedes atque domicilium erat. Is, cum adhuc milliare propriorum abessimus, obviam nobis progrederit stipatus amplius 12000, viro-
rum, in campestri planicie, amicē tamen, atque pacificē. Tra-
mes quo incedebant, latus erat octo passus, undique flosculis, excipit Chris-
tum, atque gramine conspersus, atque ita perpurgatus, ut ne lapili-
bus, lignum, stramen ve appareret. Habebat etiam secum Rex
suis musicos, quorum instrumenta erant, instar lituorum no-
strorum, quos Schalmeias vocamus. Dederat etiam manda-
ta, ut tum, utrinque qua ingrediebatur, cervorum, atque a-
liarum ferarum venatio fieret, sic ut circiter 30. cervos, &
20. struthiones, seu landu caperent, quod spectaculum visu Venatio de se-
admodum jucundumerat. Ingressis in pagum, semper binis stationis causa
Christianis diversorium designabat. Noster vero Capitanus, instituta,
unācum suis Ministris in domum regiam deducebatur, sicut
& diversorium mihi designatum non procul à Regia erat. De-
inde mandabat Rex Scherves suis subditis, ut Christianos lau- Aula Regis
tē exciperent, omnibus rebus necessarijs subministratis. Hic Scherves ma-
igitur splendor, atque apparatus fuit Aula huius Regis, tan- gnificantia.
quam summi regionis Domini.

Musican etiam mensa, atque epulis, si quando ipsi pla- Chorea, atque
cet, adhibere solet. Tum enim tibijs canunt, viris cum formo, Musica mensa
fissimis sceminis, choreas ducentibus atque saltantib, que cho- adhibita.
rea atq. saltationes nobis Christianis ita mirifice videbātur, ut
propemodium, illas aspicientes, nostri met ipsorum oblivisce-
remur. In ceteris hi Scherves, his de quibus antea dictum, si-
miles sunt. Fæmina pallas seu Chlanas sibi faciunt ex goffypi-
no subtili, propemodium, ut nostri subscircipanni sunt, quos
Arras, seu Burschēt vocamus. His varias figurās, cervo- Artificiosatex
rum, struthionum, ovium Indicarum, prout queque artifici- trices.
um texendicallet, intexunt. His pallis, si quando aer frigi-
dior est, indormiunt, aut subseritis insident, aut ad alia mini-

steria pro arbitrio utuntur. Hæc semine valde formosa sunt, ad vencrem propensa, blande admodum, corporib. ut mihi visse fuere, admodum calidis.

Cum quadriduum ibi commoratus esset Regis, manent 4. dies lus iste ex nostro Capitaneo, quod nostrum esset propositum & quod tenderemus? cui responderet ille, se aurum atque argentum dona Regis querere. Donabat ergo ipso Coronam argenteam, sed qui mar Schervus noscam pondere habentem, item auream laminam sed quis sit ha- stro Capitaneo mai longam, dimidia latam, & alia quadam ex argento fa- datus. bresfacta, dicebatque Capitaneo nostro, se argenti, aurive am- Menio Ama plius nihil habere: Hac autem qua ipsi offerret, spolium esse zonum. quod aliquando in bello contra Amazones obiinisset.

Querunt de Quod autem Amazonum, eorumque opulentia men- Amazonibus. tione fecerat, erat id nobis jucundum auditu. Quarit igitur statim ex rege noster Capitaneus an mari aut flumine ad eos pervenire possemus, quantumque itineris nobis adeos pro- fecturi restaret? Ad quarepondet ille, Aqua adeos perve- niri non posse, sed terra, idque duorum mensum continuo iti- uere. His ita educti à Rege Scherves plane constituiimus, nos- iter ad dictas Amazones suscepuros, ut ex sequentibus pa- tebit.

Descriptio Amazonum, quas quæsitum pro- ficiuntur. De Siberis & Orthuesen.

Cap. XXXVII.

Mulieres bellicose. Ha mulieres Amazones, tantum unam ex mammis cose. habent, Earum Mariti in anno ter, quaterve ad eas veniunt. Sique mulier à viro impregnata masculum parit, illū patri do- num remittit, si vero femella secum illam retinet, eisque dex- tram.

tram-mamillam aduris ne crescere amplius possit, quod ideo faciunt, ut ad arma arcusque tractandos habiliores sint. Sunt enim mulieres bellicosa, bella cum suis hostibus gerentes. Inhabitant ha mulieres Insulam satis amplam, qua aquis undig. Inhabitant Insulam. ambitur, nec nisi Canoes seu Scaphis ad eas accedi potest Insulam. bac insula autem nec aurum, nec argentum habent Amazones, sed in terra firma, quam viri inhabitant, dicuntur habere ingentes Thesauros. Natio est valde populosa, Regemque habere dicitur legnes nomine. & loci nomes Rex Scherves nobis indicabat. Capitanus igitur Ernandus Rieffere à Rege Capitanus p. Scherves petebat, ut ex suis quosdam viros nobis adjungeret, tit Indos Co- qui nostra nobis impedimenta gestarent, tum nos penitiora mites. Regionis loca Amazonas illas questum, ingressuros esse. As- sentitur ille libenter, interim tamen monens, totam Regionē nunc aquis inundare, difficile igitur & per incommodum no- bis ad ipsas iter futatum, nec facile ad eas, hoc quidem tempus reperire posse. Nos vero eius dictū fidem adhibere soleba- scherves cum mus, sed Indos nobis adjungi instabamus. Dabat igitur nostro Christianus A- Capitanus pro sua persona 20. viros ut eius impedimenta & mazones qua- cibaria gestarent; nostrum vero singulis, quinq; qui nobis ser- situm profi- virent, & reculas nostras baiularent. Octidui enim iter con- ciscuntur. ficiendum erat, quo nullum Indum visuri eramus.

Postea verò pervenimus ad nationem quandam Siberiā Siberiā 32, nomine, qua lingua & alijs rebus Scherves similis erat. Con-millaria. tinuum autem hoc octiduum die & nocte nobis in aquis eun- dum fuit, ad genua, veletiam ad cinetum usque pertingenti- Ambulant in bus: nec ulla modo ex his emergere poteramus. Sique ignem calidū aquis. excitare volebamus, neesse erat, ut illum strui ex magnis li- ignem super gnis composita imponeremus: saepeque accidit, ut cibum co- existant nobis carendum fuerit. Culices etiam interdiu & noctu nos in- festabat, ita ut nihil necessariarum operarum facere possemus. Culices. Quere-

Querunt de itinere residuo aquas habiturie essemus? Quis respondebat, nobis adhuc quadrivium in aquis ambulandum esse, & postea 5. dies terra interfaciendum, tandemque nos ad nationem per venturos Orthuesen nomine. significabant etiam nostrum nimis esse pacos, ideoque nos regredi debere. Verum Scherves hoc facere nolebant. Nam hos potius, qui hactenus nos comitatis erant adeorum Pagum remittere cogitabamus, verum hoc illis face re recusabant dicentes, sibi à Rege suo injunctum esse, ne nos deserebant sed nobiscum perseverarent, donec regione ite rum egrederemur. Adjunxerunt ergo nebis hi Siberis 10. viros, qui unacum Scherves nobis viam monstrarent ad pra dictos Orthuesen. Itaque adhuc 7. dies nobis in aquis eundum fuit, quae ita calida erant, ac si ad ignem ita incaluisset, quando etiam cum nullam aliam haberemus bibere cogebamur. Ali quis autem fortasse cogitare posset, fluviatilis hanc aquam fuisset, verum tum temporis tam crebra & frequentes pluviae fuerant, ut haec totam regionem, qua plana prorsus ac equalis est aquis repleverit, & nos has aquas ut dicitur postea magno nostro malo sensimus.

Nono igitur die demum venimus ad quendam Pagum Orthuesen circa nationis Orthuesen, inter 10. & 11. horam. Duodecima au citer 36. mil lia. tem hora medium pagum ingressi, ad domicilium Principis pervenimus. Tum temporis se values inter ipsos grassabatur, cui famas causam praebuerat. Nam duobus annis cicadae, far, atque omnes arborum fructus ita depastae erant atque corrup terant, ut nihil ipsis, quod esui esset, prope relinqueretur. Quod cum nos Christiani cognosceremus, valde territi sumus, & quia nec nos cibariis abundabamus, diu in hac regione manere non poteramus.

Interrogabat autem noster Capitaneus huius nationis Regulum, quantum itineris nobis ad Amazonas restaret? à quo.

55

quo responsum accipit. Integrā mensēm nobis adhuc iter fas
cierādum, præterea totam regionem aquis, quæsi inundatione
repletam esse, quod verum esse deprehendimus ipsi.

Regulus horum Orthueſen donabat nōstro Capitaneo qua- Regulus Or-
tuor auri laminas, & quatuor circulos argentos, quos brachi- thueſen mune,
is circundant: auri laminas autem Indi ornamenti loco, in rā dat Capita
fronte gerunt, ut apud nos Magnifici Dominicætinas seu mo- nœ.
nilia aurea de collo suspensa gestant. Pro his rebus donabat nos
ster Capitaneus Indorum Regulum, securicula, cultris, globu-
lis prelatorijs, seu Pater noster, forspicibus, alijsq; rebus eius-
modi que Noribergæ fabreficeri solent. Libenter plura ab ijs
petiūsemus, sed tentare hoc non audebeamus, propterea, quod
nostrum numero nimis pauci essent, ita ut nobis ab ip sis metu-
ere cogeremur. Erat enim horum Indorum multitudo valde Orthueſen
numeroſa, & pagus magnus, ut maiorem, atque populoſorem magnis pagis;
per totam Indiam non viderim. Pagus enim maiorem in mo-
dum longus latusque erat. Hec etiam lues inter Indos graſ-
ſans procul dubio nobis bono fuit, cui, ut dixi, fames cauſam
dederat, alioqui nos Christiani salvi atque incolunes vivi
non evaſiſsemus.

Regressi ad summum Præfectum revertuntur,
qui ſpolia, & quicquid in hac profectio-
ne compaſſerant ipliſ eripit, tu-
multuantur ſeditioſe.

Cap. XXXVIII.

Regressi gitur, ad prædictos Siberi revertetur, era Regrediuntur.
musque nos Christiani à commeatu & alijs rebus male instru-
eti, nec quicquam cibariorum habebamus præter fructus arbo-
ris, quam Palmides vocant, Item cardes, aliasque agrestes rau- diculas.

diculus sub terra nascentes. Cumque ad Scherves rediremus propemodum dimidia pars populi nostri lethaliter egrotabat idque propter aquam, in qua, 30. totos dies nobis eundum fuerat, ita ut nunquam ex hac egredi & deflectere liceret, Item etiam ob summam egestatem, & famem, qua nobis in hoc i- tinere toleranda fuit; quam calamitatem non parum auxe- rat, quod sordidam illam atque impuram aquam bibere cogebamur. Apud hos autem Scherves, cum quibus Regulus ipse habitabat, quadriduum manentes, ab eis valde amantes & benignè tractati atque curati sumus. Dederat enim Rex suis subjectis mandata, ut omnes res necessarias nobis subministra- rent. Prose etiam quisque in hoc itinere peculium penè 200. - Ducatorum collegerat, tantum ex gothipinis pallii, & argen- to, que claram permutatione cultrorum, globorum precatorio- rum, forpicum, & speculorum, ab ipsis consecuti fueramus.

Post hæc omnia flumen devecti ad nostrum summum Flumen de vec- Prefectum redijimus. Ad naves autem cum pervenissimus, buntur. mandabat prefectus sub capitib[us] p[ro]na, ne quis nave egredieret

Iernandus Rief pitaneum arreptum in vincula coniuncti mandabat, nobisque ferre Capita- militibus, quicquid in hac profectione peculij collegeramus, ne vim eripiebat. Nechis contentus, etiam Capitaneum, debus que ex iti, arbore suspensum, necare volebat. Hæc, cum in Brigantinis nere attulerat, adhuc morantes, intelligeremus, initio cum quibusdam amis- cis, in terra versantib[us], consilio, contra dictum Prefectum tu- multum atque seditionem concitavimus, ei presentes presen- ti in faciem dicentes, ut quam primum Capitaneum Ernan- dum Riefferre liberum nobis sit eret, nobisque ea, quæ per vim rapuisset, restitueret omnia, alioquin nos ex re ipsa et tempore liberatur Ca- consilium capturos.

Hunc tumultum, atque nostram indignationem, cum tuuantur ablas Alvarus videret, paratio animo, quam primi Capitaneum ea.

57

è capti vivate liberabat, nobis etia omnia que abstulerat restituerebat, sermonibus blandis animos nostros captans atque pacem concilians, ut acquiesceremus. Sed quid postea eo factum sit, suo tum incommodo expertus est, ut ex sequentibus patet.

His ita transactis, & pace constituta, petebat summus Praefectus à Capitaneo Ernando Riefferre, ut sibi ordine, recenseret de regione illa, & quid in ea vel vidissimus, velexpertus essemus, curque tam diu absuissimus: De his omnibus ea documenta atque responsa accipiebat, ut his acquiesceret.

Quod antem nos tam inclementer exceperat, atque ea, quæ summo cura labore nostro, acquisiveramus, nobis eripere conatus fuerat, nulla alia erat causa, quam quod eius mandato non parveramus. Expressis enim verbis injunxerat: Ne ultra Scherves progredieremur, sed ab ijs, tantum bidui itinere in ipsam regionem ingressi, postea ad eum revertendus, & de regionib. quas transiissimus adeum ordine referemus. Nos vero à dictis Scherves trium dierum in ipsa regionis penitiora loca iter feceramus.

Praefectus Alverus Nugvez à suis militib. obannim elati fastum contemnitur, qui etiam

Surucusis absque iusta causa interficiunt.

Cap. XXXIX.

Hac cum ita narrando exposuissimus, planè constituerat noster summus praefectus, omni cum populo rursus iter facere in eas regiones, in quibus ante fueramus.

Verum nos milites ipsi offendiri nolebamus, praesertim hoc

praefectus vule
milites reduc
re in regiones,
quas ante pe
ragraverunt
milites nolunt.

hoc tempore, cum regio undique aquis plenè erat. Accedebat etiam hoc impedimentum, quod plarique ex ijs qui nobiscum in illa expeditione fuerant, propter aquam, in qua tam diu nobis ambulandum fuerat, adhuc admodum languentes agrotabant. Praefecti etiam autoritas multum vilescerat, nec populo gratus acceptusque erat. Erat enim vir exigui consilij, nec unquam in vita sua Magistratum alicuius momenti gesserat. Mansimus ergo duos menses apud prædictos Surucisis, & interim noster Praefectus febri correptus graviter decumbebat. Quanquam parum retulisset, etiam si tunc mortuus fuisse esset, Eius enim laus atque commendatio apud nos valde exiguacerat.

Manent 2.
mensēs apud
Surucisis.
5. Praefectus
egrotat.

Surucisis re-
gio in salubris.

Tropicu ca-
pricorni.
Ursam mai-
orem viderūt.

In hac regione Surucisis nullum inveni Indum, qui 40. aut 50. annos vivendo attigisset, totoque vita mea tempore nullum expertus sum regionem minus salubrem. Sita est sub tropico Capricorni, ubi sol altissimus est. Non minus in salubris est, atque illa ad S. Thomam. Apud hos Surucisis Plaustrum sive ursam maiorem vidi. Hanc enim stellam in cœlo amiseramus, cum Insulam S. Tiago, & virides, præternavigaremus, de quibm ante a diximus.

Nota. Sub Tropico Capricorni sub quo Surucisis sit esse dicitur, poli Antartici elevatio est $22\frac{1}{2}$ graduum. Ibi ursa maior, in summa sui in cœlo elevatione aliquot horas conspicitur. Quod autem Autor, se illâ apud Insulam S. Tiago amississe dicit, cum rei veritate non consentire videtur. Nam ursa maior, ab hac insula, 600. milliaria versus meridiem, ubi eius elevatio summa est, adhuc conspici potest. Sicut in globo coelesti demonstrari potest.

In hac sua autem adversa valetudine mandabat noster summus Praefectus, ut 150. viri Christiani, se se armarent, atque assuntis 2000. Carlos, etiam 4. Brigantinas expedirent. His injungebat ut ad 4. milliaria ad Insulam Surucisis navibus accederent. Et postea omnem istum populum interficerent, & caperent, atq; præcipue illos personas è medio tollerent, qua quadra-

quadraginta aut quinquaginta annos nata erant: Quomodo Tyrannus pra-
 vero dicti Surucus nos antea exceperint, dictum est. Nam sed contra
 vero mercedem eis reddiderimus. & quam grati illis fueri-
 mus, brevi mox cognoscetur. Et novit Deus, quod ipsiſ a no-
 biſ summa sit facta injuria. Cum igitur ad illorum Pagum
 ex improviso appulissemus, prodibant illi ex suis domiciliis
 cum suis armis, arcubus atque sagittis, pacificet tamen nobis ob-
 viam, verum mox inter Carolos & Surucus tumultu exorto,
 nos Christiani tormenta aenea in eos emittebamus, valde mul-
 tos occidentes: Capti etiam prope 2000 ex viris faminis,
 pueris, puellis, diripiebamus omnem eorum suppellectilem, &
 quicquid omnino eis eripi poterat, sicut in eiusmodi impres-
 sionibus fieri solet. Quibus ita confectis revertebamur ad no-
 rum Praefectum, qui his quae feceramus contentus erat, eaque
 approbabat. Quia vero nostri milites, languidi, atque agroti Redeunt As.
 erant magna ex parte, plurimi etiam ex ys erga Praefectum sumptionem.
 nostrum male affecti, cum oderant, nihil his porro efficere po-
 teramus sed una omnes fluvium Parabol devecti, ad nostram
 civitatem Assumptionem reversi sumus; ubi reliquos Christianos
 reliqueramus. Eo in loco noster summus Praefectus iterum
 febri laborans decumbebat sequi totos 14. dies domi contine. prefectus ob-
 bat magis nequitiosa simulatione atque fastu, quam in vale factum con-
 tudine impeditus: nec milites amicè compellabat, sed omnis temnitur.
 no in officiis & præter decorum se erga illos gerebat. Decet Gubernatoris
 enim Principem, aut summum praefectum, qui regionis aliqui
 ius gubernacula administrare vult, ut erga summos atque in-
 fimos, comis atque benignus sit, inque dandis mandatis & re-
 sponsis, placidum mansuetum atque clementem se præbeat.

Omnino enim eiusmodi persona opera danda est, ut talem
 per omnes se præstet, qualis ab alijs censeri atque coli velit, ut
 que eos, in quos sibi imperium sumit, etiam prudentia, & vir-
 tute antecedat. Turpe enim est, atque indecorum, honoribus

aliquem eminere, non autem sapientia antecellere velle. Ne-
mo etiam honoris & dignitatis sua causa, intumescere, atque
se efferre debet. Omnis enim Praefectus militum causa, non
autem milites propter Praefectum conducuntur.

Alvarus Nugvez cabera die vacha Hispanorum
Praefectus a suis militibus capitur, adque
Cæsaream Maiestatem mittitur, In
cuius locum Dominicus Eyol-
las eligitur.
Cap. XL.

Consilium ini-
tum contra
Praefectum.

Cum igitur apud hunc nostrum Praefectum nullus per-
sonarum esset respectus, ipseque solus omnia, pro suo superbo &
elato ingenio dirigere vellet, Universa communitas, No-
biles pariter, atque ignobiles unanimi consilio, statuit atque
decrevit, se hunc suum Praefectum captivum ad Cæsaream Ma-
iestatem mittere, eiusq[ue] Maiestati huius egregias virtutes, et
inter alia etiā qualiter se in administranda gubernatione, pre-
stisset, exponere velle. Vigore ergo huius decreti, Hittes Do-
mini, nempe Quæstor, Scripturarius, seu telonio Praefectus, at-
que Secretarius, à Casa Maiestate ordinati, quorum nomina
fuerunt Almungus Gabrerus, Francus Mendoza, & Gratus
Hunicigus, assuntis 200. militibus, nostrum Praefectum, nihil
minus quam hoc metuentem, ceperunt, factumque hoc est,
Praefectus ca-
die S. Marci, Mensis Aprilis Detinuerunt autem eum capti-
vum integrum annum, donec navi, quam Caravallam vo-
cant, commeatu, nautis, alijsque ad navigationem rebus ne-
cessarijs instructa, eum cum duob. alijs Dominis in Hispaniam
ad Imperatoriam Maiestatem mitterent.

His ita confectis, necessitas postulabat, ut hujus loco aliis
supre

51

Supremus Praefectus crearetur, qui interim gubernationi populi praeſet, donec Cesarea Maiestas alium ſubſtitueret. Vi. debatur igitur toti communis tati conſultum, ut Martinus Dominicus Eyollas eligeretur Praefectus, qui & antea gubernationi huius Regionis prafuerat, praefertim cum & milites eum minicuſ Eyol, amarent: quia electionem etiam potior pars approbabat. Etsi luc creatur enim aliqui eſſent, inter quos prioris praefecti cognati atq; fa- ſummuſ rra- miliareſ erant, quib; dictus Eyollas non admodum placereſ ta- feliuſ. men eorum non fuſt magna ratio habita. Hoc tempore ego hys autor hydro- drope graviter laborans decubui, quem morbum in itinere ad picus. Orthueſen contraxeram, cum tam diu nobis in aqua ambulandum fuerat, & infuper egestatem & famem penè intollerabilem perpeſi eramus: Ex illo itinere noſtrum 80. egrotareſ caperunt atq; 30. tantum valetudinem recuperarunt.

Discordia Christianorum. Carios contra Christianos consilia, leperitamen & Bathaci Christianis opem ferunt.

Cap. XLI.

Ablegato igitur Alvaro Naguez in Hispaniam, Christiani ita ſedididere caperunt hoſtiliter, ut nullus alij quicquam boni vel cuperet, vel optaret, atque diurnæ & nocturnæ inter eos pugnae atque digladiationes eſſent. Diaboli dominio inter nos ita graſſante, ut nullus ab alio tutus eſet. Ha dimicationes inter nos propermodum integrum annum durabant, causam præbente huic malo Alvari ablegatione. Hac cum Carios qui haec tenus amici nostri fuerant, animadverteret, nos Christianos ſcilicet internos ipſo tam infidis Christianos. animis eſſe, atque tales digladiationes in nos mutuo exercere, per quam gratum illis omnibus hoc accidebat.

Inibant

Discordia.

Consilia Ca-
rios contra
infidis Christianos.

Inibant ergo inter se consilia ut nos Christianos omnes interficerent & in regione tota delerent. Verum per Dei omnipotenti gratiam, haec eorum consilia ipsis non successerunt.

Caros & Ay-
gais contra
Christianos

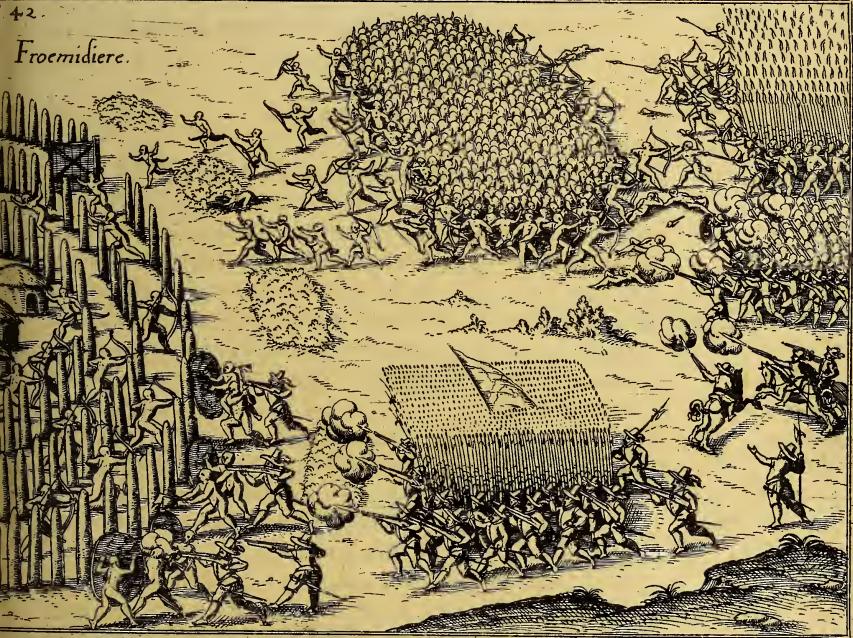
Hoc agstur tempore totarego Carlos, sicut & alia quodamnationes. Item ipsi Aygais etiam contra nos Christianos arma capientes insurrexerunt. Hoc cum intelligeremus, necessario inter nos iterum concordia constituta, etiā cum alijs quibusdam nationibus, Ieperus atque Bathacis pacem facieperu, Bathaciebamus. Habent ha nationes robur 5000, virorum, vivunt cū Christiano tantum pīscibus & carne, sunt homines terra marique bellicorum amici. si, Arma eorum sunt Tardes, media hastae longitudine, non tamen ita crasse, quarum cuspidibus acutae silices praefixa sunt. Sub cingulo etiam fūstem gerunt quatuor spīthamarum longum, in extremitate anteriore globum, seu nodum habentem. Habent hi Indici Milites ligella 10. vel 12. aut etiam plura pro arbitrio. Spīthama longitudine, quarum cuspides armatae sunt lato dente pīscis, quem palmede vocant, & nostra tencha similis est. Hic dens instar novaculae acutus est, quo quomodo utantur, audietis.

Arma Iepe-
rui.

Initio pugnam ineunt predictis Tardes, suos hostes cursu insestantes, quorum pedibus fūstem, ut labantur, obiciunt. Tardes utuntur & fūste. Quo factō non attendunt, an hostis semivivus aut mortuus sit, sed dente predicto ipsi caput amputant, quam resectionem tanta celeritate perficiunt, ut vix tam cito corpus quis vertere posse: deinde predictum dentem cingulo aut si quid aliud huius secum habet, inserūt: Nunc porro cognoscetis quid hominum capitibus agant: si facta pugna, aut velitatione continet; ut hominis caput consequantur, huic cutem totam unā cum pilis detrahunt, atque arentem & benē exsiccatam, longa pertica affigunt, & memoria causa perinde ut nostri Capitanei, aut Equites sua trophya, in templū erigunt. Ut au- tem ad nostrum propositum redeamus, remque totam in pauca confe-

Quid Iepesi-
bominum ea-
pitibus agant?

Froemidiere.

KPJC8

63

conseramus, harum nationum Ieperis & Bathacis mille viri
bello apti ad nos venerunt: quod omnino nobis gratum acce-
ptumque fuit.

Christiani, opem ferentibus Ieperis & Bathacis,
Carios vincunt, & Froemidiere atque
Caraieba expugnant.

Cap. XLII.

Post hac igitur unà cum nostro summo Prefecto, & 350.
Christianis, quibus se mille Indi coniunxerat, quos noster pre-
fectus ita distribuerat, ut semper tres uni Christiano subser-
virent; Assumptione discendentes eo usque progressi sumus,
ut tantum tribus milliaribus, abessemus ab eo loco ubi Carios
hostes nostri, castra posuerant, qui 15000. virorum robur ha-
bentes, jam aciem suam instruxerant. Etsi autem jam ab eis
santum dimidium milliare abessemus, rameno die eos armis
aggressi non voluimus, quod ex itinere lassissimus, & crebra
atque larga pluvia nos molestarent: occultavimus ergo nos in
sylva, in qua praterita nocte delitueramus.

Postero die manè hora sexta egressi, & circa horam septi-
mam in eorum conspectum venientes, acie confliximus, Pu-
gna usque ad horam decimam producta. Tandem vero insu-
gam conjecti, properarunt ad quandam Pagum 4. milliaribus
illinc distantem Froemidiere nomine, quem firmis propugna-
culu munierant. Summo Capitanco Carios Machkaris no-
men erat, cecideruntque in hoc conflictu ex hostibus 2000. Carios
virorum, quorum capita Ieperius secum abstulerunt. Ex no-
stris, prater hos qui vulnerati lesique fuere quos Assumptio-
nem remisimus, decem Christiani interficiunt. Nos vero 10. Christiani
universo nostro exercitu hostes insecuri sumus, usq; ad eorum interfici.

Pagum Fræmidiere quo se Prefectus Carios cum suis è fugare
dpercere obsefus. Hunc vero Pagum triplice vallorum ordine tanquam
Triplici vallo muro circumferant. Valli crastitudinem viri, qua medius
rum ordine est, equabant, qui ad viris statu ram in terram defosfi, tres or-
circundatus. Foveas.

Foveas supra terram extantes eminebant. Foveas etiam egesse-
rant, de quibus & supra dictum, in quarum singulas quinque
vel sex fides, instar acicularum acuminatas desixerant. Erat
itaque hic Pagus opere, virorumque fortium præsidio optimè
munitus, ita ut tridui obſidione eum fruſtra premeremus, tam-
dem tamen, Deo auxiliante, eo potiti sumus.

Fabricabamus etiam ingentia, & rotunda scuta ex co-
rijs Indicarum ovium, quas Amaten, seu Amidas vo-
cant. Est hoc animal sat is magnum, instar mediocris multi,
colore cæſio, pedibus, quales vaccarum sunt, bisulcis, cetera
asino simile, gratum cibum præbens. Horum animalium ma-
gnacopia est in hac regione habent pellem dimidium digitum

Calliditas viii. crassam. Hec igitur rotunda scuta Indis leperus dabamus,
litteris, senstra quibusdam & securis adentes: atque inter duos Indos solo-
tagem.

petarium ordinabamus.. Feceramus autem horum scutorum
400. scuta, supra 400. His ita dispositis, tribus diversis locis, pagum in-
vadebamus, manè ante ortum solis inter secundam & tertiam,

vixque tribus horis elapsis, destructo eorum triplici sepimen-
to, in ipsum pagum Fræmidiere, penetraveramus, atque edi-
tai in eo magna strage hominum, nec viris, nec fæminis, nec
pueris puellis ve parcebamus. Maior tamen pars ex his fuga
elapsa, in alium quandam ipsorum Pagum Carięba nomine,
20. milliaribus à Fræmidiere distantem, se receperat quem &
ipsum, quam poterant, validissimè muniebant. Convene-
rant autem rursus Carios magno numero, positis castris jux-
ta ingentem sylvam, ut si forte & hic pagus à Christianis
expugnaretur, ipsi sylva præsidio, ad sui defensionem uti po-
sent, sic ut sequentibus intelligetur.

Vniverso no-
stro milite.
Fræmidiere
expugnata.
Multi ex Ca-
rios cas.

Carięba.

Nos igitur Christiani, una cum summo nostro Praefecto Martino Dominico Eyollas, reliquisque sociis nostris levantur. perus & Bathacis, hostes nostros Carios insequentes, tandem circa quintam vespertinam, ad dictum Pagum pervenimus, positiisque castru tribus eum diversis locis circum- Carieba obser- sedimus. Quosdam etiam ex nostris in sylva occultaverimus, ut ibi diligenter excubias agerent. Adventabant etiam nobis ex civitate Assumptione auxilia 200. Christianorum, & 500. ex Ieperus & Bathacis. Multi Recemia auxiliis adver- enim ex nostris, Christiani pariter, atque Indi, in oppugna- tione predicti pagi, vulneribus atque alijs modis lesi afflitti erant, ita ut necessario recentem militem in auxilium nobis advocare cogeremur. Erant igitur nunc universa no- pia nostra 450. Christiani, Ieperus autem & Bathacis 1300. numero.

Hunc autem Pagum nostri Hostes Carieba, multo va- lidius, quam unquam alium, vallis atque fossis munierant.

Instrumenta etiam quedam, instar decipularum, quibus glires capiuntur, fabricaverant, que si pro ipsorum pulo. consilio & mente concidissent, singula unde casu 20. aut 30. viros oppressissent, illorum instrumentorum multa circa Pa- gum hinc inde disposuerant, sed Deo clementer nos prote- gente, etiam haec illorum molitiones successu caruerunt.

Adhunc igitur pagum totum quadriduum confideba- Carieba per- mus, nec quicquam quod opera precium esset efficerem potera- traditionem- mus, donec proditio, que ubique in mundo dominium obtinet, interveniret. Quidam enim Indus ex his Carios no- stris hostibus, qui ipsorum Capitaneus fuerat, cuius etiam hic pagus proprius erat, noctu nostrum summum Capitaneum adibat, vehementer petens, ne hunc suum Pagum, vastatum incendio deteremus, quod si ipsi promitteremus, adjungeturum

se nobis viros; rationem etiam atque modum eius occupandi
offensurum. Quod cum noster summus Praefectus, cautione
etiam interposita, quod nihil damni esset accepturus, promis-
seret, ostendebat is nobis in sylva duas vias in ipsum pagum
perveniendi, seque incendium in eo excitaturum, dicebat quo
durante, in eum nos irrumperemus debere.

Hac cum juxta consilium & conventionem inter nos fas-
tam procederent, hac ratione pagum ingresso occupamus, at
que nobis Christianis magna populi cedes facta est: Quique
fugae et lapsos putabant, in manus Ieperus incidebant, à qui-
bus maxima ex parte interficiebantur. Vxores autem, atque
liberos suos tum secum non habebant, sed in sylvam ingentem
4. milliaria illinc distantem, abdiderant.

Populus autem qui ex hoc confitue evaserat, ad alium
quendam Indorum Regulum Dabero nomine, conssigerat, Pa-
gus vero, qui ipsis receptum prebebat, Iuberic Sabae voca-
batur, distabatque à Caraieba 40. milliaria. Eo autem eos inse-
qui non poteramus propterea, quod ipsi, quacunq[ue], transierant,
omnia longè lateque, incendio & direptionibus vastaverant,
omnemque commeatus atque victimam copiam eripuerant. Qua-
driduum in pago Caraieba morantes, vulneratos curabamus
& nos etiam quiete reficiebamus.

Assumptionem reversi, expeditione suscep-
ta fluvium navigijs ascendunt, Iuberic Sa-
baie expugnant, Daberone in
gratiam recepto.

Cap. XLIII.

Post hac ad nostram Civitatem Assumptionem rever-
timur,

*Multii ex Ca-
rios interfici.*

Dabero Iube-
ris Sabiae.

timur, ut deinde fluvium navigando ascendere, & prae-
dictum pagum Iuberic Sabaie in quo Indorum Regulus Dabero
domicilium habebat querere possumus. Reversi sicut As. Parant se ad
sumptionem, 14. dies ibi per se veravimus, omni generis arma- protectionem.
tura atque munitione, alijsque rebus huius expeditionis ne-
cessarijs nos instructuri, in primis vero, ut de commatu no-
bu prospiceremus. Noster etiam summus Praefectus suae co-
pias recente milite, Christiano atque Indo instaurare atq; au-
gere volebat. Nam multi in precedentibus oppugnationib.
& conflictib. vulneribus affecti agrotabant.

Omnibus itaque rebus expeditis, 9. Brigantini & 200. 9. Brigantini
Canaës seu scaphus, quibus 1500 Indi ex Ieperis vehebantur, sursum navi-
fluvium Parabol hostes nostros Iuberic Sabaie questuri ascen- gant.
debamus. Dispat autem Civitas Assumptionis Mariae, à Ia- 46. milliaria
beric Sabaie, in quam hostes nostri se è fuga receperant 40. mil- Assumptione di-
laria. stat.

In hoc itinere etiam Capitaneus ille Carios, qui pagum 1000. Carios
Caracie nobis prodiderat, se nobiscum conjungebat adducens secum Chri-
nobis auxilio contra Daberonem 1000. Carios. stianus con-
iungunt.

Omnibus igitur copys, terra atque flumine coacti pro-
gredimur, tamque prope ad hostes nostros Iuberic Sabaie ac-
cedimus, ut tantum duo ab ipsis milliaria absimus. Eo cum ap-
pulsemus, noster summus Capitaneus Eyollas duos Indos ex
Carios ad Hostes in ipsorum pagum allegabat, qui Christianos
rum nomine eos hortarentur, ut unacum uxorib. & liberis,
& omni refamiliari in suam patrisam reversi, Christianis de- Christiani Ca-
bita subjectione, ut prius fecissent, servirent, quod si facere rios pacem
detrectarent, se omnes tota illa regione pellere velle. Ad haec offerunt.
Dabero Regulus Carios responsi loco, nostro summo Praefecto
renunciari jubet, Se neque ipsum neque Christianos agnosce- Superbum re-
re; ventrent modo, vel oīib; in eos conjectis se eos occiso. sponsum.

res, Duos etiam Indos Legatos susib[us] cæsos, cum hac intermissione dimittunt, ut quam primum se à castris proripiante, alioquin fore, ut interficiantur.

H[ic] igitur duo Carios, ad nostrum summum Præfectum reversti, cum quid ipsis contigisset, & quale responsum accepissent, exposuerint, Noster Capitaneus universum exercitum expediti[us] jubet, totumque robur in Daberonem, & Carios ex fluvius Stuesia ducit, exercitu in quatuor agmina distributo. Pervenimus autem ad flumen, Indorum lingua Stuesia dictum, latitudine propemodum Danubio parem, dimidia viri statura profundum, aliquib[us] etiam locis profundius. Hoc flumen interdum inundatione ita crescit, ut regioni multum damni det, & ob eiusmodi inundationem itinera terra suscipi non posint.

Hoc igitur flumen nobis traiçienter erat, & quia ex altera parte Fluvij hostes castra posuerant, nobis inter traiçientem Dabero & Carios nocentem Christianis. dum multum damni dabant, ac nisi singularis Dei providentia, & gratia intervenisset, & nos tormentorum aneorum opem adhibuissemus, nemo nostrum salvus atque incolumis evasisset. Sed Dei gratia, atque protectione factum est, ut trajecto hoc flumine, ad alteram fluminis ripam navibus appelleremus. Hostes vero, cum nos jam flumen traiçisse vidarent, statim fugam arripientes, se in pagum suum, dimidium milliare à flumine distantem, recipiebant. Quo viso, nos quanta poteramus celeritate, eos ita insequebamur, ut propemodum eodem, quo ipsi, momento ac tempore adeorum pagum Iuberic Sabate perveniremus, quem & statim obditione ita circumdabamus, ut nemo ex eis vel egredi, vel ingredi posset. Scutis etiam ex Amidarum corijs factis, scutibus, ut antea dictum est, nos continuo armabamus.

Accidit autem, ut Deo nos adjuvante obditionem tantum à manu usque vesperam urgentes, ijs tandem superatis, atque

PACOS oder AMIDA. Ein Indianisch Schaff.

(KJCB)

que in nostram potestatem redactis, pagum eorum occupare- Iuberit Sabiae
mus, multū ex hostibus interfici.

Mandaverat tamen noster Praefectus, antequam eos vi
aque armis invaderemus, ne vel fæminas vel eorum libe-
ros interficeremus, sed tantum in captivitatē abducere-
mus, cuius mandato etiam parvimus; viris autem omnibus
quos deprehenderamus, moriendum fuit, Multi tamen fuga-
elapsi, se conservarunt, consecutique sunt nostri Amici lepe-
perus ex hostibus 1000. capita.

His omnibus ita confectis veniebant illi Carios qui fuga
evaferant, unā cum suo Regulo, & veniam à nostro summo
Praefecto petentes, orabant, sibi uxores & liberos restitui,
tum se nobis omnia subjectionis obsequia prestituros, atque,
ut ante, fideliter servituros esse.

Recepit ergo eos noster Praefectus, in gratiam, qui et po- Dabero & Ca.
stea constanter in nostra amicitia perseverarunt, quam diu rios recipiu-
quidem ego in illis regionibus moratus sum. Duravit autem tur in gratiam
hōc bellum sesquiannum, factumque hoc 1546. Anno.

Reversi Assumptionem, postea aurum quæsi-
tum ulterius in Regionem in-
greduntur.

Cap. XLIII.

Reversi gigitur navibus nostris ad nostram Civitatem Anno 1548.
Assumptionem, integros duos annos ibi moruti sumus. Cum
vero interim nec naues ex Hispania advenirent, nec quicquam
etiam per nuncios significaretur, noster summus Praefectus con-
vocatis militibus indicari iussit, quod si ipsi bonum consultū-
que videretur, se assumptis de populo aliqua manu porro in re- Consultatio.
gionē ingressurum, atq; an aurū argentumve inveniri posset
inquit-

70

inquisiturum: à quibus respondetur, paratos se esse, ipsum in nomine Domini, itineri se accingere debere. Convocat ergo 350 Hispanos, eisque significat, si secum hanc expeditionem suscipere velint, tum se ipsis Indos adjuncturum. & de vestibus suis, equis, alijsque rebus ad talem profectionem necessarijs, Praefectus petis 2000. Carlos prospecturum, Qui omnes se ad hanc expeditionem cum eo suscipiendam, promtos offerunt. Capitanei etiam Carlos ad se vocati, interrogari mandat, utrum & ipsi duobus millibus virorum armatorum, secum ipso hanc expeditionem suscepturo conjungere velint? qui & ipsi sua officia cum debita subiectione offerunt.

Vt usque ergo unanimi consensu sua budia promptè deferentibus, noster summus Capitaneus post duos menses hoc mī-
Expeditione, līte progressus, Anno 1548. fluvis Parabolz. Brigantinis, no 1548 suscepit & 200 Canoes seu scaphis ascendit, Hi vero ex populo, quos pra. 350 mili- naves capere non poterant, terrā unā cum 130. equū iterfaciunt. Postea, cum terra atque aqua omnes iterum conjungemur, juxta altum atque rotundum montem S. Fernandū nomine, quem predicti Paiembos accolabant, mandabat noster Carlos.

M. S. Fernandi Praefectus, ut quinque Brigantinae, cum Canoes seu scaphis Aſ- distans assūm, ſumtiōnem reducerentur. Reliquas duas Brigantinas ad tione 92 mil- montem S. Fernandū relinquebat, unā cum 50. Hispanis, qui- liaria.

Piembos. dsto etiam commeatū in biennium; eisque praeципiebat, ut se Fran. Mendo- in eo loco, donec ex ea regione adeos reverteretur, expecta- za Capitanei, rent, ſumma cum cura, atque ſollicita circumſpectione atten- dentes, ne & ipsi, quemadmodum, optimo viro Domino Io- hanni Eyollas, factum fuerat ab iis Piembos circumventi in- terficerentur.

Pergunt in ſu- His igitur ita constitutis noster summus Praefectus 300. Christianis militibus, 130. equis, atque 2000. Carlos continuo ſcepto itinere progressus, nullam nationem invenit: nono autem

71

autem die incidimus in nationem Naperus dictam, cuius homines tantum pisce & carnibus vivunt. Sunt statura robusta, atque procula. Eorum semina, quae non sunt formosa, verenda teguntur. Distat hæc regio a monte S. Fernandi millaria 36. Hoc in loco per noctivimus. Sequenti die continuato itinere, pervenimus quatri duo post, ad aliam nationem, Maipais vocatam, quæ valde populosa est, subditis suis Maipais 14. Proceribus, punctionibus laboribus, atque alijs operis non alterius ter atque apud nos rustici suis nobilibus, servire coguntur.

Abundat autem hæc natio commeatu, farre scilicet Turcico, Mandeoch, Ade, Mandepore, Mandeoch porpye, padades, Mandues, Pachkeku, atque alijs radicibus, & rebus esculentis. Cervos etiam habet, oves Indicas, struthios, Anates Anseres, gallinas, atque alia avitia plura. Eorum sylva melle in magna copia abundant, ex quo & vinum considunt, & alijs necessarijs usibus adhibent, & quo longius quis eam regionem ingreditur eò fertiliorem eam esse deprehendit. Toto etiam anni tempore far Turicum, & aliae Terra frugum radices esculenta, in eorum agris reperiuntur. ferax.

Oves, quas ipsi Amidas vocant, duplicitis generis sunt; Oves Indicas quedam domesticæ, aliae sylvestres, quibus utuntur in vectus equitationibus, equitationib. & alijs ministerijs, propemodum, ut nos non commode, stris equis, quemadmodum & ego in hac ipsa profectione, cum ex crure laborarem, amplius 40. milliaribus, tali ove vectus equitavi. Utuntur ipsisdem in Peru etiam in mercium gestationibus, sicut nostri homines equis clittellaris.

Nota. De his ovibus scribunt, Acosta, & Lopez quod nusquam, quam in Insula Peru inventantur, paros volvate. Duplici generis sunt, domesticæ, atq; sylvestres, quarum haec teneram, illa crassim lanam præbent. Inter se sollem habent, atq; à 50. usq; ad 100. librarum onus gestare possant. In equitationibus etiam usurpanur. sed tarde progrediuntur. Desatigata capite in equitem reflexo, in eius faciem saturem aquam expuant, sequente humiti

Acostalib. 4.
cap. 36. & 40.

K.

humiti

bumi prosterentes cùm si ad necem cederentur, tamen, non nisi omni one-
re demotis surgunt. Harum imago ad vivum hic expressa est.

Lopez par. 2.
cap. 142.
Opera mulie-
rum.

*Hi Maipis proceræ stature homines sunt, atque bellis-
cosi, ornatum labore atq[ue] studium adres bellicas conven-
tes. Horum feminæ formæ sunt, & verenda regunt. In
agris nihil opere atque laboris faciunt, sed tota cura familia
alenda viro iucubit. Sed nec domi aliud agunt, quam ut
vel neant, & gossypina texant, vel cibos viris coquunt, aut
alia ipsis gratia ministeria præsent: quæ nec alijs bonis socijs, si
rogentur, denegant. Prompta enim sunt ad eiusmodi servi-
tia, de quib[us] plura scribere necesse non est. Quod si quis ea cre-
dere non volet, eò projectus, rem scita habere experictur ipse.*

Cum igitur ab hac natione ultra dimidium milliare non
abessemus, ex suo pago egressi, juxta viculum quendam no-
bis occurcebant, in quo ut nocte illa quiete nos reficeremus,
*Liberalitas sub-
dola & infidio,* hortabantur, se enim nobis, quicquid opus esset subministra-
tueros esse, sed hoc per dolum, atque infidiosè faciebant; Do-
nabant etiam nostro summo Prefecto ut eò securiores essemus,

Munera Capi- 4. argenteas Coronas qua capite gestari solent. Item quatuor
taneo dato. argenti laminas quarum queaque fessquam ham longa, di-
midium lata erat. Has laminas ornatus gratia fronti alligant,
ut supra quoque diximus. Tres etiam juvenculas nostro Capi-
taneo dono offerebant.

Tumultu in
castris.

In hunc igitur vicum cum divertissimus, peracta cana,
excubij ordinatis, quo populus ab hostiis insidijs tutus esset,
nos quieti dabamus. Circa medianam noctem nostro summis
Prefectus suas in venculas amiserat, quæ fortasse, quod tribus
satysfacere non posset, erat vir annos circiter 60 natus, se
clam subduxerant, forsitan hoc non factura, si nobis militi-
bus eas reliquisset. Harum igitur causa tumultu in castris ex-
orto summo mane, die jam illucescente Prefectus tympano
signum

73

signum dari mandat, ut quilibet, suis armis expeditus, se in
suo diversorio sibat, adque mandata exequenda paratus sit.

Depopolis Maipais Zemie, Tohanna, Pevonus,
Mayegoni, Morronos, Paronios &
Symannos.

Cap. XLV.

Post hac verò predictorum Maipais 2000. adventabant
ut nos ex improviso obrutos opprimerent, verum non mul-
tum contra nos obtinuerunt, & interfecti sunt in hoc conflit 1000. Ma-
etu amplius mille viri. Hi igitur se in fugam coniuncti, quos pauci cesi.
nos magna cum festinatione insecuri sumus usq; ad eorum Pa-
gum, sed neminem, ac ne uxores quidem & liberos eorum
invenimus. Expeditis ergo 150. sclopetariis, atq; 2500. Indis Fuga.
Caricos, hos Maipais noster Prefectus tres dies, & duas no-
ctes summa celeritate sequitur, ita ut non nisi prandentes & Hostes infe-
noctu quatuor aut quinque horas nos somno reficientes que-
siceremus.

Tertio die Maipais in sylva quadam una cum uxoribus
& liberis congregatos deprehendimus, sed non erant illi quos
quarebamus verum eorum amici. Qui nihil sibi à nobis me-
tuebant, nec etiam, nos ad se venturos unquam fuerant op-
nati. Nihilominus tamen innocentes nocentum culpam pra-
stare coacti sunt. Nam nos cum in eos incidimus, multos eo-
rum interfecimus, & ex viris, mulieribus liberis circiter 3000 3000. inno-
cepimus, eas si dies, quemadmodum nox, intervenisse, nullus centum Mai-
pae eorum manus nostras effugisset, Ingens enim huius populi nu-
merus in montem quandam, undique sylvis circumseptum
se collegerat. Nam pro mea parte spolijs loco viros femininasque
circiter 19, non admodum vetulas una cum alijs quibusdam
rebus consecutus eram:

K 2.

Inve-

Iuvenes enim praesertim verò Indice puerula, semper mibi magis cordi fuerunt, quam senes.

Hūs consecutis, ad nostra castra reversi, octiduum consilientes quievimus. Inveniebamus enim ibi commeatus atque aliarum rerum necessariarum sufficientem copiam. A natione hac Maipais usque ad montem S. Fernandi ubi nostra naves stabant numeratur millaria 50. & à natione Naperus 36.

Zehmia 4.
millaria.

Terra fructuosa.

Tohanna 6.
millaria.

Peionas 14.
millaria.

Iterum igitur inde egressi pervenimus ad nationem Zehmie dictam, que predictis Maipais subjecta est, propemodum ut apud nos Rustici sub potestate suorum Dominorum vivunt. In hac profectione incidimus in arva fabre Turcico, & alijs radicibus, culta atque constata, inveniunturque hic fructus atque esculentia per totum annum in agris. Nam antequam unus demetit atque in horrea colligit, jam aliis ad messem maturat. Hoc etia demesso atque collecto, alterius sementis facta est. Hinc igitur accidit, ut toto anni tempore in hac regione aliquid recentis atque novi edulij inveniatur. Inde deflectentes in alium pagum pervenimus, cuius incola cum nos praesentes adesse cernerent, omnes fuga dilabebantur. Hic igitur biduum commorati, cibariorum magnam copiam invenimus. Distat autem hic Pagus à predictis Maipais 4. millaria. Hinc digressi, atque bidui itinere 6. millaria confidentes in aliam nationem incidimus Tohanna nomine, sed neque hic ullos homines, cibariorum verò copiam invenimus. Suntque & huius nationis homines Maipais subjecti.

Hinc etiam profecti, quatuor dierum spacio nulla nobis in itinere occurrit natio. Septimo verò die pervenimus ad nationem Peionas dictam, que à priori Tohanna 14. milliabus distat. In hac natione numerosus populus, convenerat: progrediebaturque eorum Capitaneus magna hominum multitudine stipatus nobis ob viam, pacificè tamen, multumq; nostrum Prefectum precabatur, ne in ipsorum pagum ingredetur,

retur, sed extra eum in illo loco, ubi nobis ob viam venisset. Magna terra
consiperemus, sed noster Praefectus assentiri noluit, sed recte fertilitas.
itinere, vellet nollet, in ipsum Pagum ingressus est. Inveni-
mus autem in hoc pago, cibariorum, atque carnis esculenta
magnum copiam, gallinarum videlicet, anserum, cervorum,
ovatum, struthionum Psittacorum, cunicularum, & similium,
Taceo far Turcicum, atque alias radiculas, quibus tota regio
abundabat. Aque vero, argentum etiam, atq[ue] auri magna penu-
ria erat; nec de his inquirere audebamus, poter alias nationes,
quas adhuc visitatur eramus, ne ante nostrum adventum fu-
gerent. Apud hos Peionas triduum commorati sumus, sci-
scitabaturque noster Praefectus ex his multa de huius regionis Conditionem
natura & conditione. Discenderunt nobis, hi Peiones inter- regioni inqui-
pretem, atque via monstratorem adjunxerunt, ut aquam in- runt. Perro progre-
veniremus quam biberemus. Est enim in hac regione aqua- diuntur.
rum magna penuria, consecutis autem 4. milliaribus, pervenit
mus ad nationem Mayegoni dictam, ibique tantum unum Mayegoni 4.
diem morati, assumto iterum interprete, & via monstratore miliaria,
perrexiimus. Erant autem hi homines, commodi atque beni-
gni erganos, omnes res necessarias subministrantes.

Ab his etiam digressi, cum miliaria octo prosectoriesse-
mus, per venimus ad nationem, cuius populi, qui numerosi e- Marronos 8.
rare, Marronos vocabantur. Hi quoque benigne atque co- mittere nos excipiebant. Constituimus hic biduum, acceptaque
relatione de loci natura & conditione, assumtoque via mon-
stratore, ulterius progressi sumus. Ab his quatuor miliaria
ria digressi, per venimus ad aliam, non tamen adeo populosa miliaria.
nationem, Paronios nomine: Non abundat hac commeatu Paronios 4.
atque rebus esculentis. Habet tamen robur trium millium vi- miliaria.
rorum bello aptorum. Apud hanc tantum unum diem que-
vimus.

Ab hoc loco itinere 12. miliarium confecto, perveni-
mus

Symanos 12.
millaria.

mis ad nationem, cuius populi Symannos vocantur, conve-
nerat magna hominum multitudo: Horum Pagus sius in edi-
tiore colle, est undique vepreto, tanquam muro, circumda-
tus. Hi igitur homines nos arcibus atq; sagittis excipiebant,
nosque cardes pascabant. Verum hic illorum fastus non fuit
diuturnus, & mox pagum suum, prius tamen ab ipsis exustum
deserere cogebantur. Veruntamen agri satis nobis cibario-
rum suppeditabant.

De Barconos Leyhannos, Carchconos, Suboris, & Peisennos.

Cap. XLVI.

Barconos 16.
millaria.

*Ab his populis cum discederemus, & dierum itineribus 16
millaria confecimus, & tandem ad quandam nationem de-
latissimus, cui Barconos nomen fuit: Huius homines cum no-
ster adventus ipsis prater spem atque opinionem, accideret,
tum primum se in fugam coniugebant, cum proximè ad illorū
Pagum essemus: Non tamen è nostra potestate effugere pote-
rant. Verum cum ab illis tantum cibaria peteremus, promis
ad hoc, offerebant gallinas, anseres, oves, struthiones, cer-
vos, atque aliarum victui necessiarum rerum copiam, ita
ut optimè contenti, quadriduum apude eos moraremur, deque
omnibus huius regionis conditionib. & circumstantijs edo-
ceremur.*

Leyhannes 12.
millaria.

*Illinc abeuntes, triduo post ad nationem venimus, cuius
populi Leyhannos dicebantur. Aprioribus 12. millaria re-
moti habitant, His cibariorum per parum erat. Nam fructus
eorum penè omnes Cicada corruperant. Igitur tantum unam
noctem apude eos quiescentes, postea quadridui itinere 15. mil-
liaribus confectis, pervenimus ad aliam nationem Carchco-
nos appellatam. Hos etiam Cicada infestaverant, non tamen
tantum*

Cicada.

Carchconos
16. millaria.

tantum, quantum prioribus noctuerant. Apud hos unum diem morantes, de regionis conditione hoc cognoscetamus, fore scilicet ut 24. veletiam 30. milliarium spacio nullā aquam essemus reperturi, donec ad quandam nationem Suboris nomine perveniremus. Ad hos Suboris 6. dierum spacio appulimus. Ex nostris autem hominibus multi sibi moriebantur, licet ad Suboris 24. hoc iter apud istos Carchconos mediocri aqua copianos instrus millaria. xeramus. Inveniebamus autem in hoc itinereradicem supra terram extantem, magna, lataq; folia habentem, in quibus Radices aquā aqua tanquam in vase aliquo manet, nec inde effunditur, nec continentur. etiam tam facile consumitur, capitque una harum radicum aqua & circiter dimidiā mensuram. Appropinquantibus autem nobis Pago horum Suboris, ante duas horas jam Sol occiderat, itaq; ipsorum uxoribus & liberis fugam moliebantur, verum noster Praefectus promissa illis incolumitate, per interpretē significari mandabat, ut pacifice atque quiete domi se quīq; sua continerent, neq; quicquam sibi omnino à nobis mœruerent. Hi Suboris etiam magna aqua penuria laborabant, nec tamen, absq; ea quicquam, quod biberent, habebant, & jam per tres integros menses nulla pluvia ceciderant. Ex radice rament Mandepore nomine, potum conficiunt, in hunc modum: Dicitas radices in mortarium colligunt, ex ijsq; contusis succum instar lactis, exprimunt, Si aqua haberipoteat, dice factum. ex istis radicibus etiam vinum confici potest. In hoc Pago tantū unicus puteus erat, qui excubitore munendus erat, qui Excubia ad aqua curā gereret, & de ea ad Praefectum, si opus esset, referre puteum. ret. Eius igitur aqua cura, atq; custodia mihi cōmissa erat, ut providerem, quo aqua unicuiq; juxta certū demenjum, quem, admodum Praefectus ordinaverat distribueretur. Nihilominus tamen aqua inopia laborandum nobis erat, ita ut nec auri, nec Penuria aquae argenti desiderio multum teneremur, sed communis omnium rum. q̄relataniū ob aqua penūriā esset. Ex hoc munere mihi cōmiso magnam

magnam apud plerosque inibam gratiam & favorem, atq; be-
nevolentiam mihi comparabam. In eius enim distributione,
non nimis parcus eram, & tamen simul providebam ne nobis
ipsis aqua deesset. Alioquin etiam in hac regione longè latè-
que nullæ aquæ fluviatiles reperiuntur, sed tantum ea utun-
tur, quam in cisternis colligunt. Cum viciniis etiam Indis hi
Suboris, tantum aquæ causa, bella gerunt. Apud hanc
igitur nationem biduum commorati animi pendebamus, quid
porro incipiendum, an progrediendum, an vero regrediendū
nobis esset. Iacta igitur sorte super his duabus vijs, cecidit sors
in eam, qua progredi nos jubebat. Inquirit ergo noster Prae-
fectus ex his hominib; que essent conditiones atq; circumstan-
tiæ huius regionis? Ad quod respondent, illi, sex dierum iti-
nere confecto: per venturos nos ad nationem, cuius populi Pei-
sennos nominarentur, & inventuros nos inter iter facien-
dum, duos rivulos potui aptos. His ita cognitis, iter ingredi-
mur, assumtis quibusdam Suboris, qui nobis viam monstra-
rent. Cum itinere unius diei ab illorum Pago discesssemus,
dicti Suboris, qui viam nobis monstrare debebant, noctu se
fuga subducunt, ita ut nullum eorum conspiceremus amplius.

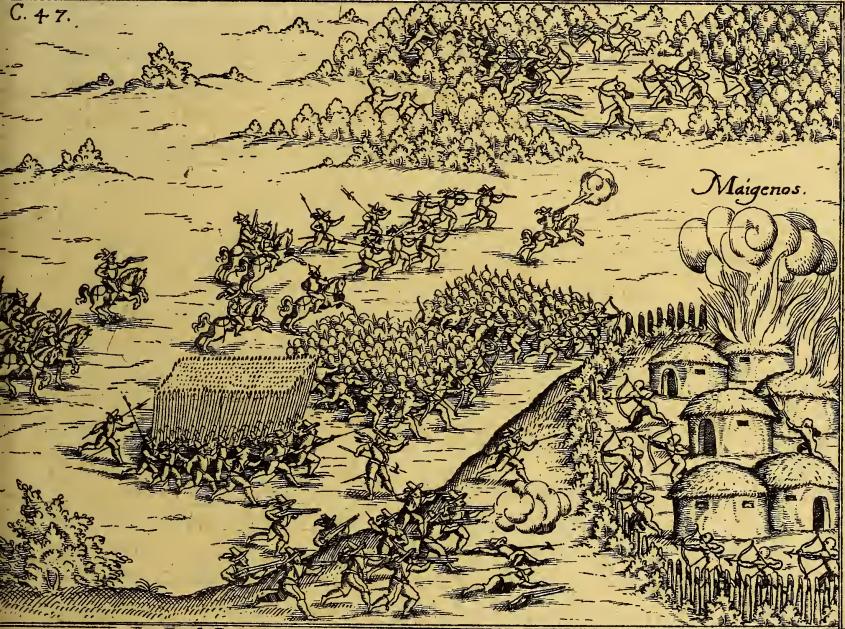
Querenda porro erga nobis ipsis vias fuit, atque incidebamus

*Paisennos ar- tandem in eos populos, qui Paisennos dicebantur, Hi amici-
misi nobu resi- mis nostram respuentes armis se nobis opponebant, verum pa-
stunt: rum contra nos posiciebant; Per Dei enim gratiam eos supe-
ravimus: cumque eorum pagum occupaturi essemus, in fugam
se conjecterunt. Caperamus tamen in hoc conflictu aliquos,*

*ex illis Paisennis, qui nobis significabant fuisse in illorum pa-
go tres Hispanos, quorum unus Hieronymus nomine Tubicen
fuisse: quos Iohannes Eyoldas à Domino Petro Mendoza, has*

*Tres Hispani à regiones exploratum missus, agrotos ibi reliquitat, ut supra
Paisennas in- cap. 25, prolixè commemoravimus: Hos igitur tres Hispanos,
terfici. dicebant, Paisennos quadriduo ante nostrum adventum, de*

C. 47.

HP-JOB

79

eo à Suborū sedocti, occidisse: verum hoc factum ipsis graviter
luendum fuit. Per quatuordecim dies igitur in Pago ipsorum
consententes, undeque circa nos eos inquirebamus, donec
tandem in sylva, verum non universos, deprehensos, partim
captivos abduximus partim interfecimus. Hic verò quos cape-
ramus omnem huius Regionis naturam, conditionem, atque
opportunitatem nobis indicabant.

De populis Maigenos & Carcokies.

Cap. XLVII.

Noster igitur Capitanus de omnibus rebus satis edocet, Maigenos.
cum inter alia cognovisset, quadridui itinere à nobis distare
nationem Maigenos nomine, iter ingressit tandem ad dictam
nationem per venimus, verum huius populi armata manu no-
bis resistentes, nos ut amicos recipere non volebant. Pagus
horum in colle situs, undeque denso atque lato spineto cir-
cumseptus erat, ad eam altitudinem, quantam quis gladio
pertingere posset.

Nos igitur Christiani una cum nostris Carios, duobus
diversis locis hunc pagum oppugnare capimus. In hac vero op-
pugnatione 12. Christiani, una cum aliquot ex Carios inter- 12. Christiani
fecti sunt; & omnino multum nobis facererunt negotij, ante- intersecti.
quam istum pagum capere atque occupare potuerimus.

Cum autem jam nos in ipsorum pagum vi penetrasse vi-
derent, illo incenso se fugae dabant: Hoc igitur multum eorum Maiegenos
exitio fuit, cogebanturque, ut facile cogitari potest, suorum vidi.
sociorum culpan luerent. Eorum pagus
incensus.

Hic ita peractis, post octiduum, quingenti ex nostris Ca-
rios, sumti suis arcubus atque sagittis, clam, nobisque insci-
us, circiter duo vel tria millaria à nostris castris digressi, Mag-
igenos.

Conflictus
Maiegenos
cum Carios.

Cary, à Maie-
genis circum-
fessi.

tegenos, qui fugam fecerant, vestigant. In quos cum incidis-
sent, tanta persinacia ha- due nationes confixerunt, ut ex Ca-
rios plures trecentū, ex hostibus verò pene innumerabiles, at-
que plures, quam ut scribi possit, imperfecti sint. Tanta e-
nim eorum multitudo erat, ut penè spaciū integri milliaris
occuparent. Carios autem, missō ad pagum in quo eramus,
nuncio, obnoxia nobro summo Praefecto rogabant, ut sibi a-
liqua militum manu subsidio veniret, Nam Maiegenos in
sylva ita eos undique circumsederant, ut nec progredi, nec re-
gredi eū liceret.

Carios à Chri-
stianorum
subsidio libe-
rati.

Quo cognito noster Praefectus absque mora equos in-
strui, atq; ex Christianis 150 ex Carios autem convocatis mil-
le viros expediti jubet, reliquo milite in castris ad eorum cu-
stodium relicto, ut nobis absentibus, nostri hostes Maiegenos
illa invaderent. Hac igitur manu, dictis scilicet equis, 150.
Christianis, & 1000. Carios egressi sumus, Carios, amicu no-
stru opere latiri. Quād primum verò Maiegenos nostrum
adventum anima aufererunt, sublatis castris, se fugae manda-
rant: & quanquam eos, quanta poteramus celeritate inseques-
remur, tamen eos assequi non possumus. Quid verò hū, nobis
reverentibus tandem acciderit, ex sequentib intelligetur.

Movemur qua-
tuor dies.

Ad Carios igitur amicosum veniremus, deprehendes-
bamus plurimos ex ijs, quens admodum etiam ex hostibus
Maiegenos, imperfectos esse, ita ut prope modum cum stupore
miraremur. Hi autem Carios, qui adhuc superstites erant,
propter nostrum adventum, quodque illis auxilium tulera-
mus magno affuebantur gaudio.

Reversi igitur in nostra castra, quadriduum ibi mansi-
mus. Repereramus enim in hoc Maiegenos Pagū cibariorū,
aliarumque rerum magnam copiam.

Postea nobis congregatus est cultus visum fuit, cum iam
totam regionem, eiusque conditionem atque circumstantias,
medio

mediocriter explorassimus, in suscepito itinere at progredere-
mur. Viam ergo nos committentes, atque 13. dierum continuo
itinere confecto, id est, nostro, atque eorum, qui motuum
caelstium gmarisunt, iudicio 52. milliaribus, pervenimus ad
nationem, cuius populi Carcokies uominantur. Prefecti por-
ro novem dierum spacio venimus in quandam regiunculam, millaria.
sex millaria longam latamque, qua rotasale optimo tam dens Terra salsa:
se opera erat, ac si copioso sale ita nixisset, hocque salnech hy-
eme nec astase corrumpitur.

In hac terra salsa biduum constitimus, incerti, qua via,
ad prosequendum susceptum iter, nobis insistendum: Dei ta-
men gratia recto itinere progressi, tandem post quadriduus iter,
ad predictam nationem Carcokies pervenimus. Cum autem
adhuc 4. millaria ab eorum pago abessemus, premisit noster
Prefectus 50. Christianos, & 50. Carlos, ut nobis de diverso-
rū prospicerent. Ingressi pagum, tantam, tamque innume-
rabilem hominum multitudinem congregatam invenimus,
quantam toto hoc nostro itinere non videramus. Quare supra Carcokies pol-
modum anxij, statim ad nostrum Prefectum nuncio remisso,
statum rurū presentiarum ipsi significamus, obnixērogantes,
ut quam primum, nobis auxilio adesset.

Hoc nuncio accepto, noster Prefectus adhuc illo vespe-
reiter ingressus, mane inter tertiam & quartam ad nos ve-
nit. Carcokies, autem rati non plures homines, quam nos,
quos antea viderant, adesse, sibi de nobis victoriam spo-
poderant. Cum vero intelligerent, nostrum Pre-
fectum manus maiore nos secutum, tristitia affecti, atque ma-
rentes, omnia benevolentia officianobis exhibebant: A-
kud enim non poterant: uxorib. quippè & liberis pago etiā
suo metuebant. Afferabant ergo nobis carnes de
cervis, anseribus, gallinis, ovibus, struthionibus, jamde-

Copiam rerum sambelis, cuniculis, & quicquid præterea huius generis ferina, necessariarum etiam de avibus, habebant, item far Turicum, Triticum, inveniunt. Oryzam, & radiculas quasdam, quarum rerum omnium in hac regione magna copia erat.

Viri huius regionis gestant in labijs ceruleum lapidem, alie calculi latitudinem habentem. Eorum arma sunt Tardes, hastilia, atque scuta rotunda ex corijs Amidarum confecta.

Feminae. Fæmine ipsorum in labijs exiguum foramem habent, cui chrystillum vel viridi, vel caruleo colore, inserunt; vestem habent gossypinam, instar interulae, manicis tamen carentem. Propemodum vestitus peruvensis. Satis speciosæ sunt, nihil aliud agunt, quam ut neant, & economiam administrant. Nam agricultura, resque alia a lende familia necessarie, à viris curantur.

De fluvio atque pago Machcasies, proximè Peru,
& quomodo duo Legati, Potosi plata,
penitusque Limam profi-
ciscantur.

Cap. XLVIII.

Illinc porro progressari assuebamus nobiscum aliquos Fluvius Mach- ex Carcokies, qui nobis viam monstrarent, cum autem tridu casies. itinere ab hoc pago abessemus, subducebant se illi iterum clam à nobis, Nos tamen in inchoato itinere nihilominus perrexi mus, tandemque ad quandam fluvium Machcasies nomine pervenimus, sed qui milliare latum: cumque non videremus, quomodo eum tuid, atque sine periculo trajceremus, tandem hanc rationem ex cogitavimus, ut semper binis ratem ex lignis atque farmentis contexeremus, quibus fluvium devecti ad alteram ripam appellerent, utrum in illa trajectione 4. persone

Pons in neces-
suare.

persona ex nostris, eiūmodi craticula vecta in aquā suffocata
perierunt. Hoc flumen sapidissimos habet pisces, Multa etiam suffocantur
Tigres circa haec loca inveniuntur, & distat hic fluvius tan- Tigres.
sum quatuor millaria à Pago Machcasies. Pagus Mach-
casies +. mil-
laria.

Adicto igitur pago cum non amplius milliare abesse-
mus, Incole nobis obviam prodeentes benignè nos excipiebat,
Hispanica lingua nos compellentes. Ad quod cum territi i- Indi Hispanice
nitio expavesceremus, quarebamus ex ijs, cui Dominus pare- loquuntur.
rent, quisque eorum supremus Magistratus esset? Nobis igi-
tur, & Capitaneo nostro respondebant, subjectos se esse nobili-
cuidam in Hispaniacui Petro Ansuetes nomen esset. Petrus Ansue-

Ingressi hunc pagum invenimus quosdam viros, ac mu-
lieres: infantes etiam, minutissimis bestiolis, instar pulicorum
nostrorum, scatentes. Ha bestiola, si salva venia, digitis pes- Putex & noxia
dum, aut aliam corporis partem invadunt, arrosoione semper bestiola.
magis magisque penetrando intrant, excrescentque tandem
in vermiculos, quales in nostris avellaniis reperiuntur. Huic
malo tamen, tempestivè sifiat occurri potest, ne noceat, sed si
curatione dilata negligatur, arrosoione tandem integros digi-
tos absunit, atque corrumpit. De hacre multa scribi possunt,
sed ad rem non pertinentia, hoc loco omittuntur.

A sapientia nominata Civitate Assumptionis Mariae, usq; Ab assumptione
que ad hunc Pagum numerantur juxta Astronomorum cal Machcasies usq;
culum 372. millaria. Cumque ibi dies circiter 20 constitutis que 372. mil-
semus, allata est nobis Epistola ex regni Peru civitate, Li- laria germana-
manomine, in qua Prorex, seu preses Casa Maiestatis qui
tum Licentiatus Lagasca erat, domicilium habebat. Is est
ille, cuius iussu atque mandato Gozalias Piarrus, alijs no-
biles atque ignobiles, capite truncati, alijs ad remos damnati
sunt.

Prædicta autem Epistola ex mandato Casse Maiestatis,
ut præ se ferebat, scripta, hocco sinebat ne nos ferri cuperemus

Argumentum **mus Capitaneus Martinus Dominicus Eyollas.** sub capitulo pœ-
epistole ex Lc. nauterius progrederetur, sed in pago Machkasis subsistens,
ma misse. ampliora manda expectaret.

Hoc autem eo consilio, atque in hunc finem factum erat,
quod Gubernator metueret, ne regionem illam ingreſsi, con-
citata contra eum seditione, nos cum illis qui partibus Pizarri
studucrant, seque fuga conservaverant, conjungeremus, si
quando in sylvis, vel montium jugis conveniremus; quod &
procul dubio, si conveniſſemus, factum fuſſet.

Sed ifte Gubernator, noſterque Capitaneus inita con-
ſilio Capita ventione ita inter ſe pacti ſunt, ut Capitaneus noſter ampliſſi-
mo dona dat, miſi muncribus accepis, optimè contentus, ſuam vitam con-
ut regrediatuſ ſervarit. Hac verò omnia nobis militibus inſcijs acta ſunt;
Quasi ſcivisſemus, Capitaneum, manib[us] pedibus conſtric-
tit, in Peru miſiſſemus.

Post hec autem noſter Prefectus ſummuſ, quatuor per-
ſonas in Peru ad Gubernatorem ablegabat; quarum prima
centurio erat, nōmine Nueſte de Schaseſes, altera Vngnadiſ, ^{Ungnadiſ}
tertia Michael Ruede, quarta Abaye de Rothua. Haqua-
t in Peru miti tuor persone ſequi menſem in Peru iter facientes, primò per-
iuntur.
Potosi.
Ruesken.
Plata.
Lima.

venerunt ad nationem Potiſ nomine, deinde ad alteram, Rus-
eskem vocatam. Tertianario ad quam veniebant, Plata di-
cebatur, quarta, qua Metropolis erat, Lima dicta fuſit. He-
c ſunt quatuor precipue, omniumque opulentiflma civitates
in Peru.

Hicigitur quatuor ſocij cum in primaria regionis Peru ci-
vitatem Potiſ perveniffent, duo ex hiſ, Michael Ruede, &
Abaye morbis correpti atque impediti, ibi ſubſitterunt, Re-
liqui duo autem, Nueſte atque Vngnadiſ conſeſſis celocibus
Vngnadiſ Limam ad preſidem contendereunt, quic eos amanter excepit,
perveniuſi. audita que corum relatione, de universa regionis della Plata
anditaz.

conditionibus, hospitia eis designari. & laute eos tractari mandabas, duobus millibus ducatorum singulis dono datis. Munera accipiebat etiam Gubernator, ut Schaezes, summo Capitaneo, per literas significaret, ne militem suum istinc abduceat. Litera exlimaret, sed apud Machcasies subsisteret, donec alia mandata a Machcasies ciperet. Operam tamen daret, ne incole injuria afficerentur, neque quicquam ab eis prater cibaria auferri permetteret. Non enim ignorabamus, argentea vasa ipsa esse: quia Machcasies a vero Hispano subjecti erant, non licebat nobis, aliquid eis erigere. gentium habere.

Iste autem veredarius à quodam Hispano, Parnauvia nomine, intercepitus fuit, idque jubente nostro Capitaneo. Metuebat enim in ex Peru aliis in eius militum atque populi gubernatione ipsi successor daretur. Sicut etiam tum aliis designatus erat, Ideo mandata dabat Parnauvie noster Capitaneus, ut diligenter vias atque itinera observaret, atque literas, si quis conqueretur, secum ad Carlos adferret, quod & factum est.

Nota, quod hic dicitur, eos ad Machcasies pervenisse, & deinde litteras ex Lima, Regia civitate, qua metropolis est in Peru, ubi Prorex dominium haberet, ubi etiam supremum iudicium est, accepisse, hoc necesse est, ut anno 1549, acciderit: Nam anno 1548, mense Aprili Dominus Gonzallus Pizzarrus, ab hoc Presidente licentiatu, vel (ut Lopez vult) Doctore Petro Lagasca, capitali pena affectus est anno 1550 mense Iulio, dictu Lagasca, tam in Hispaniam rediterat. Quod autem Potosi atq; Lopez cap. 175 Plata, querum locorum hic mentio sit, & ad que Eyllas cum suis militi de India bus quam proximè accessit, argento abundantiss, Id dictus Lopez signifi loban cap. 192 cat: Scribit enim, quod 100 libra aru quod è fodini Potosi eruebatur, 50. cap. 187. libras puri argenti dederunt: Verum ha argenti fodina priuum anno 1547 ut Petrus Ciero, vel, ut Archafasribit, 1545, inventa sunt, ita, ut, Eylla Ciero Chron. ibi apud Machcasies versante, forsitan nondum nota atque celebres fuerint. de Peru cap. Imperator tamen eo ipso anno quo Eyllas cum suis ibi sunt, videlicet anno 1550, 1549 pro quinta sibi pertinente parte, signatu s. primanus accepto 30. sa. acofta. lib. 4. p. etiam 40. million librarum argenti. Dabanturq; metalli sufficiens merces, cap. 6. dis

dis loco per labore uniuersitatem septimanae, singula, interdum etiam bine argenti libra. Acoſta etiam scribit, tantam in Perufuisse argenti copiam, ut diu non elaboratum; atque signatum fuerit. Quodque nulla signata moneta, unde Cesari, sua quinta pendenda erat, in usu fuerit, ita ut multi existimat, necteritiam partem imagine Cesari signatam, nec quintani ipsi persolutam fuisse: Et tamen imperator tantum ex Patosi, ab eo tempore, quo primum illae fodina inventa sunt, usque ad annum 1564 pro quinque sua 76. miliones, & ab anno 1564. usque ad annum 1585. 35 miliones accepisse dicitur. Hactenus Lopez, Ciero & Acoſta. Plata significat argentum, Hac civitas, cuius hic autor mentionem facit, anno 1538, a Capitanco Per-nazurez edificata, atque ab argenti copia ibi inventa ita denominata est. Ruisken) hanc appellationem in nulla geographica tabula, nec ab ullo au-tore annotata invenio:

Imperator accipit ex argenti fodinis 111. milliones argenti.

Ciero.
Cap. 108..

De fertilitate Machkasis, & quomodo regres-si sint ad eum locum, ubi naves suas reliquerant.

Cap. XLIX.

Machkasis:
melliferax:

Apicula sine:
aculeis.

Hoc etiam observatione dignum est. Regionem Mach-kakies, adeo fertilem esse, ut huic feracitate parens totu[m] hoc nostro itinere nec invenerimus, nec viderimus. Nam si Indus in sylvam egressus in arbore omnium vel prima sibi occur-rente, securicula ipsi impacta, foramen securimani facit, sicut 6. mensura mellis ita puri, ac si mulsum esset, effluit. Apicula huius mellificij aculeis carent, & minuta sunt. Hoe melcum pane comedunt, aut alijs sedulius adlnbitum gratissi-mum cibum prebet. Consiunt etiam inde potum, seu vinum, eiusdem cum mulso, suavioris tamen, saporis: Capitanus vero noster Eyollas, tantum deinde apud populum machina-tus fuerat, ut commeatus causa amplius hic consistere non possemus. Nam vix in mensam nobis commeatus suspetebat. Si vero seruissimus, ut de Gubernatore, & de commeatu nobis proffe-

prospectum fuisse, ne quaquam regressi fuisset, vici tui necessaria facile nobis comparatur. Regredi ergo coacti, cum ad nationem Carcokies veniremus, jam eius homines cum uxori: Regrediantur. bus, atque liberis presugerant. Metuebant enim sibi à nobis. Melius verò mulè fuisse, ipsos in suo pago mansisse. Mittebas tamen noster Capitaneus alios Indos adeos, qui eius nomine ipsis significarent, ut ad suum Pagum revertentes, si Carcokies sibi nihil à nobis metuerent, nulla enim ipsis injuria à nobis affectos iri. Ipsi verò nihil his commissi renunciari nobis jubebant, ut quam primum eorum pago cederemus. Sin minus, armis atque vi se nos ejecturos; quo percepto, aciem contra eos tervum, audax dirigebamus. Quidam tamen nostrum ex militibus in hac sententia eramus, de qua & Capitancum per internuncium admonebamus, non videri nobis scilicet consultum, ut armata manu contra eos proficisciatur, posse enim hoc toti provincia incommodare. Si enim ex Peru prosector versus Rio della Plata suscipienda esset, commeatum inter facientib. defuturum, Capitaneus verò, atque reliqua militum congregatio nobis affecti inoluerunt, sed in priori proposito manentes, contra dicos Carcokies militie educto progressi sunt: Cum dimidium milliare ab ipsis abscessimus, jam ipsi castra ad radicem mortis utrinque justa sylvam posuerant, ut vicit à nobis eo faciliter evadere possent. Verum hoc non magne ei emolumento fuit Carcokies cunctas enim quoscunq; consequi poseramus, vel occidebamus, dum tur, vel ut mancipia in servitutem abducebamus, ita ut hoc conflictu circiter mille viros in nostram potestatem redigeremus, exceptis viris malieribus, atque liberis qui trucidati fuerant.

His ita peractis, duos menses in hoc pago subsistimus, quì Carcokies partanta amplitudinis erat, ac si alij quinque coniuncti fuissent. quis amplius. Progesi desnde sumus usque ad Montem S. Fernandi, ubi duo navae, de quib. supra cap. 44. dictum, reliqueramus. In itinere accidit hoc circa autem hoc confiando annum cum dimidio consumsimus, ester annum.

nihil aliud facientes, quam ut continua bella gereremus. Arg.
 in hoc in tñere circiter 12000. virorum fœminarum, atque pu-
 12000. man-
 erorum, qui nobis ut mancipia servire cogebantur, in nostram
 cipiorum. potestatēm redegeramus, sicut ego prome a persona a circiter 50.
 viros, mulieres ac pueros posse debam.

Ad naues verò cum pervenissimus, ex populi indicio,
 quem ad Brigantinarum custodiam juxtam montem S. Fernan-
 di reliqueramus percipiebamus, quale & quam hostile dissidi-
 um inter centurionem quendam Diego Abriegos Hispanensem
 Hispanum, Interg. Francum Mendozam, quem nosser summus
 Praefectus Martinus Dominicus Eyollas navibus duab. relis
 quoque populo Capitaneum constituerat, nobis absentibus ex-
 ortum esset, quantisque turbas dedissent. Diegus enim Abrie-
 gus omnino gubernationem rapere atq. sibi usurpare volebat,
 Id cum Dominus Francus Mendoza, tanquam ordinarius
 Capitaneus, atque Administrator à supremo Praefecto ad hoc
 constitutus ipsi indulgere nollet, contentio inter eos ita exar-
 Mendoza vi-
 etus atq. decol-
 latus.
 sis ut Abriegus rerum potitus Francum Mendozam capite ple-
 teret.

Diegus Abriegus centurio, supremo Praefecto
 Eyollæ per rebellionem se pertinaciter oppo-
 nit, Autor literas accipit ex Ger-
 mania. Cap. L.

Abriegorebel. Post hac tumultu in regione concitato, atq. civitate Af-
 lis & contra sumatione praesidio munita in nos militem educere meairaba-
 Praefectum. tur, Interim verò nos cum nostro supremo Capitaneo Marti-
 no Dominico Eyollas, ad urbem accesseramus. verum Abrie-
 Discordia Chri- go nostro Capitaneo nec urbe, in patetare, nec hanc ei per de-
 stianorum. ditionem tradere, nec etiam ipsum pro summo Praefecto, atque
 suo Magistratu agnoscere volebat.

Quod cum intellexisset noster Capitanus, civitatem Assumpti obsumptionis Mariæ, omni vi adhibita, obſidione cingit, Milites faciuntur. verò, qui in civitate erant, cum omni conatu nos rem ferio aggredi velle, cernerent, quotidie in campum prodeuntes, à nostro Capitanu[m] veniam, sibi, ignorari petebant. Hac cum Diego Abriego à suis militib[us], animadverteret, seque h[ab]itutè considerere non posse: metueret etiam, ne ipsum noctu in civitate opprimeremus, veletiam civitatem per proditionem capere mus (quod & evanescerum fuisse) initio cum intimis suis socijs atque amicis, qui cum ipso faciebant, quorum 50. erant, consilio urbe excedebat. Reliqui in urbe manentes, statim, post eius abitum, civitatem nostro Praefecto deditione tradebant, veniam atque gratiam ab eo petentes, quam o[mn]ox promissa, noster Praefectus in civitatem cum suis ingressus est.

Dicitus vero Diego Abriego cum Christianis 50. qui se ipsi adjunxerant, ad 30. millaria fuga à nobis secedebat, ita ut contra eum nihil obtinere possemus, Ipse verò intertribus cunctis poterat, nobis dampna inferret. Durabat hoc bellum in Praefectus. & ter nos integrum bieratum, duobus Capitanis se mutuo, ita abriego 2. annis neuter ab altero tutus esset, oppugnantibus Nam Diego d[omi]n[u]s nos bellii inter se gerunt. Abriego in nullo loco du confidens, unde hic, cras alio loco cum suis versabatur, nullam nobis nocendi occasionem pretermittens, omnino Praedonis vita ac moribus assumptu. In summa, si noster Capitanus quietem recuperare velleret, necesse omnino erat, ut cum Diego iterum pacem atque concordiam sanciret, ad quam stabilendam hoc medium inveniebat, ut Nuptie pacem suas duas Filias duobus cognatis Diego, quorum unius Almonius Richkel, alteri Franco legero nomen erat nuptum daret. His nuptiis pacto confirmatis pax restituebatur.

Interim, dum hac ita gerebantur, accipiebamus ex Christophoro Hispania literas, quas Christopherus Raifer Fickerorum Prosermittit autem litteras.

xeneta Hispali ad me mittebat. Huius Sebastianus Neidhartus, fratrius mei Thomas Schmidely pia memoria nomine scripsit, in ijs obnixè petens, ut quantum posibile esset, meum in partiam redditum promoverent, in quo fidelem mihi operam navavit, dictus Christophorus Raiser, nihil studij atq; impensis intermissens, ut litera mihi traderentur quas, Anno 1552.

Mense Iulio
anno 1552.

Autor petit dimissionem fluvium Parabol navigando descendens, flumen Parana ascendens. Cap. LI.

*Lectis his literis, atq; ijs Domino Martino Dominico Eyew Schmidel ollas exhibitis, statim ab ipso pesu amicam atq; benevolam dimissionem, quam quidem initio recusabat, Cum vero ipse gravia, diurna, atque molestia servitia mea recenseret, ut q; etiam ipse memoriare petere posset quam diurnam, quam fidelem Cesa: Maiestatis in his regionib; operam navassim, hoc etiam toto tempore, quanta pericula, quotque labores & miseries exhaustissim, proque ipso Eyollas quoties vitam atq; coro posse conungi, deserto in præsens discrimen adduxisset, ille in scriptum descendere, atque hac considerare coactus, me honori-
ficè à se dimisit, datu etiam ad Cesa: Maiestatem literis, qui-
ad Cas. Maioribus eam de tota regione Rio della Plata, quidz ego in ea, dum
statens, ibi fueram, gestum, effectum, fuerat, docebat. Has literas,
cum Hispalim appulisset Cesa: Maiestati ipse tradidi, atq; ora-
tione omnem harum regionum conditionem, commemoratio
circumstantijs, quam postui fidelissime exposui.*

Breviter etiam hic quadam de uso discessu commemo-
randa sunt. Cum omnibus rebus expeditis, me jam itineris
fecto & socijs, accinxisse, summo nostre Prefetto, Martino Dominico Ey-
ollas, atque reliquis meis commilitionibus atq; amicis omnia
fausta

fuisse precatus, valedicebam. Assumebam etiam mecum 20. Assumit 20.
 Indos Carios, qui mea impedimenta, alias res (quarum multis Indos.
 sis ut quilibet facile cogitare potest, tam longinquum iter su-
 scepturo opus est) mihi gestarent. Ostendus vero, antequam
 me in viam daturus eram, quidam e Brasilia adveniens nun-
 ciabat, Navigium ex Lisbona Portugalia aduenisse, que lo-
 hannus Hilsenij, Mercatoru Lisbonensis, Erasmi Schetzen An-
 suerpiensis Proxeneta, erat. Hanc rerum conditionem atque neta, quem
 opportunitatem cum diligenter peruestigasse, iter in nomi-
 ne Domini ingressus sum, die S. Stephani, qui erat 26. Decemb. cent.
 Anni 1552, atq. Assumptione Maria discedens, cum 20. meis Anno 1552. Au-
 Indiæ duab. Caroas, seu scaphis Rio della Plata vectus, cum jam tor redsum in
 46. milliaria confecisset, appulimus initio ad quendam Pa- 12000. man-
 gum Iuberis Sabae nomine. In illo pago adhuc alij quatuor u-
 nà cum duobus Lusitanis, se nobis conjungebant, verum his Iuberis Sabae.
 Praefectus copiam discendi non fecerat. Autoris sada-

illinc una profecti confectus 15. milliaribus, pervenimus litium,
 ad pagum Gaberetho nomine. Post hac quadriduo 16. milliaris Gaberetho 15.
 bus superatis ad quendam vicum Barotij nomine, accessimus, millaria.
 quo iterum digredi, novem dierum itinere 54. milliaribus cō- Barotij 16. mil-
 lectis, pervenimus ad Pagum Barede dictū, ubi biduum subiit Barede 54. mil-
 fentes, commeatum atq. scaphas quibus veheremur inquisi- laria.
 vimus, per centum enim millaria Parana Fluviis navigijs Fluvium Pa-
 nobis ascendens erat. Tandem delati ad quendam pagum ranascen-
 Gingie nomine, mansimus ibi quatuor dies. Atq. hic usque dunt,
 extendit se Regio atque Imperium Cœf. Maiestatis, quæ loca
 omnia prius populis Carios paruerant.

Huldericus Schmidelius relicto fluvio Parana,
 terra iter facit. Quidq; apud Toupin ac-
 cederit ipsi. Cap. L II.

*Tapin, vel Taur.
cunus, Regis
Portugalie
subdit.*

Post hec igitur, nempe apud nationem Toupin, incipit regio atque iurisdictio Regia Lusitania, atque cogebamus nos relicta Parana, atque scaphis, terra ad hos Toupin iter facere, quod sex menses integros durabat, in quo itinere nobis loca deserta, montes atque vallis superanda erant. atque proper metum, quem nobis adserabant sera atque rapacita animalia, semnum capere tuio nostraudebamus.

Terra iserfa- cium.

*Huius nationis homines suos hostes devorant, nihil aliud agentes, quam ut continua bella gerant. Quando victoria contra suos hostes potiuntur, hostes captivos solent ac comitatu*em* eorum deducunt, propter modum ut quod nos in nuptiarum*

Toupin An.
throphagi.

in pagum acutum, propter quod in aqua non invenitur. In solennibus fieri solet. Quando aliquem capivum matare volunt, instituant ad hoc magnificam pompam. Interim vero dum captivus detinetur, omnia quecumque desiderat qua-

Toupin quib.
ceremonys ho
mimes inacten

que ad ipsius voluntatem, delectationemque facere possunt, sive sint mulieres, ut cum hinc rem habeat, sive cibaria, sive alia res quas ipsius cor atque animus appetere potest, subministrant, usque ad eam horam, qua mors ipsi appetenda est. Alioquin hi homines nulla alia re perinde, atque assiduum bellum delectantur.

*Hic homines etiam dies noctesque ebrii epulū comedunt
nibus, atque chorai indulgent, atq; in summa vita magunt,
ut Epicurei de gregi porci, ita ut satis de hac re vel scribi vob;
dici non posset. Homines sunt superbia atque fastu tamis.
Vituum sibi consciunt ex farre Turcico, quo mirum in modura
isebriantur, non aliter, ac si quis apud nos se plenis, atque ge-
nerosissimo vino repleret. Lingua eadem cum Carios utun-
tur, exiguat tantum differentia interveniente.*

Cariceba.

*Ab his deflectentes alium pagum accessimus, Cartis-
banomine, quem etiam Toupin inhabitabani. Hi contra Chri-
stianos bellaverunt: Illi vero priores Christianos amici
sunt.*

ANNO 1553.

In festo Palmarum, cum ad 4. milliaria cuidam pago appropinquaremus, diligenter premonebamur; ut nobis à Ca-
rie seba diligenter caveremus. Non mediocri autem tum com-
meatus penuria laborabamus, quanquam pro ea, qua suppere-
bat, copia, adhuc aliquo usque progredi potuissimus. Verum
duos ex nostris comitibus, retinere non peteramus, quin con-
tra monita, atque obtestationes nostras in pagum proficisci-
rentur. Promittebamus quidem, nos ipsos expectaturos quod
& faciebamus, verum vix in pagum ingressi, interfecti de-
voratique sunt. Postea illorum Indorum circiter quinqua-
ginta viri ad nos veniebant, Christianorum vestitu induti, atq[ue] mactati inter-
que ad 30 passus à nobis consimiles nos alloquebantur. Hunc fici devoran-
tum morem Indi servant, ut, si ab adversario suo paulo re-
motius quis substitens, cum eo colloquatur, nihil bono in ani-
mo suo meditari presumatur.

His igitur animadversis, arma nostra quam poteramus
optione expediebamus, ex ipsisque querebamus, ubi nostri so-
ciū morarentur? Respondent illi in suo pago eos esse. orare ut Teupinorum
adeos veniamus: Sed nos eorum fraudem sentientes, non aī, calliditas.
sentiebamur. Sagittis igitur suis nos petebant, verum non
diu contra nos consistebant, sed recurrentes in pagum suum
circiter 6000, virorum contra nos educebant. Nos vero ad 6000, Toupin
nostrī defensionem nihil habebamus, prater sylvan, quatuor vetricum eppu-
tormenta annea, atque 20. nostros Indos, ex gente Carios, qui gnare volunt,
nebiscum Assumptione profecti erant. Nihilominus tamen 4 dies in sylva
per 4. dies nos sustinebamus, in nos mutuo jacula couijcien- ses sustinent.
tes. Quarta autem vigilia clam sylvam deferentes discessi-
mos. Nam cibaris nos desicabant; hostium etiam viribus
contra nos invalefcentib. Accidebatque hoc nobis, quod no-
strorum proverbio dicitur: Multitudi canum leporum mors
est.

Illinc

Illinc igitur discedentes, continuos octo dies tantum sylvestria loca paragrabamus, ita, ut licet longè latèque peregrinatus, tamen toto vita mea tempore viam magis aperam, molestiam atq; incommodam non profectus sim; Nihil etiam nobis, quo vesceremur erat. cogebamur que nos melle, & rā, diculis undecim, conquisis sustentare: obperculum etiam, quod metueremus scilicet, ne nos hostes nostri insequerentur, non tantum temporis nobis sumebamus, ut aliud ferinae ventatione essemus.

Radiculū
melle vescun-
tur.

Biesaie.

Post hac ad nationem pervenimus, Biesaie nomine, ubi quadriduum commorati iterum de commatu nobis prospexit, mus, adeorum vero pagum, quod nostrum tam paucierant, appropinquare ausi non fuimus.

Serpentes homines devorant.

Apud hanc nationem Vrquam nomine Fluvius est, in quo natrices atque serpentes vidimus. Hispanica lingua Scheve Eyba, Tuescha dictos sedecim passus longos, quatuor oxyas crassos. Hi Serpentes multum damni dant, Stein in hominem cum flumine lavat, aut animal aliquod ranare vult, continuo talis serpens adnatans, homini vel animali caudam circumvolvit, atque sub flumen detractum devorat, Id est semper hic capite supra aquas extante circumspiciunt, utrum homo aut animal aliquod, adsit, quod subito consequatur, rapere possint.

Schebet reba.

Hinc progressi continuo integri mensis itinere circiter 100 milliaria consecimus. Et tandem in amplius pagum Schebet reba nomine pervenimus. Et triduum ibi quiervimus. Admodum enim ex itinere fessi languebamus, nec cibarum setiam abundantes: us plurimum enim tantum melle, optimo tunc cibo nostro, vivebamus. Omnes igitur, ut facile astunari potest, agitudine & corporis infirmitate laborare capimus, eundis penè viribus desitui. Longa enim & periculosa itinera in magna paupertate, & miseria feceramus, & quod penè pricipium, nec cibum potum ve natura cōvenientem habere,

95

nes lectulis, in quibus quiesceremus, recte nobis proficere pa-
tueramus. Lectuli enim nostri, quos nobiscum (quaeq[ue] sci; su-
um) gestare cogebamur; ex gesippio erant, quatuor vel quin-
que, libraturum pondo habentes, atque instar retis texti. Dor-
miturus hunc duabus arboribus alligat, seque in eum reclinans
quiescit. Si enim in India non multi Christiani simul iter fa-
ciunt, multò satira est, sylva ad quietem capiendam conteng-
tum esse, quam in Indorum pagis atque domicilijs dormire.

Vtterius iterum progressi, pervenimus in pagum quen-
dam Christianorum, cuius Capitaneus Iohann Reinvielle, sunt ^{Iohann Reinvielle}
nostro bono, domini non erat. Hunc enim vicum pro domo præ ^{Christianoru}
datoria habebam. Aberat autem tunc ille Capitaneus apud toria:
quosdam Christianos in alio pago Vicenda nomine: De certis
enim quibusdam rebus inser se interdum transactiones ha-
bent. He Indi, (cum quibus etiam 800. Christiani in duobus
pagi habitant) Regi Lusitania subiecti, sub potestate tamen
Iean Reinvielle sunt, eique parent. Is igitur quia suo quidem
iudicio, 40. annos in India habitat erat, gubernationem ad
ministraverat, bella gesserat, atq[ue] regionem subegerat, omni-
no existimabat, sibi merito præ ceteris rerum gubernacula
commendanda esse: id quia non semper siebat, bellis se mutuo ^{vires atq[ue] pos}
petebant. Hinc Reinvielle, unius dies facio 5000. Indorum tentia lean:
robur cogere potest, cum Rex ne 2000, quidem congregare Reinvielle:
posse, tanta est eius autoritas, atque potentia in hac regione.
Aderat tamen domi, cum in pranominatum pagum venire-
mus, dicti Reinvielle filius, qui sati commode aequa benignè
exceptos tractabat. Verum tamen nobis magis ab ipsi, quam
Indi metuere cogebamur. Quia verores bene successerat, ni-
hilque mali nobis acciderat, gratias Deo omnipotenti actus ex
animo letabamur, quod absque periculo ex illo loco evasera-
mus.

Huldericus Schmidel venit ad caput S. Vincentij,
navigat in Hispaniam, rursus tamen ad
portum Sp. S. appellere cogun-
tur. Cap. LIII.

Appellit ad S. *Inde porrò progressi pervenimus ad oppidulum S. Vincentium, centij, 20. milliaribus à predicto pago situm. Accidit hoc Anno 1553. Iulij die 13. ibi incidimus in navem Portugalensem, Petrus Rössel. que saccarum, Brasilia ligna, atque gessipium vehebat, sicut Domini Scher. eam Petrus Rössel, Erasmi Scherzen Antuerpiensis Proxeneta, ea San. Vincentij habitans, oneraverat, hisce mercibus onus sum, ad Iohannem Hülsemum Lisbona habitantem, qui & ipse predicti Scherzen proxeneta erat, transmiseret.*

Predictus Rösselius per amanter me excipiebat, atque honorifice tractabat. Promovebat etiam me apud nautas, ut me secum reciperent, atque ut me sibi commendatum haberent, intercedens, Id quod & Rause fideliter praefliterunt, nec aliud, quod de ipsis dicam, habeo.

Commorati autem adhuc alios 25. dies in urbe S. Vincentij, instruximus nos omnium rerum necessariarum copiola quadam, ne quid navigantibus necessarij decesset. Numerantur autem à civitate Assumptionis Marie, usq; ad oppidum S. Vincentij in Brasilia 376. millitria, quæ spacio sex mensium usq; san. Vin. nos confecimus.

*Cum igitur ad iter expediti essemus, die Iohannis Baptis-
tæ, quierat 24. Iunij Anni 1553. oppido S. Vincentij solvente
Vincentio. dies 14. in mari, continuus adversorum ventorum procel-
Tempes 14. lis agitati versabamus, ignari omnino ubi nam locorum esse
dierum. mus, fracto etiam malo nostra navis. Necesse igitur co-
Portus sp. san. acti navem applicabamus ad portum urbis Sp. sancti nomine,
in Brasilia India, site, qua Regi Portugalie subjecta est Hanc
civita-*

Cap. 54.

civitatem Christiani inhabitant, qui cum uxoribus & liberis
faccaram preparant, Inveniturque ibi gossypium, & præfilia
lingna in magna copia, una cum alijs quibusdam mercibus.

In hac maris partè inter S. Vincentium & S. sanctum,
principiè atque omnium maximè, ingentes balane; atque
grandia cete inveniuntur, que sepe multum damni dant.
Nam si nauta scaphi ab una nave ad aliam vehi volunt, tum periculum
illa balana magno agmine veniunt, inter se depugnatur, at Batonè,
que delata ad tales naviculas, subversas eas cum hominibus
demergunt, ut in aquâ percant. Haec balana semper aquas e-
vomunt, atque earum una vice tantam copiam quantam me-
diocre dolium francicum caperet. Haec aquarum effusiones &
ructus continuis momentis faciunt; caput enim sub aqua
mersum statim iterum exierunt, idque noctes atque dies faci-
unt. Hec, qui non vidit, existimatus esset, se acervum
ingentium saxonum videre. Et multa de his pescibus scribi
posse.

Huldericus Schmidel ex portu S. S. solvit, ad Ter-
zaram appellit atque Assores, navigaturus in-
de in Hispaniam, atq; inde in Belgi-
um tempestatum sevicia iterum
ad terram appellere cogit;

Cap. LIII.

Navi ergo ex portu Sp. sancti egredi, continua quatuor
mensum navigatione in mari sumus, stans ab eo tempore, quo
ex dicto portu solvimus, nulla terra nobis in conspectum ve-
niret. Postea ad quandam insulam appulimus Teste de Ter-
cera nomine, Ibi nos iterū recenti cōmeatu, pane, carne, aqua,
alijsq; rebus necessarijs instruximus. Biduuns hic cōmoran-
sumus; & pareret hac Insula Regi Portugalia.

Tercera.

Appellat Lisbo Hinc solventes, post 14. dierum navigationem Lisbonam
nam 3. Septemb. appulimus. Accidit hoc 3. Septemb. Anno 1553; cumque ibi 14.
anno 1553.

dies subsisteremus, moriebantur ex moeis Indis duo, quos me-
cum ex illis regionibus adduxeram. Lisbona Hispanum profe-
ctus sum, 42. millaria ab eadistatem, que spacio sex dierum

confeci: Ibi autem quatuor menses habui, donec naves omni apo-
paratu instruerentur. Postea maritimo itinere, bidui spacio

Hispani solvens ad civitatem S. Luca appuli, atque unam tan-
tum noctem ibi mansi. Terrâ deinde itinere unius diei perve-

Portus S. Ma- ni ad aliam civitatem, qua portus S. Maria dicitur. A qua
riæ.

discedens iterum unius die terrestri itinere perveni ad civi-
Calicut in Hi- batem Caisicam nomine, ultra mare quatuor milliaribus inde

spania. sitam, ad quam naves Hollandice stabant in Belgicum navi-
gatURA, Harum numero 25. erant, omnes magna, quas Hüls
ekas vocant. Inter has 25. naves una erat grandior, atque re-
liquis elegantior recens exstruxta, quæ semel tantum Anter-
pia in Hispaniam iter fecerat. Consulebant autem mercato-
res, ut hac recenti navi veherer, cutus nauclero, viro probo

atque honesto. Henricus Schertz, nomen erat, Cum hoc igitur
de naulo, victu, & alijs rebus ad hanc profectionem necessa-
rijs pacie, illo vesperi me ad iter ingrediendum comparabam,
omnibus meis impedimentis, vino, pane, & similibus, cum ali-
quot Psittacis, etiam quos mecum ex India attulram, in na-
vem deportatus: In primis vero & hoc cum dicto nauclero ce-
geram, ut tantum gravificatus, de tempore atque hora sui a-
bitus me comonensaceret, quod & in tempore se facturum, se-
que me relixisse, hinc non abiturum sancte promiserat.

Illa autem nocte dictus nauclerus, vinum bibendo se largius
invitaverat, ita ut, meo magno bono, me per oblivionem in
hospitio relixisse, duab. horis ante soli ortum Gubernatori na-
vis mandaret, ut sublatis ancoris ex portu solveret.

Summo igitur mane, cum visserem ubi navis esset, jam illa
integri

99

integri milliaris spacio à terra discesserat; Necessario igitur
mibi de alia navic circumspicere, cumq; eius Patrono, de novo Huldericu ma-
pacifico gebar, cui etiam tantum, quantum priori, numeran-
dum erat.

His igitur 24. navibus portu egressi, initio tres dies com-
modo vento utebamur, postea vero horribili tempestare ex
contrarijs ventis coorta, in capto itinere progredi non potui-
mus. Hesimus tamen ita, magno cum periculo totum adhuc
occiduum, opportuniores atque mitiores ventos expectan-
tes, verum quo diutius morabamur, cō magis procella, atque
marū furibundi tempestates contra nos invalescabant, ita ut proptertempe-
in mari non amplius nos sustinere possemus, sed eadem viā quā states navibus
exteramus regredi, cogeremur.

Cuncte autem navibus, ut dictum est, necessario regre-
dientibus accidit, ut Henrici Scherzen navis (cui meas recu-
las cum omni impedimento imposueram, quiq; me, per obli-
vionem Calicia in hospitio reliquerat) inter omnes reliquias
postrema esset, cumq; à Calicia non amplius quam milliare ab-
essemus, fām nox erat, & densa tenebra. Ideo classis prefe-
ctus, lucernam de navi suspendebat, ut reliquarum navium
gubernatores viderent, quā ip̄s sequendum esset. Cum au-
tem jam Caliciam appulissimus, queque naues jactis ancoris
figebantur, et classis praefectus etiam lucernam removebat. Int-
terea in littore (bono consilio tamen) ignis accenditur, verum
hic ignis, prob̄ dolor, Henrico Scherzen, eiusque navī magno
incommodo fuit. Ignis autem dictus justa molam quantiam;
ad bombarda jactum à Calicia excitatus erat. Recta autem
dirigebat dictus Henricus Scherz suam navim versus excita-
tum ignem, non aliter ratus, quam esse cum lucernā à Pre-
fecto classis suspensam.

Huic igitur igni, cum jam appropinquaret navis, magno
impetu atque vi, saxis in mari latenterib; ita allisa est, ut con-

Gubernator
navi abigne-
deceptus.

Naufragium,
fracta;

fracta, in aliquot millia partium dissiparit, atq; submersa fuerit, una cum hominib; & mercibus universis, perireuntib; intra horam quadrantem 22. personis, ita ut tantum Nauclerus & Gubernator magno arboris trunco adhaerentes, vivi evaderent. Similem submersam pericrunt 6. cista auro atq; argento repleta meruntur.

6. cista auro
atq; argento
repleta mer-
guntur.

Huldericus Schmidel iterum Calicia Antuerpiam navigat. Cap. L V.

Calicia in Hi-
spania

Post hie biduum Calicia substitimus: In festo autem Andreae Apostoli iterum solventes Antuerpiam versus naves direximus. Sed & in hoc itinere servissimi tempestatis, jactantes sumus, ita ut nauit etiam iurati sancte affirmarent, se proximis 20. annis, aut etiam toto tempore, quomare navigassent, tam savias tempestates, atque horribiles ventorum turbines atque collisiones easque tam diutinas non expertos esse.

Cum igitur ad quandam Angliae portum V Vieth nomine appelleremus, nulla navium nostrarum vel malos, vel rudenes, vel minimus quidquam eorum, qua navibus regendus necessaria erant, amplius habebat. Et si hac profectio adhuc paucos dies toleranda fuisset, nulla ex his 24. navibus salva evanisset. Sed Deus omnipotens singulari quodam exemplo suam potentiam in hoc nostro periculo, nobis ostendit, atque praelucere fecit, quod nos in hoc tanto infortunio potente sua manu protegens, ex media morte retraxit atque liberavit. Nam circa eundem ipsum locum, eodie, qui anno 1554. initium praeberat, 8. navigis cum universis hominib; & mer-

cibus, & quicquid praterea rerum preciosarum vixerant, submersa misérabiliter perierant, ita ut ex hominibus ne unus quidem salvus evaserit. Factumque est hoc triste atque calamitosum naufragium inter Galliam atque Angliam.

In hoc igitur Anglie portu VVieth quadriduum commorati, nos aliquantulum recolligebamus. Et cum naves nostræ, pro viribus & facultatib, presentib, instaurassimus, illicine iterum solventes Brabantiam versus contendimus, & tandem Armerenam civitatem Seelandie, ad quos magnorum navigiorum statio est, appulimus; distatque hac civitas à portu VVieth 47. milliaria. Illinc Antwerpiam 24. milliaria à dicta civitate distantem, navigantes, ad eum salvi atque incolumes pervenimus Anno Christi 1554. mensis Ianuary die 26.

Epilogus.

Ita post elapsos viginti annos, singulari Dei omnipotenti cura atque providentia ad eum locum, unde solveram ap- puli: Interim vero, quantapericula vita atq; corporis, quan- tam famam, quot miseras, curas, sollicitudines, atque angus- tias in per agrandis Indorum nationibus, sustinuerim, atque exhauserim, ex historica expositione sati intelligi potest. Seca-

ego Deo eterno atque omnipotenti, gratias, quas possum animo concipere, maximas, quod me salvum feliciter ad ea loca reduxerit, & quibus ante an- nos totos 20. egressus fui: ipsius laus & honor in seculorum erer- nitates, Amen.

J
Hulsius
p. 4
1599
2
cop. 2

